

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Journalen NB10

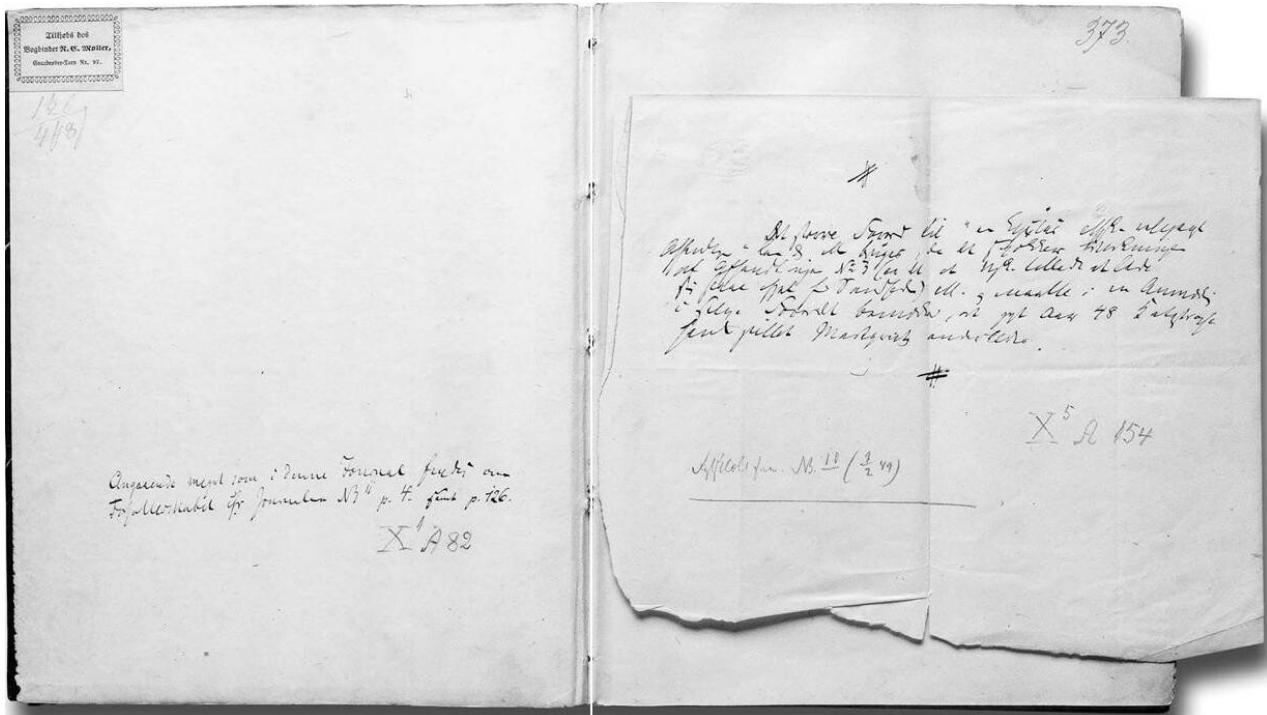
Citation: Kierkegaard, Søren: "Journalen NB10", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 21*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Jette Knudsen; Johnny Kondrup; Alastair McKinnon, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2003 , s. 75.
Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-nb10-txt-shoot-id4158ee7e-a54d-4b11-8e04-2e0e702172a0.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 21

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

NB10:1

NB10:2

5. Journalen NB10. Optegnelse skrevet på forpermens inderside (NB10:2) og løs indklæbet lap på første blanke blad (NB10:3)

Angaaende meget som i denne Journal findes om Forfatterskabet cfr Journalen NB¹¹ p. 4. samt p. 126.

NB10:3

#

*Det større Forord til » en *Cyclus ethisk-religieuse Afhandlinger*« kan dog ikke bruges, da det svækker Virkningen af *Afhandlingen N° 3* (er det et Msk. tilladt at lade sig slaae ihjel for Sandheden) ell. og maatte i en Anmærkning i selve *Forordet* bemærkes, at just Aar 48 Katastrophe havde stillet Martyriet anderledes.

#

NB10:4

blev jeg vel ved at være produktiv (og har produceret, hvad jeg uden disse Smerter og en vis Melancholie ikke havde formaaet) men blev dog mere og mere fortrolig med at sinkes.

Nu udkommer 2^{det} Oplag af *Enten - Eller*; men til det vil just » en *Cyclus ethisk-religieuse Afhandlinger*« svare, og Udgivelsen svare til det Sving jeg maa gjøre. Hvad jeg har færdig bliver liggende. Det er Guld men maa bruges med stor Forsigtighed.

NB10:5

#

Skulde Tiden af sig selv spørge mig: hvo jeg da er?
Saa vil jeg svare: at den skal have Lov til at ansee mig
for hvad den vil; jeg mener, at have gjort Adskilligt for
at forhindre den i at anslaae mig for høit, men mere
kan jeg ikke gjøre. Der er Noget, der forhindrer mig i
at tale ganske uforbeholdent om mig selv, og derfor
vil jeg heller ikke tale om hvad Overordl., der muligen
kunde være mig betroet; thi saa vilde dette blive
usandt.

NB10:6

#

Forøvrigt kunde » *Bilagene*« til » *Synspunktet*« meget
godt udgives, og for sig selv. De ville da blive meget
læste. Overhovedet vil jeg nu og bør jeg mere vende
mig ind i Samtiden.

[a] NB

NB10:7

#

Slutningen af Luthers *Prædiken* hos ham paa
Fastelavns Søndag over 1 Cor. XIII, hvor han dog faaer
ud, at Troen er høiere end Kjerligheden, er sophistisk.
Overhovedet vil Luther altid blot fortolke Kjerlighed
om Kjerlighed til Næsten, ret lige som det ikke ogsaa
var Pligt at elske Gud. Egentligen har Luther istedetfor
Kjerlighed til Gud sat Troen, og saa kaldet Kjerlighed:
Kjerlighed til Næsten.

NB10:8

#

Sørgelige Overlegenhed i en vis Forstand! Der er
Ingen her hjemme der kunde opfatte mig saa vittigt
som jeg. Og naar jeg saa gjorde det mundtligt til En,
der derpaa stjal det og brugte det som Angreb mod
mig: saa vilde, hvis jeg reclamerede det, hele
Kjøbstaden finde, at det var ganske i sin Orden.

NB10:9

#

R. Nielsen vil formodl. nu gjøre furore med hvad han
væsentligen skylder mig. Det beroer paa, hvorvidt han
redelig vil erkjende, hvad han skylder mig. Gjør han
ikke det, saa vil han komme til at glimre. Her ligger
Prøven for hans Redelighed. Vi ville nu see.

NB10:10

#

» *Forførerens Dagbog*« maatte gaae forud for at
belyse »psychologisk Experiment.« Dette sidste ligger
nemlig i Confiniet mell. det Interessante og det

Religieuse. Var nu Forførerens Dagbog ikke gaaet forud, saa havde det vel endt med, at Læseverdenen havde fundet det interessant. Nu hjalp Forførerens Dagbog, og man fandt det keedeligt – ganske rigtigt; thi det er det Religieuse. Dette forklarer ogsaa Frater Taciturnus selv.

NB10:11

#

Det jeg lider under er en vis Undseelighed blandet med en vis Stolthed. Jeg kan ikke i Forhold til det Endelige gjøre mig Fordeel ell. see paa min Fordeel; jeg undseer mig ved at paatale, at man bedrager mig, jeg generer mig derved paa det andet Mskes Vegne. Og dog seer jeg det meget godt, men det er tillige en vis Stolthed, at det egl. er mig nok, at jeg har seet det.

NB10:12

#

DetomAdler kunde saa dog maaskee engang udgives særskilt under Titlen: *literair Anmeldelse*, og her kunde saa det større *Forord* til »en Cyclus ethisk-religieuse Afhandlinger« bruges.

NB10:13

#

R. Nielsen forklarer mig stundom, at han holder den dybeste Hemmelighed over sit Forhold til mig »det er ham for inderligt til at han kan tale derom«. Saa svarer jeg »det er smukt«. O, han er paa sin Viis snild. Ja, et erotisk Forhold hvor begge Parter sætte lige meget ind, der er Taushed i den Forstand rigtig og priselig. Men En, der er Forfatter som R. N. er det, og aabenbart benytter hvad han faaer hos mig i sin Productivitet – saa er det jo ganske nemt med denne Taushed. Mon han er saa hildet, at han ikke selv mærker dette, ell. han skulde mene, at jeg ikke mærkede det. Vi ville see.

#

NB10:14

#

Nei »en saadan Extraordinair« er jeg rigtignok ikke. Deels er jeg ikke collideret med det Bestaaende, men med det Almeen:Mskelige (en Lidelse som ofte er hændt et ingenium) deels er jeg en Poeniterende; og endeligen det Extraordinaire ved mig er saa langt som muligt fra at være bringe noget Nyt, at jeg lige omvendt just er beregnet paa at bevare det Bestaaende.

Her seer jeg det nu ogsaa tydeligere, at det er rigtigt opfattet, at kun i en indslumret blødagtig Tid skal jeg være ell. er jeg Bevægelsen, Opvækkelsen (thi jeg er det idealere Bestaaende) men i Oprørs-Tider er jeg ganske tydeligt det Conservative. Det er ogsaa sandt, hvad R. Nielsen sagde, at Biskop Mynster paa en Maade ansaae mig for en Overdrivelse – i Fredstider; men nu synes han, at jeg dog passer bedre.

NB10:15

#

Det var det Usle og Feige hos Goldschmidt: med det Indtryk og den Forestilling han havde af og om mig, hvis der havde været mindste Ære i ham og Agtelse for sig selv samt sin egen udtalte Dom – saa havde han taget Polemik men valgt et anstændigt Sted til at føre den. Saa var han knust; det vidste han nok. Men hvilken væmmelig Løgn af ham, at dække sig bag al den Usselhed – ligeoverfor mig. Men saa er det ogsaa med P.L. Møller. Med Navn under i » *Fædrelandet*« svarede han ganske kort og ærbødig trods min Artikels Haan mod ham, og hvorfor, fordi det var med Navn under og paa anstændigt Sted. Men hvis der var det Mindste i Goldschmidt: i Sandhed han er straffet ved den Virkning han frembragte. Thi sagde jeg ham jo selv, at det formaede han at hidse Pøbelen paa mig. Og det gjorde han, og Den der gjorde det, var Den, der selv bedst forstod, hvilken rædsom Løgn det Hele var, at disse i en vis Forstand aldeles uskyldige Msker bleve af ham væmmeligt misbrugte til at øve en Nederdrægtighed, som han unddrog sig Ansvar for.

Dersom der gives en Dom, han er dømt.

#

NB10:16

NB. NB

NB.

Der maa nu passes nøie paa; der skal svinges.

Der er for mig tre Muligheder. 1) at træde ligefrem afgjørende op i Virkeligheden i Character af det Overordentlige, miskjendende, at jeg dog væsentlig er Digter, at jeg væsentlig digterisk (om end ualmindelig

ethisk for en Digter m: H: t: at udtrykke, at ville være det Digtede) har forholdt mig til det, miskjendende at jeg har havt en tilfældig Begunstigelse: Formue. – Dette vilde være usandt af mig, og er mig derfor umuligt. 2) At trække Alt tilbage Digterisk i mig som Digter og da personligt ganske indrette mig i Livet som Digter, søge Digter-Fiernheden, for at undgaae enhver Anledning til Forvexlingen om jeg nu selv existentielt er det Digtede. Deri var der Mening. 3) At søge en Embedsstilling, mit oprindelige Forsæt.

Men Sagen er, min pecuniaire Bekymring og især i disse forvirrede Tider har taget lidt paa mig. Med denne Begunstigelse vilde jeg kunde holde mig paa Spidsen trods al Menneskenes Mishandling og være det Digtede tilnærmelsesviis. Men hiin Bekymring har gnavet lidt paa det Dialektiskes Spænding i min Aand, og saa har Mishandlingen og alt det Væmmelige, jeg døier, gjort mig lidt utaalmodig, saa jeg nær var gaaet hen og sagt Noget om mig, (vistnok endnu saa dialektisk at jeg ikke sagde jeg var, men at jeg havde været det) Noget, som vel ikke er usandt, men som jeg religieust har anseet for min Pligt at bevare i Selvfornegtelse, og altsaa heller ikke consequent kan gjøre det end nok saa skiult aabenbart, hvori det ligger.

~~Derfor kan N° 2 af en *Cyclus ethisk-religieuse Afhandlinger* (det Almene — den Enkelte — den særlige Enkelte) heller ikke gaae ud. Trods alle Exceptioner vil den blive forstaaet om mig, og indeholder jo ogsaa Forklaringen af Forførerens Dagbog, skjøndt den dog mindst vilde blive forstaaet derom, men snarere om, at jeg udsatte mig for Pøbelen.~~

NB10:17

#

Og saa kan, som oftere sagt, den hele Productivitet, der ligger færdig (det Værdifuldste jeg har frembragt) maaskee ogsaa blive at benytte, men for Gud i Himlens Skyld saaledes at det garanteres, at det bliver digterisk holdt, digterisk Opvækkelse.

#

NB10:18

#

Det er dog underligt, naar jeg tænker derpaa. Dersom jeg (fraseet naturligviis den qualitative Forskjel mell. os) vilde sammenligne mit Liv med en Dommers, saa er Forskjellen den, at i tidligere Tid kom Dommeren for at dømme Regjeringen. Jeg har havt lige omvendt Front. Det har man ikke forstaaet (fundet dette underligt af en Privatiserende) jeg har selv neppe forstaaet det dybt nok: men nu i 48 og der efter, da

viser det sig jo ganske tydeligt, at skal Styrelsen nu sende fremtidigene Profeter og Dommere saa maa det ene være for at hjælpe Regjeringen, for at hjælpe til at der dog kan blive regjeret.

Og hvad har egl. Mynster gjort i denne Henseende? Ja han har siddet og nydt det at være Styrende, at bortgive Embeder o: s: v:.

NB10:19

#

NB. NB.

NB.

Det meste af al den min Bekymring om at det Producerede skulde stille mig selv forkeert mig som det Overordentlige o: D.: er kun Hypochondrie. Hvad » *en Cyclus ethisk-religieuse Afhandling*« angaaer, da har jeg atter seet igjennem, det er aldeles rigtigt holdt. Den øvrige Productivitet har jeg jo lige fra Begyndelsen mærket: digterisk Forsøg - uden Myndighed. » *Den bevæbnede Neutralitet*« indeholder jo desuden dette saa nøiagtigt som muligt.

Spørgsmaalet er derfor fra den anden Side: hvorvidt jeg overhovedet har Lov at holde hele denne Productivitet tilbage.

Jeg vilde i een Forstand helst være fri, jeg vilde helst være fri for at sætte det ind i Verden, ret som havde jeg intet Ansvar ved at lade være at sætte det ind.

NB10:20

#

Dette fortjener dog maaskee

at optegnes.

Goldschmidt har (fraseet hans hele Charakterløshed og Usselhed) aldrig havt Idee men vel Talent. » *Corsaren*« var i den Tid han redigerede den aldrig uden Talent, den vil hell. ikke saaledes blive glemt.

Nu siger han, som jeg tilfældig saae, etsteds i Nord og Syd hvor han forsvarer sin Virksomhed, at han i Betragtning af Partiernes Usselhed indtog et ironisk Standpunkt over dem.

Hermed hænger det saaledes sammen. Skulde »*Corsaren*« have Ideer, og om hvorvidt den havde dem beroede paa og blev at prøve efter, hvorvidt den havde Dialektik nok til at fastholde og personligt Mod til at udtrykke absolut Negativitet.

Om Sligt havde Goldschmidt ingen Anelse. *Corsaren* var liberal, tærskede paa Christian VIII, Embedsmænd o: s: v:., *Corsaren* var en Plante af Oppositionen. Idee har Goldschmidt aldrig havt.

Da lod jeg længere tilbage i Tiden et lille Vink falde til Goldschmidt, at, fraseet Phænomenets Usædelighed, skulde der endog blot være Tale om Idee i det ell. i et saadant Foretagende, maa det ligeligt rette sig mod Alt, og da ikke være saa dum i vor Tid at rette sig mod Regjering. Dette Vink blev meddeelt en passant, i al den Fornemhed, som jeg iagttog mod ham. Men jeg kjendte min Mand; og havde kun senere den lille Ubehagelighed, at han ligefrem havde fortalt ProfNielsen (i Aarhus ved Realskolen), at jeg havde sagt det. Der svingede han saa, og der kom dog lidt Idee i *Corsaren*.

Saa styrede han igjen reent forkeert, sank ned i det ussleste Personlighed, angreb private Personligheder o: s: v:.. – og han udødeliggjorde mig.

Da var ogsaa Øieblikket kommet for mig, til at jeg skulde have en ny existentiel Belysning; jeg meente fremdeles at skylde mit Fødeland det, og det var Negativitetens Consequents. Thi Negativiteten har jeg betragtet som Opdragelses-Middel hen til det Positive, jeg vilde have frem: Religieusitet. Men at jeg var berettiget, den eneste her hjemme, det viste just det Skridt, at jeg, idet jeg svingede af fuldendte min Idee ved at vende Negativiteten mod mig, Noget, der var skeet enten P. L. Møllers Angreb var kommet ell. ikke; der ligger ogsaa i mine Papirer en lille Artikel, der er ældre, og nærmest foranlediget af Udødeliggjørelsen, saa meget mere som Goldschmidt nu endog blev farlig, da han ved »*Jøden*« blev Gjenstand for en Art sentimental Medlidenhed »at han som Barn havde lidt meget o: s: v:«.

Min Tanke ved Skridtet var m: H: t: Goldschmidt denne.

1) enten maa han, evigt forstaaet, komme til [at] dømme sig selv for evigt, at der slet intet Hold er i ham, at han endog foragter sig selv. det skete.

2) ell. han svarer: nei, en Productivitet som jeg har beundret og sagt om at jeg beundrer den, den kan jeg jo ikke, da den jo er uforandret, gaae hen og forhaane; jeg holder mig kun til den lille Artikel i *Fædrelandet*.

3) ell. han havde sagt: nei, Mag.K. angriber jeg ikke.

[a] Da han i 48 henvendte sig til Chr. VIII, tvivler jeg ikke paa, at han har villet benytte dette til sin Fordeel, at han jo i den senere Tid ikke havde angrebet ham, men Oppositionen. Dog der vilde jeg have lagt ham lidt Hindring i Veien, at Chr. VIII ikke havde indladt sig med ham.

I dette sidste Tilfælde havde det været min Hensigt at holde lidt Dom. Jeg vilde da, for at gjøre Mskene opmærksomme paa, paa hvilken Afgrund de havde svævet, selv viist, (men ved at angribe fingerede Navne, altsaa aldeles uden Braad, reent æsthetisk) hvorledes Sligt burde være holdt, og tillige hvor farligt det kunde blive, naar det blev virkelige Personer.

Derpaa var det min Tanke, at faae G. revet bort derfra, anbragt som æsthetisk Journalist paa anstændige Vilkaar i anstændigt Blad. Han var et kløgtigt Hoved, den eneste Yngre, jeg egl. har været opmærksom paa. Han kunde saa være blevet mig brugbar for det Æsthetiske.

Dette havde været ham saare gavnligt. Han behøver en saadan Indflydelse. Han kan, som det nu viser sig, meget godt hjælpe sig igjennem, faae igjen mange Subscribenter o: s: v:; men Idee faaer hans Liv aldrig.

Prøven han blev sat paa, blev strengt holdt. Den Dag, ell. Dagen efter, da Artiklen om P.L.M. var udkommet, fik han fat i mig paa Gaden, aabenbart i den Hensigt, at jeg privat skulde sige ham, hvad jeg vilde han skulde gjøre. Det gjorde jeg ikke, behandlede ham endog koldt.

Da saa hele Læsset af Skjeldsord var væltet over mig, mødte jeg ham paa Gaden en Dag efter. Han gik mig forbi, jeg kaldte ad ham og sagde: Goldschmidt. Han kom saa hen. Derpaa sagde jeg til ham han skulde følge med mig. Jeg sagde nu til ham, at han dog maaskee havde misforstaaet Alt, hvad jeg hidtil havde foreholdt ham og formanet ham betræffende, at opgive sin Corsar-Virksomhed, at han dog maaskee havde levet i den Indbildning, at jeg holdt en Slags god Mine med ham, for ikke at udsættes selv for hans Angreb. Nu kunde han dog vel see, at det Mødsatte var Tilfældet. Jeg vilde derfor nu ret alvorligt gjentage, hvad jeg havde sagt ham. Det gjorde jeg. Jeg lagde ham det ret alvorligt paa Sinde, at han maatte bort fra *Corsaren*. Det var baade til at lee og til at græde over, da han med Taarer i Øinene (som han da, hvad gjerne er Tilfældet, med den Sort Msker var let bevægelig til at faae Taarer i Øinene) sagde: at De kunde dømmes saaledes om min hele Færd og ikke sige et Ord om at jeg dog har noget Talent.

Da jeg havde talt, hilste jeg paa ham, bød ham Farvel, med den Godmodighed, som jeg altid har viist med ham, men ogsaa med den Fjernhed, som jeg altid har iagttaget mod ham.

Siden den Tid har jeg aldrig talt med ham. Sandeligen, det er ikke for min Skyld, hvad han har gjort for mig, ikke blot tilgiver jeg ham, men det er jeg slet ikke vred over, saa inconsequent er jeg ikke. Nei, jeg meente, at skyldte Forholdene det. Jeg var endnu bestandigt anset for »Ironikeren«, holdt jeg efter den Begivenhed gode Miner, saa vilde jeg frygteligt have understøttet ham, givet Sanction for at hans Treiben

var Ironie. Magelig som jeg er, har det ordl. været en Byrde for mig at skulde spille den Vrede.

Han er imidlertid vedblevet i det mindre at copiere mig. Han forklarer nu som sagt, at *Corsaren* var det Negative over Partierne – og nu vil han igjen staae over Partierne – positivt. Han læser (og jeg har maaskee ikke mange saa ivrige Læsere) at det Negative er Gjennemgangen. Saa opfører han den samme Comedie. For ham bliver saa » *Corsaren*« det Negative, omtrent ligesom En vilde sige at det var et Udviklings Moment i hans Liv, at han havde været i Forbedringshuset. Mig kan Publikum ikke forstaae; men det hører dog om at der skal være endog noget Dybsindigt deri – og saa spiller Goldschmidt Comedien efter, og bliver populair.

Et Islæt et Mere fra Styrelsens Side har der for mig været i dette som i Alt: jeg har lært ubeskriveligt, er maaskee mere nu frelst fra Hypochondrie og mere bestemt christelig paavirket.

#

NB10:21

#

... Jeg er (fraseet den Forskjel at jeg har haft min Frihed) fra een Side seet kun deri forskjellig fra en Embedsmand i det Bestaaendes Tjeneste, at jeg ikke har oppebaaret Gage og Emolumenter, men givet Penge til og incasseret Forhaanelser; at jeg ikke har haft den Betyggethed, Magt, Indflydelse item Leilighed til at dovne, som er forbundet med en Embedsstilling, medens jeg med en næsten søvnløs Utrættethed har arbeidet, vovet mig i Farer og just i det Bestaaendes Interesse – hvilket Alt et høistæret dannet Avis-Publikum har fundet sært: at En vil arbeide saa anstrenget, naar det ikke er hans Levebrød, vil arbeide saa anstrenget i det Bestaaendes Tjeneste, naar det ikke er hans Embede; at En vil arbeide saa anstrenget og saa udsætte sig for Forhaanelse, vil fri og uafhængig arbeide saa anstrenget og saa ikke engang tilhøre Oppositionen.

#

NB10:22

NB.

NB.

NB.

Hvad jeg er for en hypoconder Underlighed. Idag tager jeg den senere Productivitet frem, for at see, om det da skulde være saa, at der var sagt for meget. Og see saa staaer det allerede paa den: digterisk uden Myndighed.

NB10:23

#

Bonaventura

Titulus 1 de peccatis

Cap VII de acedia citerer af Provbr. 21, d:

desideria occidunt pigrum.

#

NB10:24

#

.... I Sammenligning med en Reen- og Skjønkriver som Mag.M. Hamerich bliver jeg vel kun en Meel- og Grynhandler.

NB10:25

#

Det er snurrligt at læse: »det tydske Overhoved-Spørgsmaal« man fristes til at sige det Spørgsmaal overhovedet.

NB10:26

#

Det kunde være snurrligt at give et Theater Stykke tre Titler

Den leer bedst som leer sidst

ell.

Den leer sidst som leer bedst

eller

Wie es euch gefällt

Lystspil

ell.

Syngestykke

ell.

Frugtstykke i 3 Akter.

Dette er Nonsens, men det er aabenbart, at der i den Retning maatte kunne blive en Replik a la Falstaff. Dette Vanvittige Tredie ell. Frugtstykke er karakteristisk for ham. Saaledes i hans Skjeldsord, saaledes i hans Sammenligninger, at naar der allerede er opdisket Galskab nok, kommer der endnu Eet, som er aldeles Vanvid. Sligt forekommer i Livet. Jeg erindrer fra min Barndom af, (det var en af Wahlgreens Dreng, som boede hos Agerskov paa 8de Blegdam) at han efter i sin Arrigskab at have udtømt alle Skjeldsord mod en anden Dreng tilsidst efter en Pause halvt despererende halvt exstatisk udbrød: Din Canariefugl.

NB10:27

#

NB.

NB.

Hvis jeg tænkte mig, at det pludseligt blev mig forelagt offentligt det Spørgsmaal, om jeg er en Christen, og maaskee gjort med formentlig stor Høitidelighed for at tvinge mig ud [af] min dialektiske Stilling, og faae mig frem, at jeg kunde staae i Spidsen: saa vilde jeg svare: ih, naturligviis jeg er Christen som alle andre ere det. Mere kan jeg ikke sige uden jo at komme til at bestemme mig som Christen i Modsætning til andre Christne.

Det som har været Udflugten og Skalkeskiulet, at være Christen som alle Andre, skal ogsaa blive Satiren. Der vil nok være baade Den og Den som mærker min Braad, og som gjerne vilde have mig frem foran, thi saa stikker jeg ikke mere. Og stillede jeg mig saaledes foran, saa vilde jeg staae mig uendelig langt bedre med Mskene. Mynster vilde frygte mig, og gjøre Alt for at vinde mig (istedetfor

han nu egl. misbruger den Forestilling han har om min Redelighed og Opoffrelse, at jeg intet Endeligt vil, og at jeg vil det Sande saa uegennyttigt, at jeg i denne Verden aldrig kan blive farlig for ham, dertil er han for meget beslægtet med Verdsligheden) Andre vilde beundre og prise mig, og Alt var Herligt. Saaledes er det. Det det i Verden altid kommer an paa er at glemme Gud, og gjøre de Medlevende til Instantsen.

#

NB10:28

#

Tag Martensen, det er et Exempel paa dette Mynstersk-Goethiske at gjøre de Medlevende til Instantsen kun endnu lavere. Der vil saa vist ikke et Ord af ham, ikke en Bemærkning gaae over til næste Generation, saa lidet som hans Liv har det Mindste af Idee, og saa lidet som det i fjerneste Maade udtrykker, at der er en Gud til, men vel at der i Kiøbh. er en fornemmere Verden, med hvem man maa see at staae sig godt for at tilfredsstille Tidens Fordringer.

Det er et stort Embede han har (- ja, det lader sig forstaae af Medlevende); han er Prof., har altsaa Indflydelse paa de Studerendes Skjebne og forholder sig derved til mange mange Familier som en Betydelighed; han er Hofprædikant, Ridder; det Hele er kun een Gang hver 6te Uge, i tre Quarteer, i den pynteligste Kirke, hvor Kongen og Dronningen kommer; det forholder sig til Selskabslivet i Kiøbh., man aftaler at gaae hen og høre M., det aftales paa Baller og Maskerader.

Saa synes jeg man maatte hellere være Udraaber paa Dyrehaugsbakken - det er mere alvorligt end paa den Maade at være den Alvorlige som forkynder at Sandheden ikke blev korsfæstet (thi det er ikke Xstd) men at Sandheden korsfæstes. Det er jo umuligt at bare sig for at lee, hvilket det dog maaskee nok er i Forhold til Udraaberen.

NB10:29

#

Saaledes gaaer det. Jeg stillede Problemet, det Problem som forestaaer hele Slægten: Lighed mell. Msk og Msk. Det stillede jeg executivt i Kiøb. Det er noget Andet end at skrive et par Ord derom; jeg udtrykte det tilnærmelsesviis ved mit Liv. Jeg har i christelig Forstand nivelleret, men ikke i oprørsk Forstand mod Magt og Værdighed, som jeg af al Magt har hævdet.

Men see Mskene kjende ikke det, de selv tale om - og

jeg bliver offret, og min Brøde skal være at jeg var stolt; jeg som med ethvert Offer havde kæmpet for Ligheden.

Og Følgen. Ja Følgen er ganske simpel, at jeg, hvis jeg ikke var saa stærkt religiøs paavirket, som jeg er, dog maatte have trukket mig tilbage og søgt Omgang - med de Fornemme ☺: at jeg var blevet stolt.

O, I Daarer!

NB10:30

#

At vide, at være dog saa stærkt paavirket, at man har en Forestilling om, at det Sande kun naaes i Lidelser, at Sandhedens Grad er Lidelsens - og saa underhaanden at ville modtage af En, Tankerne, Udtrykkene, hvori mit Hjerteblod og min Lidelse banker - at ville modtage det underhaanden for saa at udgive det for sit Eget.

NB10:31

#

Visbybegyndte idag (Fastelavns-Søndag) omtrent saaledes:

»Vi skulle tale idag om den Pagt som vi Alle have indgaaet, de Fleste af os ogsaa fornyet« - ubegribeligt, at det ikke faldt ham ind at føie til: og Alle ogsaa brudt - og derpaa at lægge hele Talen om som en Bodsprædiken med Thema:

Vor Daabspagt.

#

NB10:32

#

R. Nielsen har jeg draget til mig fordi jeg religiøst ansaae det for min Pligt, dog at have eet Msk, at jeg ikke skulde siges ganske at have sprunget den Instants over.

Gavne mig uendeligt kan han naturligviis ikke; han er for tung, for tykudet, for fordærvet fra Christian VIII Tid. Skal jeg endeligjøres, kan han naturligviis gavne mig.

Fjerne ham lidt fra mig har jeg maattet, thi ellers ligger han og vrøvler min Sag ud i Form af gemytlig Passiar, min Sag, som enten skal strammes ubetinget ell. gjemmes i dybeste Taushed.

#

NB10:33

#

Forstaae mig til en vis Grad kan R:N:; men han kan ikke modstaae sig selv, er fortryllet af alt dette Dybsindige, iler hjem tegner det op og meddeler det – istedetfor først at gjøre det til Handling i sig. Hans Sandheds-Meddelelse bliver i al Evighed ikke Handling.

NB10:34

#

NB. NB.

Det er da ganske vist »en saadan Extraordinair« som han er fremstillet i N° 2 er jeg sandeligen ikke. Jeg er aldrig collideret med det Bestaaende, har altid været grundconservativ. Jeg er collideret men som Individ med noget Almeen-Menneskeligt, at jeg hævede en Forlovelse. Men dette vedgaaer egl. ikke noget andet Menneske; det er ikke en Collision med det Historiske som et Bestaaende; hvilken Collisions Dialektik har det i sig: at bringe noget Nyt. Men det har jeg heller aldrig sagt mig at have. Forøvrigt har jeg jo gjort Alt for at mit Exempel, min Collision ikke skulde blive til Skade for Nogen, som var det noget Stort ikke at gifte sig.

NB10:35

#

NB NB.

I Sandhed kan jeg da sige at jeg har virket i det Bestaaendes Tjeneste.

Og selv om jeg efter den af mig størst mulige tænkte Maalestok drev det til at blive Reformator, jeg er dog i

det Bestaaendes Tjeneste; thi »Mængden« er det jeg anseer for det Onde, skulde jeg falde, maatte jeg falde, mod den har jeg og vilde jeg tage front, af al Magt understøttende Regjeringen og Regjering.

Men forsaavidt jeg berører dette Uvæsen der drives med Levebrød, da er dette atter ikke for at der skulde fratages Nogen Eneste ham hans Levebrød, ell. for at Nogen skulde blive ængstelig og af den Grund nedlægge det. Det jeg strider om paa dette Punct (som dog er saare underordnet) er atter en Forestilling: om Forestillingen med hvilken man betragter sit Levebrød, at man tilstaaer sig selv, at det er en Lettelse en Accomodation at have det, men ikke frækt vender Forholdet om og gjør »Levebrødet« til Alvor - og Christus og Apostlene til Phantaster.

Det er sandeligen sandt hvad jeg sagde til Christian VIII, at jeg rigtignok meente at have Fortjenester af det Bestaaende; men det er ogsaa sandt, hvad jeg sagde til ham, at Pointen just havde ligget i, at jeg var en Privat. Den Opvækkelse behøvedes og den Opreisning behøvede det Bestaaende i saadanne lurvede Tider, hvor Alt forklares af lave Bevæggrunde, og hvor man derfor svækker i een Henseende den dygtige Statstjener, fordi man siger: han er i Statens lønnede Tjeneste.

#

NB10:36

#

Forsaavidt Mynster noget Øieblik ikke erkjender ganske, at jeg har været i det Bestaaendes Tjeneste (hvad han dog gjør i sit Inderste og saasnart han tænker sig døende) saa er det kun hans verdslige Herskesyge, der vil være den høieste Magt, og ikke vil erkjende (saa længe han lever - thi i Døden gjør han det) et Guds-Forhold.

NB10:37

#

NB.

NB.

NB.

Det er en egen Sag med at udgive end det Mindste, der fjernt forklarer det om den Extraordinaire. Thi sandt nok, jeg er ikke en saadan, men deraf, men deraf følger ikke, at det [ikke] trods alle Exceptioner vil blive forstaaet om mig. Men hører det med til en Extraordinair at skiule det, saa bør jeg heller ikke telegraphere i den Retning.

Min Extraordinairitets ene Side er at jeg er en Poeniterende. Det kan jeg nu umuligt fremstille saaledes, at Accenten ret falder derpaa. Thi hvad bryder Verden sig egl. om Sligt, naar den blot kan faae det Overordentlige at gloe paa. Men kan jeg ikke sige A, saa kan jeg heller ikke sige B.

Vistnok er der noget Veemodigt deri. Mit Liv, min Forfatter-Virksomhed vil blive forklaret som höc[h]stens en noget besynderlig Genialitet, ikke slet saa alvorlig og ikke slet saa consequent som adskillige Andres Liv. Dybere stikker Ingen af de Medlevende. Jeg er den Eneste der kan forklare (thi at forklare er her at have gjort Opdagelsen, at have opdaget Egne, som ikke saaledes er til for Andre) – ak og jeg tier. Det er som hvis En eiede en stor Skat og gjemte den saa sikkert, at han kastede Nøglen bort.

Det der bekymrer mig er om jeg har Lov til det, om denne Taushed i Forhold til Gud er tilladelig; om det er tilladeligt, at lade en Productivitet, hvis Sindrighed skylder ham saa uendeligt, lade den staae hen som en Gaade, og for Mange som noget sært Noget og hvorfor? fordi Forf. deels mener dette er Selvfornegtelse, deels mener ikke at kunne overtage enhver misforstaaet Virkelighedens Consequents af at give Forklaringen.

NB10:38

#

NB.

NB.

NB.

» *En Cyclus ethisk-religieuse Smaa-Afh.*« har, naar det om Adler udelades (og det maa ubetinget udelades, thi at komme i Berøring med ham er altfor galt, og desuden er det dog maaskee ogsaa ubilligt at behandle en Medlevende saaledes blot psykologisk) den Feil, at hvad der (og oprindeligt var det jo ogsaa saaledes) som Partier i en heel Undersøgelse ikke drager Opmærksomheden paa sig, nu vil drage altfor stærkt Opmærksomheden paa sig og derved paa mig. N° 3 som er et senere Arbeide gjælder det Samme

om, hvorvel det er oprindeligt et selvstændigt Arbejde.

Men skal foruden det om Adler, N° 2 og 3 gaae ud, saa bliver *en Cyclus* slet ikke til at udgive.

Dertil kommer at der bør accentueres lidt i Retning af andet Oplag af *Enten - Eller*. Altsaa enten som jeg tidligst havde tænkt mig, en Quart med hele den sidste Productivitet eller kun en lille bitte Smule, men vel at mærke en correct Modsætning til *Enten - Eller*. Dertil er 3 *Noter til min Forf: V.* som beregnede, og det tiltaler mig fortræffeligt.

Naar jeg nu slet ikke gjør Noget for directe (det vil være ved at udgive » *Synspunktet for min Forf. V*) ell. dog indirecte telegrapherende (ved at udgive *en Cyclus* o: s: v) for at sikkre Total-Opfattelsen af min hele Forf: Virksomhed: hvad saa? Saa vil Dommen om min Forf: Virksomhed totalt slet ikke blive til; thi at søge et Total-Anlæg i dette Hele, har Ingen Tro nok paa den, ell. Tid og Duelighed [til]. Dommen vil altsaa blive at jeg saadan har forandret mig lidt i Aarene.

Saaledes vil det blive. Det erfor mig det Veemodige. Jeg veed da i mit Inderste, at det har et noget andet Sammenhæng, at der (og især da ved Styrelsens Bistand) er en Totalitet i det Hele, og sandeligen noget Andet at sige derom end dette Fattige, at Forf. saadan blev forandret.

Dette beholder jeg saa skiult i mit Inderste, hvor jeg tillige ogsaa har Modsætning: i hvilken Forstand jeg blev mere skyldig end andre Mennesker.

Disse Proportioner tiltale mig saa ganske. Det er min Sjel imod paa nogen Maade at blive anseet pathetisk for ell. at fremstille mig selv som det Overordentlige.

Dette tiltaler mig saa ganske. Det bedste Incognito jeg saa nu kan vælge er ganske simplement at gaae over i en Embedsbestilling.

Det Fangende ved Productivitetens Totalitet (at den er æsthetisk - og saa religieus) vil blive ganske svagt antydet ved de 3 *Noter*. Og forresten naar Noget skal virke fangende, saa er det jo dog urigtigt, at forklare hvori det stikker. En Fisker vilde jo dog ikke til Fiskene om Lokkemaden sige: dette er Lokkemad. Og endeligen selv om alt Andet var i Orden betræffende at meddele Noget om Totaliteten: jeg kan dog heller ikke faae det accentueret nok, at Styrelsen er egl. den dirigerende Magt, og at jeg paa saa mange Maader først forstaaer bag efter.

Dette er skrevet Fastelavns-Mandag. Ifior paa den Dag besluttede jeg, at udgive *christelige Taler*, iaar tiltaler lige det Modsatte mig.

Jeg ønsker at bringe et Øieblik Mildhed og Venlighed

ind i mit hele Forhold. Bedre troer jeg ikke det kan naaes end ved andet Oplag af *Enten – Eller* og saa de 3 *Noter*. I det Øieblik hvor jeg dog tænker mig at bryde af, at begynde en Polemik, som jeg dog ikke vil indlade mig paa at svare i, en Polemik (som er uundgaaelig i Anledning af N° 1 og N° 2 i en *Cyclus*): er ogsaa besynderligt.

Lad det fra min Side være mildt: vil man have Strid, sandeligen bag ved er jeg vel væbnet.

#

NB10:39

NB. NB.

NB.

Det at vove viser sig denne Gang for mig paa en nogen anden Maade end før. Tidligere har jeg altid holdt paa at udgive hvad jeg havde skrevet, nu gjælder det nok om at holde igjen.

Hvad » *en Cyclus ethisk-religieuse Afh.*« angaaer da er den jo fra en ældre Tid. Den er ogsaa et usædvanligere Compositum, fordi det er det oprindelig større Værk, der er hugget i Stykker, og Motivet til det Hele (Adler) udeladt, og en egen Opsats tilføiet N° 3. Jeg kan ikke sætte mig ind i den saaledes, at jeg ret har Lyst til at udgive. ^a

[a] Og desuden er den jo allerede mere end een Gang før lagt til Side ell. henlagt.

Hvad » *Synspunktet* o: s. v:« angaaer, da gjælder derom, at det aldeles er skrevet i en Tilstand, hvor jeg ikke ventede at opleve selv at udgive det. Den er som en Døendes Skriftemaal. Det er vistnok et stort Gode for mig at det er lykkedes mig at skrive den, og var jeg, efter en første Bestemmelse, reist til Udlandet ifior Foraar, havde jeg vel aldrig oplevet at faae noget Saadant skrevet. Dertil maatte ganske anderledes Lidelser, og jeg synke end dybere end nogensinde ind i mig selv. Den forgangne Sommer har i den Henseende været mig af yderste Vigtighed. Forsaavidt var det atter godt, at jeg ikke reiste. Jeg har naaet en Productivitet, som jeg ellers ikke havde naaet. Men hvad » *Synspunctet*« angaaer, følger deraf ikke at det skal udgives.

²det Oplag af *Enten – Eller* og de 3 *Noter*: saaledes tiltaler det mig. Det ligger saa ganske for mit Væsen at gjemme det Bedste i Inderlighed. Jeg har holdt ud at blive anseet i sin Tid for en Skurk, uagtet jeg dog

nok ikke just var en Skurk: saa lad mig ogsaa holde ud som Forf. at synes en Underlighed, uagtet jeg dog nok ikke just er det: Men den Gang piinte Forholdene ikke saa stærkt paa mig, saa jeg blev fristet til at vise, at jeg dog ikke var det, men maaskee lige det Modsatte. Angaaende min Forf. Virksomhed, har Forholdene piint mere paa mig, og desuden er dette jo i en anden Forstand et offentligt Forhold.

Men jeg maa huske paa, at jeg har faaet een Fare mere, een for mig ganske fremmed: en Smule Betryggelse for min Fremtid. Jeg antager nu at dette er Grændsen for at vove: at man i Tillid til Gud vover sig i den Fare, som man dog har Forestilling om Muligheden af at man kan udholde. Saaledes har jeg været og er jeg villig til (paa det gamle Vilkaar) at vove mig i Kamp med Menneskene, deres Magt, deres Spot o:s:v.; thi jeg forstaaer mig selv i Muligheden af ved Guds Hjælp at kunne seire. Men den anden Fare kan jeg ikke have paa samme Tid. Saa stærk er jeg ikke, her anseer jeg det at vove for for mig at være en Dumdristighed.

Min oprindelige Tanke har det altid været, at bryde min Forf. Virksomhed af, og saa søge en lille Embeds- Stilling. Jeg havde haabet, at om jeg end qua Forf. havde sat Penge til og ingen Fordeel høstet, at jeg dog med en Slags Ære skulde være gaaet ud deraf. Det er dette der har, hvis Noget, forbittret mig lidt, at jeg skal mishandlet gaae ud deraf. Det har smertet mig, at min Ophøren som Forf. skulde blive forklaret som Svaghed. Denne Forbittrelse har muligen virket paa mig til at ville svinge mig et Stadium høiere end jeg nogensinde havde tænkt mig. Sandt nok, man maa ogsaa huske paa, at et Menneske først succesive faaer sine Ordre, og at der forsaavidt kunde være noget Sandt i, om jeg gik videre end jeg oprindeligt havde tænkt mig. Men det gjælder dog ogsaa om at være sig selv tro:

NB10:40

#

NB.

NB.

[a] NB.

NB.

NB.

NB.

Dette var min Opgave at sætte denne Opvækkelsens Gaade: en æsthetisk og en religiøs Productivitet i Ligevægt, i eet Nu.

Det er naaet. Selv i Volumen er der Ligevægt. *Afsluttende Efterskrift* er Midtpunctet.

De 3 *Noter* svinger det saa blot ind i det Religieuse.

Det Næste lader sig ikke saaledes utaalmodigt føie til som Slutning. Thi her er just dialectisk rigtigt: Slutningen. Det Næste vilde være Begyndelsen paa et Nyt.

NB10:41

#

Hvorfor kan man ikke kalde Xstus en Martyr? Fordi han ikke var et Sandheds-Vidne, men »Sandheden«, og hans Død ikke et Martyrium men Forsoningen.

#

NB10:42

#

Latterens Martyrium er det egl. jeg har lidt, ja noget Mere og Dybere tør jeg sige om mig selv: Jeg er Latterens Martyr; thi ikke Enhver der leed om end for en Idee at blive udleet, er derfor ganske nøiagtigt Latterens Martyr. Saaledes fE. naar en slet og ret alvorlig Mand for en god Sag lider det, saa har han ikke det dybere Forhold til det Martyrium han lider. Men jeg er Latterens Martyr, og at blive det, derpaa har mit Liv været lagt an, jeg forstaaer mig saa ganske deri, ja det er som forstod jeg nu først mig selv - hvorimod det fE falder mig vanskeligt at forstaae mig selv i at blive slaaet ihjel, og da endnu vanskeligere at forstaae mig selv i at gjøre Lykke i Verden. Nei i Latterens Martyr gjenkjender jeg mig selv. Just for at kunne blive det, er jeg den Vittigste af Alle, i eminent Grad i Besiddelse af vis comica, kunne selv have repræsenteret Latteren efter en Maalestok som ingen Anden, løkkede ogsaa Mskene paa Glatiis ved bedragende at gjøre det, saa just jeg blev Tidens Fordring - denne Overlegenhed denne Selvbestemmelse er Criteriet paa det idealere Martyrium. Og ganske rigtigt, jeg maa selv commendere Latteren til at sigte paa mig (som Ney commendere[de] Soldaterne, der skjød ham). Og Den, der maa udføre Ordren, han vilde med Glæde have været min Lieutenant, og det er vist aldrig faldet ham Andet ind, end at mig tilkom Pladsen N° 1.

#

NB10:43

#

» *Efterskriften*« af Anticlimachus kunde godt danne et lille Hele under Titel:

Climachus og Anticlimachus

thi Climachus er jo tidligere bekendt, og Tanken som heri er indeholdt (i at sætte disse to sammen) er en ægte dialektisk.

NB10:44

#

Hvad jeg i en tidligere Journal (fra Sommeren 48) oftere har udviklet at Reduplikationen og absolut indirecte Meddelelse dog i Forholdet mell. Msk og Msk. er noget Dæmonisk, er i een Forstand sandt. Spørgsmaalet er, har et Msk. Lov til i den Grad at tage Partie med Gud mod Msk., er det ikke et Forræderi mod Msk. og en Nærgaaenhed mod Gud. Herom kan Xsti Liv Intet oplyse, thi Han var selv Gud. Men skal et Msk. blive hos Mskene, saa kommer vi ikke længere end til den msklig Medlidenheds Religieusitet.

Her som allevegne, seer jeg kun een Udvei: skal En saaledes holde sammen [med] Gud maa det ikke være i et ligefrem Superlativ af det at være Msk, men omvendt gennem den Elendighed at være trykket under det Almene-Msklige, sat udenfor det, og saaledes, Lidende, nødsaget til som sin eneste Mulighed at forholde sig absolut til Gud.

#

NB10:45

#

Mit Sidste Ord om Goldschmidt.

Hvis jeg skulde tale, vilde jeg tale saaledes. Ham har jeg Intet at bebreide. Mig selv maa jeg bebreide, at jeg i maaskee overdreven Godmodighed og Velvillie gjorde den Uret mod mig, at troe for Meget om ham og haabe Noget skjult Godt i ham, og den Uret mod ham, at bringe ham i den Prøve, at det afgjørende

maatte blive aabenbart.

Han var af Alle anseet for en Foragtelig; Ingen af dem, jeg havde nogen Forbindelse med, omgikkes ham. Det var Dommen, jeg tænkte, man mulig gjorde ham Uret. Han ønskede at blive Forf, og henvendte sig i den Anledning til mig. Jeg gjorde redelig og velvillig Alt for at tilskynde ham, og for om muligt at rive ham ud af den Forvildelse og Fortabelse med » *Corsaren*.«

Jeg udsatte mig for, at Mangen (hvad faktisk er, hvad Flere selv [have] sagt til mig) opholdt sig over, at jeg vilde hilse ell. gaae med det Menneske paa Gaden. Jeg udsatte mig for, at visse Misundelsens Kredse udsprede den Opinion, at jeg i Smug indulgerede Pøbel-Ironien.

Jeg havde tænkt mig en Mulighed af at indlade mig mere med ham. Men før det skete, maatte en Prøve. Om han dog i Forhold til det Eneste han havde beundret, og i Forhold til hvad han selv havde paa Prent udtalt, havde Mod til agtende sig selv, at sige: enten nei, jeg angriber ikke, ell. jeg angriber den lille Artikel han har skrevet, men da ikke tidligere trykte Bøger, jeg selv har beundret og udødeliggjort, og væsentlig skylder Overordentlig.

Han bestod ikke i Prøven. For mig blev det, hvis det skal kaldes Straf, Straf for, at jeg var den Eneste her hjemme der begik Uret mod Goldschmidt - ved at troe for Meget om ham, og ved at haabe, at der dog laae noget Godt skjult nederst.

Et østerlandsk Ordsprog siger: Den, som først roser og saa forhaaner det Samme han lyver to Gange. Det var Snaren jeg spændte ham - en Overdrivelse, ach ja, jeg kunde jo være nøiet med alle de Andres Vished for, at han var en Foragtelig.

NB10:46

#

At »tie« er i Reflexionen: at kunne tale, nemlig om alt muligt Andet; thi ell. er jo det paafaldende og mistænkeligt at En tier, og saa er det jo ikke nøiagtigt, ikke absolut Taushed.

NB10:47

#

Men er det dog ikke en Art umenneskelig Grusomhed, ell. grusom Vellyst (som naar Tyrannen ved kunstige Indretninger forvandlede de Martredes Skrig til Musik) for en pyntelig høistæret dannet Forsamling, i en pyntelig Kirke at prædike om hine Herlige, der lede for Sandheden o: s: v: - og hele Virkningen der frembringes er, at Tilhørerne have passeret en behagelig Time, og Taleren beundres. Er det ikke dyrisk Grusomhed af Tilhørerne og Blodpenge Taleren tjener - han gjør jo Martyrerne i Penge.

Det var dog det Rigtigste engang at lægge en saadan Tale an – Alt var i sin Orden, den behagelige Time var næsten passeret – og saa pludselig at falde over dem, ved at vise, hvilken Løgn det Hele var.

Overhovedet maa Opvækkelses-Prædikanter være kloge. »De Dannede« holde dem kløgtigt borte, saa snart de høre, at det er en Saadan; ell. komme de, saa væbne de deres Sind med tusind Klogskabsregler og Udflugter. Derfor maa man kunne narre dem, hvis de skulle faae Styrtebadet.

Og er da vel Verden (Virkeligheden, hvori Du og jeg lever) nu saa fuldkommen, at der ingen Leilighed var for Dig til at lide lidt for Sandhed? Men see, det er denne løgnagtige Opfindelse, at det at gjøre Alvor af hvad man siger, er en Overdrivelse.

En stille beskeden tilbagetrukken Landsbyepræst, han kan vel ikke godt prædike anderledes, der er ingen Scene for større Afgjørelser. Imidlertid kan han dog passe paa, at ydmyge sig og Tilhørerne under det Store, saa det dog bliver lidt mere end en behagelig Time.

Men i Hovedstaden at prædike saaledes, er et Forræderie mod Xstd.

#

NB10:48

NB.

NB.

NB.

For de Medlevendes Skyld her hjemme behøver jeg egl. ikke at oplyse Noget om mig selv i ligefrem Meddelelse. Thi de ere ikke egl. i det Tilfælde at misforstaae mig, det er blot deres Uartighed, Trods, Misundelse.

Sige Noget om mig selv qua Forf. in toto er mig saa vanskeligt, fordi jeg aldrig kan faae Accenten til at falde stærkt nok paa Styrelsens Anpart, ell. paa min inderligste Opfattelse af det Hele: hvilket først kan naaes o gjøres, naar jeg er en virkelig Afdød.

Selvfornegtelsens Consequents er det at tie i den Henseende.

Det eneste mislige Punct er Forholdet til Gud, om jeg ikke skylder ham at tale. Man kan bedrage ved at være en Hykler. Men det er jo dog ogsaa et Art Bedrag, det at bestyrke i, at forhjælpe Menneskene til Opfattelse af En, der anslaaer En saa langt som muligt under hvad man er. Dog her ligger det Dialektiske, at naar jeg skal sige det Overordentlige om mig i Henseende til Evner o: s: v: ja i Henseende til Forfatter: saa kan jeg alligevel ikke sige det som for mig selv hører absolut med: al min Elendighed, min Synd o: s: v:.. Men kan jeg ikke det, saa bliver det Overordl. taget forfængeligt, og bliver usandt.

NB10:49

#

I alle de Svar, som Christus giver Fristeren er en mærkelig Dobbeltthed, idet man forstaae[r] hver af dem anderledes, naar man betænker, at Xstus (den Talende) selv er Gud.

NB10:50

#

Man forbyder Stryg-Svovelstikker – paa Grund af Misbrugen (som nu i Rusland); men at forbyde Pressen paa Grund af Misbrugen, falder Ingen paa. Skulde man dog ikke lære engang, at Dag-Pressen er et Gode, hvor Misbrugen langt overveier Gavnene.

NB10:51

#

Og hvad var saa det Hele her hjemme med *Corsaren*? Det var Publikums Herskesyge – og det var en Jøde der vilde være Redskabet; som Fornuftens Gudinde i Frankrig i sin Tid var et offentligt Fruentimmer, saaledes troer jeg ogsaa kun en Jøde kunde være skikket til dette af alle tvetydigste Tyrannie, endnu tvetydigere end en Aagerkarls (hvortil dog Jøder bedst egne sig) som siger: jeg har sku ham og ham i min Magt – men selv bliver sparket ned af Trapperne. Det var Publikums Herskesyge. Derfor slap i en vis Forstand dog Alle De taaleligt, som bleve angrebne; thi det interesserede slet ikke Publikum at drive Sagen til det Yderste, det vilde blot have Lov til at have lidt Medlidenhed med dem, skaane dem for Mere o: s: v:.. Kun jeg samlede Publikums Vrede over mig, og hvorfor? fordi – ja ganske rigtigt, fordi jeg var den Angribende.

NB10:52

#

Muhamed protesterer af al Magt mod at blive anseet for en Digter og *Coranen* for et Digt; han vil være en Prophet. Jeg protesterer af al Magt mod at blive anseet

[a] cfr Goethe *West-östlicher Divan. Sämtl. W. 6te*
B. p. 33 o: fl.

for en Prophet, vil kun være en Digter.

NB10:53

#

(Det at jeg frivilligt udsatte mig for at blive udleet)

... Noget der i een Henseende fyldte min Sjel dybt med Veemod; thi hvad man kalder den simple Classe, den menige Mand i Folket har neppe haft og har neppe i Kiøbh. Nogen, der christeligt har elsket ham uegennyttigere end jeg. Derimod have vi her som allevegne Nok, der i Egenskab af Journalister, ville tjene hans Spare-Penge - for at bibringe ham falske Begreber, der blot kunne gjøre ham ulykkelig og gjøre Forholdet mellem Stand og Stand mere forbittret; Nok, der i Egenskab af Agitatorer og Deslige ville benytte hans Numerus for saa at hjælpe ham til at blive skudt ned, idet man fra høiere Steder tager et forkeert vüe og siger: det er den simple Classe der er demoraliseret, den maa skydes ned. Nei, Nei, Nei Ulykken stikker i Bourgeoisiet, og skal der være Tale om at skyde Nogen ned, da Journalisterne for den Maade, paa hvilken de have villet benytte og profitere af den simple Classe. Gud i Himlen veed Blodtørst er min Sjel fremmed, og Forestillingen om et Ansvar for Gud troer jeg ogsaa jeg har frygtelig: men dog, dog, jeg vilde i Guds Navn paatage mig det Ansvar at kommandere: fyr, naar jeg først med den ængsteligste Samvittigheds Omsorg havde forvisset mig om, at der foran Gevær-Piberne ikke var eet eneste andet Msk, ja ikke eet eneste andet levende Væsen end - Journalister. Dette er sagt om Standen. Der har, og dog vel efter en ganske anden Maalestok, været agtværdige og fortræffelige Fyrster og Geistlige - dog har det til sin Tid og med en vis Sandhed hedt - altsaa om hele Standen - det Onde kommer fra Fyrsterne, fra Geistligheden..

#

NB10:54

+ +
+

Hvad det med Samtidigheden med Christus angaaer, da maa der dog gjøres een Bemærkning ved det at gjøre den til Maalestokken for det at være Christen.

Det som jeg i forskjellige Skrifter har udviklet om Samtidigheden, at den er Maalestokken, er digterisk, historisk, ethisk absolut sandt, har saaledes sin Gyldighed, og forsaavidt ogsaa sin Gyldighed med H:

t. Christus som historisk virkelig Person.

Men Christus er tillige det Dogmatiske. Her er Forskiellen. Hans Død er jo Forsoningen.

Her slaar Kategorien kvalitativt om. Af et Sandhedsvidnes Død skal jeg lære som han at ville døe for Sandheden at ville ligne ham. Men dette kan jeg ikke ville saaledes i Forhold til Christi Død. Thi Christi Død er ikke Opgaven til Efterligning men er Forsoningen. - Christus tør jeg hell. ikke betragte, opfatte som en blot historisk Person. I det jeg betænker hans Liv hans Død - betænker jeg, ell. har jeg at betænke at jeg er Synderen.

Der maa ogsaa siges, at det dog i een Forstand er blevet lettere for Menneskene at blive og være Christne efter Christi Død end samtidig. Hans Forsonings Død maa jo dog anslaaes som et Middel dertil. Desuden mens Han levede, havde Han selv den Opgave at udtrykke Forbilledet, og at tvinge Sandhedens Priis, indtil at de sloge Ham ihjel. Men efter sin Død kan han tillige hjælpe den Christne.

Altsaa det er ikke saadan udenvidere med at Christus er Forbilledet, og at jeg blot har at ville ligne ham. For det Første behøver jeg jo Hans Hjælp for at kunne ligne Ham, og for det andet forsaavidt han er Slægtens Frelser og Forsoner kan jeg jo ikke ligne ham.

Middelalderens Opfattelse af Christus som Forbilledet, dens skønne Iver for at ligne Ham: er Ynglingen, der strax vil gribe til.

Men jo ældre man bliver desto dybere bliver den qualitative Forskiel mellem Idealet og Mennesket, som vil ligne det. Derfor bekæmpede Luther egl. det med altfor ivrigt og glødende at ville gjøre Christus blot til Forbilledet - og desto stærkere træder det nu frem, at Forbilledet tillige er noget Andet: er Forsoneren, hvem vi ikke kunne ligne, som blot kan hjælpe os. Tilsidst urgerede man dette saa stærkt, at det, at Han er Forbilledet næsten svandt hen som noget altfor Ophøiet. Dette maa dog ikke gøres.

NB10:55

#

Sandt er det, Christendommen skal fremstilles saaledes (heri ligger Forargelsens Mulighed) at hvis det ikke er Syndens Bevidsthed, der driver et Menneske, saa maa et Menneske være gal, at indlade sig med Xstd. Der skal gøres en Ende paa al denne kielne Sludder om at Christendom tilfredsstiller de dybeste Længsler o: s: v:.. Nei kun »den ængstede Samvittigheds Kamp og Nød« kan hjælpe ind til at vove at ville have med Xstd. at gjøre, ell. er den og skal den være til Forargelse.

#

NB10:56

+ +
+

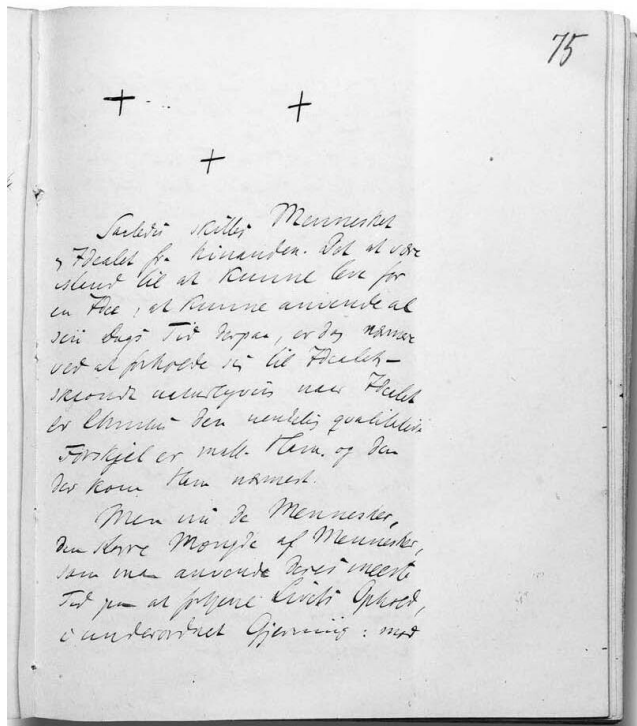
I Forhold til et blot menneskeligt Forbillede gjælder det – og her kan jo ikke være Tale om Tilbedelse -: der er ingen Tid til at beundre, rask fat paa Arbeidet med at ville ligne det. Dette er just ethisk det Sande, Beundring er mistænkelig som en Udflugt. I Forhold til Christus kan dette dog ikke være Tilfældet. Her sees atter (hvad jeg saa ofte oplyste i afsluttende Efterskrift) at det christelig-religieuse er en egen Sphære, hvor de æsthetiske Forhold komme igjen men paradoxt, som høiere end de ethiske, hvilket ellers jo er omvendt. Æstetisk er (blot taget her Forholdet til et menneskeligt Forbillede) Beundring det Høieste; dette med at ville ligne har æsthetisk intetsteds hjemme. Saa kommer det Ethiske og siger: jo just det at ville efterligne er det Afgjørende, Beundring har intetsteds hjemme, ell. er Udflugt. Saa kommer det Paradoxe-Forbillede (Gud-Mennesket). Her kommer det æsthetiske paradox igjen. Dersom jeg her ethisk vil gribe udendvidere til, saa tager jeg dette Forbillede forfængeligt. Her gjælder det først og fremmest Tilbedelsen – og kun igjennem Tilbedelse kan der være Tale om at ville ligne. Her maa^a

a desuden Forbilledet selv hjælpe Den, der skal ligne det. Og i een Henseende kan da Ingen ligne det, ja end ikke falde paa at ville ligne det (det vilde være Blasphemie) forsaavidt Forbilledet er Forsoneren og Forsoningen.

#

NB10:57

+ +
+

6. Journalen NB10. Optegnelse skrevet med latinsk håndskrift (NB10:57)

Saaledes skilles Mennesket og Idealet fra hinanden. Det at være istand til at kunne leve for en Idee, at kunne anvende al sin Dags Tid derpaa, er dog nærmere ved at forholde sig til Idealet - skøndt naturligviis naar Idealet er Christus den uendelig qualitative Forskjel er mell. Ham og den der kom Ham nærmest.

Men nu de Mennesker, den større Mængde af Mennesker, som maa anvende deres meeste Tid paa at fortjene Livets Ophold, i underordnet Gjerning: i Forholdet til dem vilde det dog være en Grusomhed at skruer dem Prisen op. Her bør jo dog menneskelig tilveiebringelse en Trøsten og en Mildheden, netop fordi det i saadanne Mennesker kan være deres Bekymring og denne sand i dem, at det just smerter dem ikke at kunne leve for noget Høiere.

Sandeligen, sandeligen det har jeg ogsaa altid følt og erkjendt; det har altid ubeskriveligt begejstret mig, at det er for Gud lige saa vigtigt at være Tjenestepige, naar man er det, som at være det eminenteste Genie. Deraf ogsaa min næsten overdrevne Sympathie for den simple Classe, den menige Mand. Og derfor kan det være mig tungt og veemodigt, at man har lært den at lee af mig : at berøve sig Den, som her hjemme elskede dem oprigtigst.

Nei paa den dannede og velhavende Classe, de om ikke fornemme saa dog det fornemme Bourgeoisie: der skal der sigtes, der skal Prisen skrues op i Salonen.

NB10:58

#

Situation

En Theolog, men ikke ansat. Han har gennem en Række Aar arbejdet saaledes, at han har naaet en Berømt, som ubetinget vil sikkre ham, at Alt vil storme i Kirke for at høre ham, især alt Fornemt o. s. v.:

Han lader avertere, at han vil prædike, vælger dertil den fornemste og pragtfuldeste Kirke i Landets Hovedstad.

Alt er i Kirke, Kongen og Dronningen inclusive.

Han bestiger Prædikestolen holder en Bøn; oplæser sin Text om at Christus uddrev dem som kiøbsloge i Templet.

Umiddelbart derpaa begynder han saaledes.

Saa være da Ordet udsagt, det Ord jeg har at sige i Verden, og til hvilket jeg har forberedt mig i mit hele liv, saa være Ordet udtalt: at prædike Christendom i denne Omgivelse er ikke Christendom, om det var nok saa christeligt, det er ikke Christendom; Christendom kan kun prædikkes i Virkeligheden. Og hermed forvandler jeg dette Huus til Virkelighed. Jeg er nu i Eder Magt, jeg et eenligt Menneske, men nu vil jeg tale – og saa er det Virkelighed. Jeg vil tale om at Christendom kun kan prædikkes i Virkeligheden.

Angreb paa hele den pyntelige Kirke, og paa den pyntelige Menighed. Christus var ikke en pyntelig Mand, der i en pyntelig Kirke, for en pyntelig Forsamling prædikede om at Sandheden lider – det var virkeligt, at der blev spyttet paa ham.

Der reiser sig nu et Oprør i hele Kirken, man raaber: ned med ham, ud af Kirken. Men han opløfter en Torden-Røst, som døver Alt – og siger: see nu er det rigtigt, nu prædiker jeg Xstd. Havde man anet denne min Hensigt, saa havde man forhindret mig i at bestige dette Sted, ell. Alle vare blevne hjemme. Men nu staaer jeg her, nu taler jeg, og jeg gjør Eder for Gud ansvarlige at høre mig, thi Sandhed er det, jeg taler.

See det var en Opvækkelse.

NB10:59

Afladets o: D^s: Oprindelse – dets Udartelse er jo noget Andet – var dog som Alt i Middelalderen: Barnlighedens Misforstaaelse. Naar man læste den og den Bøn saa tidt saa fik man saa og saa tidt Aflad. (fE. cfr. Liguori *Betrachtungen und Gebetbuch Aachen* 1840. p. 599. note.) Men gjorde min Fader ikke lige saa med mig, da jeg var Barn, han lovede mig 1rd for at læse en af Mynsters Prædikener høit for ham, og 4rd, hvis jeg vilde skrive den Prædiken op, som jeg havde hørt i Kirken. Jeg gjorde det rigtignok ikke; jeg erindrer endogsaa, at jeg foreholdt ham det urigtige i, at ville lokke mig paa den Maade, fordi han vidste jeg vilde gjerne have Penge. Men Feilen laae dog egl. ikke hos Fader, snarere hos mig, at jeg aldrig har været Barn. I Forhold til et Barn, som jo ikke har bedre Forstand paa det Høieste, er det jo slet ikke urigtigt; man regner paa at Barnet paa den Maade efterhaanden skal komme i de høiere Forestillingers Magt, og at det saa selv i en senere Tid skal have Leilighed til i dybere Forstand at tilegne sig dem.

NB10:60

#

NB. NB

NB. NB

NB.

Sandt nok det har bestandigt været min oprindelige Tanke at søge et lille Embede paa Landet. Men den Gang tænkte jeg mig det jo egl. i Modsætning til som Forf., trods mine Anstrengelser, at have gjort Lykke i Verden. Nu er Forholdet ikke ganske saaledes, mit Vilkaar saa utaknemligt, at det just for en Poeniterende kan være indtil videre at blive paa Stedet. Ja menneskelig talt hvis jeg skulde raade mig selv, saa vilde jeg opgive det; thi den Slægt, jeg lever med, er dog elendig, naar en Forf. med min Dygtighed og mine Opoffrelser skal behandles saaledes. Det har for mig aldeles ingen Interesse at stride med dem, thi der [er] jo neppe Een, som jeg egl. kan sige har Competence til at bedømme mig. Men christeligt har jeg jo blot med Lydigheden mod Gud at gjøre.

Det er ogsaa sandt, at jeg bestandig har sagt, at den Plads var ledig: en Forf. der vidste at holde op. Rigtigt. Men til den Tanke: Forsøg til at indføre Christendommen i Christenheden, dette dog digterisk og uden Myndighed (at jeg nemlig ikke gjør mig selv til Missionairen), saa langt burde jeg gaae. Det er jo ogsaa udført. Men Ulykken er, det væmmer mig at skulde sige et Ord mere til den Slægt, et Ord, der vil blot koste mig nye Opoffrelser, og udsætte mig for ny Væmmelighed Og naar det ligger trykt, kan det lige saa godt ligge til efter min Død. Men christeligt er kun

Tale om Lydighed. Havde det Noget at betyde med den Art Væmmelse, saa havde Christus aldrig lukket sin Mund op.

Det der er mig noget vanskeligt: er om det er mere ydmygende at sige ligefrem jeg har ikke mere Raad til at være Forfatter og tage nu dette Endelighedens Tryk, ell. at udsætte mig for Alt hvad videre kan følge, naar jeg udgiver Noget, og da vel at mærke ikke gjør mig selv til det Overordentlige, der faaer nogle Tilhængere.

Endeligen maa der huskes een Ting. At dette med min oprindelige Tanke dog maa underkastes en vis Control. Thi hvor ofte har jeg ikke sagt dette, at et Orlogskib først faaer sin Ordre paa Dybet, og at det jo derfor godt kan være i sin Orden, at jeg kommer til at gaae videre qua Forf. end jeg oprindeligt havde tænkt mig, især da jeg jo er blevet Forf. i ganske anden Forstand; thi oprindeligen tænkte jeg mig jo det at være Forf. dog som en Udflugt fra, et Midlertidigt i Forhold til det at gaae paa Landet som Præst. Men er ikke her allerede min Stilling væsentlig forandret, at jeg qua Forf. er kommet til at virke for det Religieuse. Først vilde jeg have ophørt umiddelbart efter *Enten - Eller*. Det var egl. den oprindelige Tanke. Men Productiviteten greb mig. Saa vilde jeg have ophørt ved *Afsluttende Efterskrift*. Men hvad skeer, saa vikles jeg ind i al Pøbel-Forfølgelsen, og just det gjorde, at jeg blev paa Pletten. Nu, sagde jeg til mig selv, nu kan der jo ikke være Tale om at forlade et glimrende Vilkaar, nei nu er Situationen for en Poeniterende. Saa vilde jeg endt ved *christelige Taler* og reist, men kom ikke til at reise - og har i 48 naaet min rigeste Productivitet. Saaledes har Styrelsen selv holdt mig i Selerne. Jeg vil spørge mig selv: troer Du, at Du paa en Præstegaard havde været istand til at skrive saadanne *3 religieuse Skrifter* som de 3 efter *afsluttende E*. Og jeg maa svare Nei! Det var Virkelighedens Spænding der satte en ny Streng paa mit Instrument, tvang mig til at rykke endnu mere ud med Sproget. Og saaledes atter i 48.

Forøvrigt er nu kun Talen om at udgive: et Par *ethisk-religieuse Smaa-Afhandlinger* - og *3 venskabelige Noter*. Men som sagt, jeg er blevet ækel ved at skulle henvende min Tale til en saadan Samtid, mod hvem, menneskelig talt, det ene rigtige var: at tie.

Reise maa jeg til Foraaret.

#

NB10:61

NB

»Det om »den Enkelte« forekommer i ethvert af de pseudonyme Skrifter« – ja, ganske vist, blandt andet ogsaa saaledes: derom er det jo at Pseudonymerne dreie sig at udregne: det Almene, den Enkelte, den særlige Enkelte,^a at udfinde den særlige Enkelte i hans Liden og i hans Overordentlighed.

a Undtagelsen

Saaledes stillede allerede Assessoren i *Enten – Eller* det m: H: t: Exceptionen fra at gifte sig.

Saa kom *Frygt og Bæven – Gjentagelsen*; det psykologiske Experiment: alt Commentarer til den Categorie: den Enkelte.

Men desuden gjøre Pseudonymerne ogsaa selv som Bøger i Forhold til en Læse-Verden Categori den Enkelte gjeldende.

NB10:62

NB

Til min Forfatter-Virksomheds Begynden indeholdes indirecte Oplysning i et Tilsvarende: den Afhandling de dialektiske Forhold det Almene, den Enkelte, den særlige Enkelte. Til det senere Sving findes indirecte Oplysning i den Afhandling: Har et Msk. Lov til at lade sig slaae ihjel for Sandheden.

NB10:63

NB.

NB.

Hvor veemodigt, at jeg dog ogsaa blev for meget en Digter. Med den Hjælp at have Formue, kunde jeg, med Guds Bistand have holdt ud at holde mig som en ethisk Figur qua Forf; uden den Hjælp bliver jeg for tung, og synker i den Modsigelse, at mit Liv dog ikke udtrykker hvad jeg siger – jeg faaer et Levebrød – ak og et Sandsebedrag.^a

a Det forstaaer sig, Modsigelsen vil jo ogsaa være undgaaet, thi saa ophører jeg at være Forf.

Dog synes jeg, at jeg skylder mig selv den Bemærkning: at min Opgave jo dog hell. ikke har været som den ell. er for en reen ethisk Figur. Et saadant har ikke Arbeidet med at producere, end sige en saa uhyre Productivitet.

NB10:64

#

O, hvad er der dog i denne Verden at gjøre for Sandhed! At jeg vovede en personlig Existeren i Forhold til en Forfatter-Virksomhed, vovede at gjøre Virkeligheden til Skuepladsen, at leve paa Gaden – det blev anseet for Forfængelighed! Ak, og kun jeg forstod, at det var Sandhedens Tjeneste, item at det var Veien til at svække Indtrykket af mig, Veien til at tjene Sandheden ved at tage Sandsebedrag bort. Og naar jeg saa trækker mig tilbage bliver seet sjeldnere – da vil jeg tiltage i Ære og Anseelse. Gud i Himlene, og hvorfor, naturligviis fordi jeg nu ikke længer saa anstrenget tjener Sandheden, men et Sandsebedrag kom til Hjælp. Ak, Ak over dette Liv!

NB10:65

#

Text til en Fredags Prædiken kunde blive de Ord i Phillipenserne

: »det at leve er mig Xstus;« men ikke mere, ikke det Næste, det at døe Vinding.

NB10:66

#

I *evangelisk Psalmebog*N° 5, v. 6. staaer:

[a] (Te deum laudamus).

Propheterne kundgjorde Dig,

Apostlene forkyndte Dig,

Og Martyrskaren priste Dig

I Dødens Stund høitidelig

Disse Ord kunde blive et Thema til om de forskjellige Maader at forkynde Ordet paa.

#

NB10:67

NB.

NB.

Bestandigt har jeg tænkt mig det som Øieblikket til at holde op at være Forf: naar jeg ikke mere kunde være uden Bekymring for mit Udkomme. Det var under hele min Forf. Virksomhed min Tanke at gaae paa Landet som Præst – men det var den Gang egl i Modsætning til hvad Glimrende der kunde være ved min Existeren som Forf. – og da gjorde jeg det ikke. Nu er Sagen noget anderledes, fordi jeg er kommet ind i dette stridende Forhold med en Samtid, nu kunde det synes at være som en Lindring, ell. som at forlade det Vanskeligere for at gaae til det Lettere.

Tale med noget andet Msk. kan ikke hjælpe, thi i samme Øieblik faaer jeg strax et Skub i Retning af ikke at holde ud længere men gribe det Visse. Hvorledes ethvert Msk. vil tale veed jeg forud. Jeg maa derfor holde ud at holde mig til Gud; enhver Consuleren af en Anden: saa er jeg strax bestemmet i Retning af Endeliggjørelse. Istedetfor at opmuntre mig til at holde længere ud, vil han maaskee beundre mig, at jeg har holdt saa længe ud, og saa af al Magt tilskynde mig til ikke at holde længere ud.

NB10:68

#

NB.

Til at forstaae min Forfatter-Virksomheds Totalitet, maieutiske Hensigt o: s: v: hører ogsaa at forstaae min Forfatter-Personligheds Existeren, hvad jeg qua Forf. ved personlig Existeren har gjort for at understøtte den, belyse den, skjule den, give den Retningen o: s: v: Noget, der er vidtløftigere end og lige saa interessant som hele Forf-Virksomheden. Og saaledes fører i en idealere Forstand det Hele tilbage paa »den Enkelte«, der ikke [i] empirisk Forstand er mig men er Forfatteren.

At Socrates hørte med til hans Lære, at hans Lære endte i ham, at han selv var sin Lære, kunstnerisk var i Virkelighedens Omgivelse det han lærte: det har man da lært at ramse udenad, thi forstaaet det har man neppe. Selv Systematikerne tale saaledes om Socrates. Men nu skulde Alt være objektiv. Og naar En maieutisk brugte sin Person saa meente man det var a la Andersen.

Alt Dette hørte med for at belyse min Stilling i Udviklingen. Man troer Objektiviteten er højere end Subjektiviteten det er lige omvendt. Dette vil sige, en Objektivitet som er i en tilsvarende Subjektivitet dette

er det Finale. Systemet var et umenneskeligt Noget, til hvilket intet Msk. som auctor og exsecutor kunde svare.

#

NB10:69

NB. NB

NB.

At lade andet Oplag af *Enten - Eller* gaae ud ganske uden noget Ledsagende, gaaer dog egl. ikke an. Der maa dog falde en Accent paa, at jeg er enig med mig selv om, at være religieus Forf.

Sandt nok, idet jeg søger en geistlig Ansættelse, falder Accenten jo ogsaa herpaa. Men det kan jo forklares som noget Senere.

Har jeg da Lov til, (deels i Bekymring for at komme til at sige for Meget om mig, deels vel ogsaa af Ulyst til at udsætte mig for mulige Ubehageligheder) at lade en saadan Productivitet staae hen som et ubestemt, og dermed som et uendelig langt Mindre end hvad den er, medens jo ganske vist det vil forbitte Adskillige, at skulde tænke sig at der er en saadan Sindrighed i det Hele. Det er nemlig mageligt at ansee mig for et Slags halvgalt Genie - anstrengende er det, at skulde blive opmærksom paa det Overordentligere.

Og denne hele Bekymring for Embede og Udkomme, den er dog baade tungsindig og overdreven. Og et andet Spørgsmaal: vil jeg kunne udholde det Liv, hvis jeg maa tilstaae mig selv at have handlet klogt, at have undgaaet Fare, som dog Sandheden kunde fordre af mig, at jeg skulde gaae i.

Videre. De øvrige Skrifter (^aKommer hid; Salig den, som ikke forarges;) ere yderst værdifulde. Det er især i det ene af dem forundt mig at belyse Christend. efter en Maalestok, som jeg selv aldrig havde turdet haabe, der er ligefrem opdaget afgjørende Kategorier. Altsaa det skal ud. Men giver jeg nu slet Intet ud, saa kommer jeg atter i Baghaanden.

a *Sygdommen til Døden*;

» *Synspunctet*« kan ikke udgives.

Reise maa jeg.

Men anden Udgave af *Enten – Eller* er et afgjørende Point, (som jeg jo og oprindeligt har forstået det, og skrevet » *Synspunctet*« til at udkomme samtidigt dermed, og vel neppe ell. engang gjort Alvor af at udgive det andet Oplag) det kommer aldrig igen. Passerer dette Øieblik aldeles ubenyttet forbi, saa trækker det Productiviteten totalt betragtet overveiende ned i det Æstetiske.

#

NB10:70

#

Det bedste Beviis for hvor dybt Tiden er grunddemoraliseret, er, at hvad der forud var en Dommers Bodsprædiken (altsaa ethisk i ethisk Charakter) det er nu blevet en forfinet Kløgts Opgave, som vittigt og interessant underholder Tiden – med Tidens Synder. Og vi lee Alle; og Forfatteren er ikke et Haar bedre end hvad han fremstiller som det Slette. Frygteligt!

Hvo har mere Talent til at skildre Tidens Nederdrægtighed, Løgnens og Selvkjerlighedens og Lurvethedens Magt over Verden end Scribe! Og disse Lystspil (væmmeligt, at det er Lystspil!) beundres og gouteres af Tiden – og Scribe er selv aldeles lige saa lurvet som den Verden han skildrer.

Hvilken Afgrund af Fortabthed! Til Grund for alt ligger Fortvivelse. At ville gjøre end det mindste for at standse denne Demoralisation, at ville dog idetmindste frelse sig selv – det vilde blive anset for latterlig Galskab. Nei, lad gaae, hedder det, lad gaae i Afgrunden – og medens vi synke i den forlyste vi os ved vittige Lystspil som afslører Fortabelsen. Qvit, hedder det, qvit for os Alle, den Ene skal ikke lade den Anden høre Noget – lad os lee! Jo galere jo bedre, hedder det, lad os ikke blot være ussle Slyngler, men rafinere det ved vittig og kløgtig Viden om og Virtuositet i at fremstille det dramatisk.

Paa den Maade holdes der nu Dom i Verden! Om Tiden ogsaa var saa slet som den er, dette Sidste gjør den hundrede Procent slettere.

Til sidst vil man vel, at ogsaa Dommen hisset skal være vittig!

NB10:71

#

NB.

NB

NB. NB.

Det vilde dog være uforsvarligt at udgive den Afhandling » *er det tilladt at lade sig slaae ihjel for Sandheden*« nu. Det var at friste Tiden paa en utilladelig Maade. Og der [er] ogsaa naar den udgives nu, i Følgeskab med *Enten – Eller*, en Art Rethaverie deri.

Altsaa »et *Par ethisk-religieuse Afhandlinger*« udgaae ikke.

NB10:72

#

Det er det Frygtelige i at have mine Evner og saa et saa lille Land som Danmark. Idee maa jeg altid have. Men just fordi mit Forhold er saa uproportioneret, er det ikke langt fra, at jeg for dog at faae Idee igjen i Forhold til en saadan Samtid, har maattet gaee ned til det at blive slaaet ihjel som eneste mulige Opvækkelsesmiddel, og som Følge af at en lille pianket Samtid^a faaer Lov at spille paa et Instrument af mit Omfang.

a , ved at være Samtid,

NB10:73

#

Den virkelige Johannes Climacus (Forfatteren af *scala paradisi*) siger: der gives kun faa Hellige; ville vi vorde hellige og salige, maae vi leve som de Faae.

cfr Liguori *Betrachtungs und*

Gebetbuch Aachen 1840. p. 570.

NB10:74

#

Uagtet »Pseudonymerne kun ventede at faae faa Læsere«, kan det dog være ganske i sin Orden, at den æstetiske Produktivitet »blev majeutisk brugt til at faae Msk. fat.« Thi Eet er jo at Menneskenes Mængde er nysgjerrig efter æstetisk Frembringelse, et Andet er det Begreb af »Læser« som Pseudonymerne maa gjøre gjældende. Hvor mange Læsere har ikke Enten – Eller havt – og hvor faa Læsere har det dog i Sandhed haft, ell. hvor lidet er det ikke blevet »læst«!

[a] – NB. En Bemærkning angaaende to Steder i Noten N° 2 af de 3 *venskabelige Noter*.

NB10:75

#

Goethe bemærker (i Noterne til *West-östlicher Diwan S.W. 6te B.*) at Jødernes Mord paa Ægypterne var den omvendte sicilianske Vesper. Der myrdede Verten Gjæsten, her Gjæsten Verten. Men det bliver nok Jødernes Forhold til hele Europa i vor Tid.

NB10:76

#

Da Middelalderen var løbet mere og mere vild i at accentuere den Side af Xstus at han er Forbilledet: saa kom Luther og accentuerede den anden Side: at han er en Gave, og at denne Gave har Troen at annamme.

Forøvrigt jo mere jeg seer paa Luther, desto mere overbevises jeg om, at han var eet fortunlet Hoved. Det var da taknemlig Reformeren den der løber ud paa at kaste Byrder af og at gjøre Livet let – saa kan man sagtens faae Venner til Hjælp. Den sande Reformeren er altid at gjøre Livet svært, lægge Byrder paa; og derfor bliver den sande Reformator altid slaaet ihjel som var det Menneskefjendskab.

Alene det Vers af Luther: hør mig Du Pabst o: s: v: er mig næsten modbydeligt verdsligt. Er det en Reformators hellige Alvor, der bekymret for sit eget Ansvar, veed, at dog al sand Reformeren bestaaer i Inderliggjørelse. Et saadant Vers erindrer saa aldeles om et Journalist-Feldtraab ell. Deslige. Og dette usalige Politiske, dette med at styrte Paven, det er og bliver dog Luthers Forvirrethed.

Men nu i vor Tid er da aabenbart, at Det der skal frem er den Side af Xstus, at han er Forbilledet. Kun gjælder det om at have lært af Middelalderen at undgaae dens Vildfarelser. Men det er den Side der skal frem, thi det Lutherske med Troen er just nu blevet som et Figenblad for den meest uchristelige Skulken.

NB10:77

#

O, naar man seer hvorledes i den ældre Tid, da dog Xstd. øvede en ganske anden Magt over Mskene end nu, hvorledes der dog blev anvendt den langsomste og grundigste daglige Opdragelse for at indøve Sindet i det Xstlige, for at omdanne Sindet til at blive fortrolig med og indvant i det Christelige – en Grundighed, saa vilde Spotteren sige, som ikke kunde være større, naar det gjaldt om at indøve sig i at gaae fra Forstanden og skaffe sig en fix Idee -: og man saa tænker paa, at nu tildags gjøres Alt af ved at høre »en Betragtning« om Søndagen, og at det allerede ansees for store Ting, at det er næsten de overordl. Xstne, de, som gaae i Kirke hver Søndag: forfærdeligt!

Gud i Himlene! Her som allevegne er mit Liv i denne Yderlighed: enten – eller. At være en Xsten i den Forstand, at jeg blot kluddrer lidt Søndags-Præk til: nei, det kan jeg ikke. Og paa den anden Side, at være hvad jeg kan kalde en Xsten: det næsten segner jeg under.

Angribe Xstd – Gud forbyde det, aldrig, aldrig. Og dog naar jeg fremstiller det Xstlige sandt, vil det synes Tusinde, at det er mig der angriber den!

Hvilke frygtelige Collisioner ere dog de christelige! Dog saaledes var jo Xsti egen Collision: At komme til Verden for at frelse Mskene – og saa, msklig talt, at gjøre Alle saa ulykkelige som det er muligt.

Om det gjaldt mit Liv, jeg begriber ikke hvorledes det, mskligt talt, skulde være muligt, msklig talt, at trøste noget Msk. ved Hjælp af Xstd, der gjør ham tvertimod msklig talt elendigere end han nogensinde har været!

Msklig talt er dog Xstd. Msk-Fjendskab; msklig talt havde dog Hedenskabets Ret at kalde den odium generis humani. Og det siger jo Xstd. ogsaa selv: at den er Had til Verden.

#

NB10:78

#

Og er det da vel mig en Glæde, at sætte Noget Saadant ind i Verden. Ret som er jeg ikke et Msk, jeg der har saa meget af en Digter i mig.

Men jeg er en Poeniterende. Og dette kan jeg ikke begribe, (hvad Middelalderen fromt mente) at det skulde behage Gud, at jeg begyndte at hudflette mig selv; men vel at det kan behage Gud, at Sandheden bliver sagt. Det er just Opgave for en Poeniterende. Thi at hvad jeg siger er gudd. talt Sandhed, det er evig vist. Men Sagen er at Sandheden, gudd. talt, er msklig talt som Fjendskab til det at være Msk.

Xstus var selv Gud, Han kunde ikke fremsætte Andet end den gudd. Sandhed. Apostlene vare kaldte af ham. Men i Tidernes Løb, maa der (anderledes kan jeg ikke forstaae det) en Poeniterende til, for at fremstille Sandheden saaledes; thi kun en Poeniterende kan være saa angst og bange for Gud, at han ikke tør Andet end sige, hvad der mskligt talt gjør ham selv og gjør alle andre mskligt talt ulykkelige.

NB10:79

#

De 3 *venskabelige Noter* skal heller ikke udgives. Blæse være med dem, det er dog om mig selv. Jeg har et Øieblik meent, at det var fornødent; men det behøves ikke.

NB10:80

#

En Digter-Form jeg fremtidig kunde bruge, var at udgive Bøgerne som vare de skrevne for 50 Aar siden.

[a] NB -

#

NB10:81

#

Det Ord af Pilatus: »hvad er Sandhed«siger i Grunden det Samme som da han sagde: see hvilket Msk; thi Xstus som er Sandheden staaer jo for Pilatus, og altsaa betyder det (hvad er Sandhed) det betyder: her (paa Xstus ligeoverfor mig) kan I see hvad Sandhed er, nemlig i Verden.

XstusforPilatus: hvo er Dommeren, hvo den Dømte dog vel det Omvendte af det Umiddelbare. Denne Bemærkning om ikke ganske saa nøiagtigt udtrykt, gjorde forøvrigt Koltoff idag (i en Prædiken over de Ord af Lidelses Historien).

NB10:82

NB.

NB.

Jeg har lige over for et Msk. mod hvem jeg var religieust forpligtet til at tale meent mig religieust nødsaget til at tie: og saa skulde jeg ikke være ganske sorgløs^a ligeoverfor Publikum. Hvad er Publikum og den hele Klat i Sammenligning med hiin lille Pige, som vel at mærke, derved at jeg saaledes havde indladt mig med hende, havde ethisk Forhold til mig.

a ved at tie.

Men angaaende mig som Forf. kunde jeg jo være forpligtet til at tale ligefrem? Godt, hvis jeg ikke var bundet i Forhold til min Personlighed i Taushed. Thi

skal jeg sige hvad jeg qua Forf. anseer mig selv for at være, saa maa jeg ogsaa sige, hvad jeg selv altid forstaaer med deri, min Skyld og Brøde som Msk. Men dette kan jeg dog ikke saaledes tale om paa Prent til Creti og Pleti. Saa maa jeg hell. ikke tale om det Første.

NB10:83

#

NB. NB.

Et ligefremt Ord om mig selv har jeg da ikke sagt hidtil: Efterskriften til » *Afsluttende Efterskrift*« indeholdt intet Saadant, jeg overtog blot Ansvarligheden for Pseudonymerne, og talte hypothetice (»efter hvad jeg havde forstaaet«) om deres Tanke. Oplysningen om Pseudonymernes Structur, som findes i *Afsl. Eft.* er af en Trediemand. Slutningen af *Kjerlighedens Gjerninger* (den K. G. at anprise Kjerlighed) indeholder intet Ligefremt om mig, tvertimod, at »den Selvkjerligste« »maa være Den, som paatager sig at anprise Kjerlighed«. Et enkelt lille Vink om mig selv findes i *Anmeldelsen af de to Tidsaldere*, men det er jo atter ikke ligefrem Meddelelse, skjult ved, at det er som havde jeg lært det af Novellen.

NB10:84

#

Paa de senere enkelte Skrifter staaer paa Tite[]bladet:

»digterisk« for at antyde, at jeg ikke udgiver mig selv for at være en overordl. Christen, ell. være, hvad jeg beskriver. »Uden Myndighed« for at betegne, at jeg ikke forpligter Andre ell. dømmes Andre. »Til Opvækkelse i Inderlighed« for at vise, at jeg Intet har med Forandringer i det Udvortes, ell. den Art Reform at gjøre.

#

NB10:85

#

En Bemærkning betræffende det Skrift

»Kommer hid Alle I o: s: v:«.

Der er intet bestemt Hensyn taget til Christi Indtog i Jerusalem; men saaledes er der da ingenlunde taget Hensyn til ell. Alt Historisk taget med.

Det Digteriske i Skriftet (og deri just det Opvækkende) ligger i det moderne Tilsnit det har, uden dog at forfeile Pointerne. Ja det gjaldt endog om ikke at holde sig for nøiagtigt til det faktisk Historiske, der i Forestillingen, fordi Msk. veed det fra Barn af, er blevet trivielt.

Hvad forøvrigt Indtoget angaaer da er dette et temmelig isoleret Faktum, og kan hell. ikke just saa ganske tænkes som et Triumphtog. En Mand der er saa foragtet (at der er sat Udelukkelse af Synagogen som Straf paa at lade sig hjælpe af ham; saa foragtet, at der siges »mon nogen af Folkets Lærere høre ham, men Hoben«; saa foragtet, at han maa søge ell. søger sit Selskab med Syndere og Toldere; o: s: v:) naar Han holder et Indtog kan dette ikke forstaaes i Retning af Anseelse, men mere som et Opløb.

Jeg har digterisk rigtigt opfattet hans Liv i to Afsnit. Det første Afsnit hvor hans Anseelse er et Problem, hvor Meningskampen er om ham. Det andet Afsnit, hvor de Anseetes Dom om ham ogsaa virker paa Mængden.

Men, som sagt, Interessen i mit Skrift ligger ikke i at det Faktiske er absolut nøiagtigt, (naar der da vel at mærke Intet er, som ligefrem strider mod et Faktisk) men just i det Moderne, i at det skeer lige for os, i vor Tids Costume.

Det der er fremstillet er det Absolute eksisterende i Virkelighedens Medium og i et enkelt Msks Skikkelse, der er som een af os. Dette er Paradoxet. De enkelte faktiske Træk og Ord ere benyttede som Stikord, og gjøre derfor den omvendte Virkning af ellers. Ellers klamrer man sig fast til det blot Historiske, her er det vovet, digterisk at opfatte dette, saa de enkelte hellige Ord, der blive benyttede, blive kommenterede ved den Maade paa hvilken de benyttes.

Sagen er ganske rigtigt. Det vilde netop have forstyrret Virkningen, om jeg for nøiagtigt havde holdt mig til det Historiske.

[a] den Blindfødtes Forældre tør derfor Intet sige, om hvo der har hjulpet deres Søn.

[b] I Luc: 19, 37 staaer: Disciplenes ganske Hob lovede Gud o: s: v:; men hvor mange var vel denne ganske Hob af Disciple; og dernæst det var jo Disciple, saa det Intet beviser med Hensyn til Xsti Anseelse i Folket.

NB10:86

#

Judas viser dog indtil det Sidste, at han forstod sig paa Penge: at faae 30 Secler for en saa Foragtet som Xstus var den Gang – ell. ogsaa maa han have truffet Ypperstepræsterne i et splendid Øieblik.

NB10:87

#

Løgn i de offentlige Forhold hævner sig altid.

Her et Exempel af vore litteraire Forhold. Tausheds-Polemiken er ypperlig, men den maa være absolut sand, og kun bruges hvor den er sand. Heiberg vilde nu bruge denne Polemik mod mig, vilde ignorere. Det var en Grund-Løgn, thi jeg var ikke blot ham ebenbürtig, men ham overlegen. Hvad var Følgen deraf? At Pøbelagtigheden kom saa stærkt op; thi den var godt fornøiet med, at Tausheds-Polemiken (der med Sandhed skulde bruges mod den) nu var blevet saaledes tvetydig, at den lige saa godt kunde betyde det ganske Overordentlige. Martensen vilde ignorere mig. Det var Løgn, han kunde ikke paa fjerneste Maade tage det op med mig. Hvad var Følgen deraf? At Magnus Eirikson kom op; han var godt tjent med, at han, ved ikke at faae Svar, kom paa en Maade i Classe med mig.

Senere har » *Fædrelandet*« ligeledes løgnagtigt brugt Tausheds-Polemiken.

#

NB10:88

#

Det Timelige og Jordiske, der vil holde En tilbage synes i Øieblikket saa betydeligt (alle de mulige Farer og Opoffrelser o: s: v: saa store); og naar man saa engang i Døden skal revidere sit Liv, ak saa seer man, at Det, der holdt En tilbage, var saa ubetydeligt, medens det dog er Eet og det Samme.

Denne Omvendthed skal man frygte for.

NB10:89

#

NB. NB

NB

NB NB

Jeg bør dog forstaae, at det er gaaet mig som sædvanligt, at jeg paa Dybet har faaet min Ordre, at det er lagt an for mig, at gaae et Skridt videre, end jeg havde tænkt mig, at Katastrophen i 48 ogsaa har Betydning for mig.

Er nogen i Danmark (ja, jeg gad vidst, om der lever ret mange i noget andet Land) saa er jeg beregnet paa at blive et Offer. Det har jeg altid forstaaet, men bør yderligere forstaae. Fra Begyndelsen af at have forstaaet det, som jeg nu forstaaer det, vilde jeg vel ikke kunde have holdt ud. Saaledes opdrager Styrelsen. Men derfor bør jeg dog lydig og taknemlig tage mod Forstaaelsen.

Det er min Klogskab der krymper sig lidt – for saa at hjælpe mig til i evig Forstand at blive bedragen.

Blot Tro og Tillid; Gud prøver intet Menneske over Kræfter.

Forleden Dag gik jeg op til Mynster, og lod et Ord falde i Retning af Ansættelse ved ^aSeminariet. Det hjælper. Dersom man tilbød mig det, saa vilde det neppe friste mig. Men godt er det dog at jeg har gjort det, at jeg ikke skal have den Mistanke til mig selv, at jeg har styrtet mig i større Afgjørelser, fordi jeg var for stolt til [at] søge Ansættelse. Men Gud veed, det er meget langt fra mit Tilfælde.

a Pastoral

#

NB10:90

#

Det Fordærvelige og Usande ligger kun i at forene sig for eller til at seire verdsligt. Dersom Forholdene ere saadanne, at det er notorisk, at man maa ligge under, blive slaaget ihjel, saa er Foreningen tilladelig, men vel at mærke ikke Foreningen for at undgaae dette, men just Foreningen til hver især at ville lide Dette. Dog følger det af sig selv, at man maa passe paa ikke at forene sig saa Mange til at blive slaaget ihjel, at man verdsligt seirer.

Nu forstaaer jeg mig selv og min Sprødigkeit med »den Enkelte.« Det var Udtrykket for, at jeg har levet i

Fredstid og for min Overlegenhed. Jeg var som Enkelt alene allerede meget for stærk, jeg var uheldigvis den Seierrige. Deraf kom det, baade at man gjerne vilde slutte sig til mig (thi det var at dele Seiren) og at jeg, som just vilde udtrykke det Modsatte, maatte skaffe mig Modstand og støde fra.

Naar Forholdene blive saaledes, at de magte mig, og at der bliver Sandsynlighed for, at Flere ville kunne komme til at ligge under, saa forener jeg mig ogsaa med Nogle, som sagt, ikke for at forhindre dette, men lige omvendt. Thi at ligge under er christelig forstaet Sandheden.

NB10:91

#

Menneskelig talt har det dog aabenbart været min Ulykke, at jeg er saa strengt opdraget i Christendom – og at jeg saa skal leve i den saakaldte Christenhed. Med en Digter-Sjels hele Fiinhed at skulle gjennemgaae et Martyrium er frygteligt nok. Men mig for Øie svæver bestandigt, at der blev spyttet paa Christus. Hvor derfor Verden mener at skrække mig tilbage der skynder den mig blot fremad. Jeg kunde dog maaskee nok give Afkald paa Adskilligt, naar Forholdet er at forlade det Glimrende, for at søge det Christelige. Men saasnart Verden vinker ad mig i Retning af Forfølgelse: saa følger jeg strax Vinket, der turde jeg ikke vige tilbage.

NB10:92

#

Christendom er Omvendthed. Øverst i Rangen er det at blive korsfæstet; saa kommer de langvarige Martyrier o: s: v:.

Jeg er nu omtrent i Classe med andre Secretairer og driver det maaske aldrig til mere end at rangere med Justitsraad.

NB10:93

#

Et eenligt Menneske kan ikke hjælpe ell. frelse en Samtid, han kan kun udtrykke, at den gaaer under.

NB10:94

#

Som Exempel paa Ucorrecthed hos Luther kan anføres *Prædikenen* over Epistelen paa tredie Søndag i Trinitatis, hvor han i første Moment om Ydmyghed, taler om, at baade Gud og Verden staaer den Hoffærdige imod men elsker den Ydmyge; og i andet Moment viser, hvad den Fromme maa lide, hvorfor han behøver Trøst. (kaster al Eders Sorg paa Gud. Her har Luther aabenbart paa første Sted glemt nøiagtigt

at bestemme den christelige Collision. Det er hell. slet ikke sandt, at Verden elsker den Ydmyge. Verden leer af den Ydmyge. Og det Christelige er bestandigt: at gjøre det Gode, og just derfor at lide.

#

NB10:95

#

En frygtelig Tilstand maa det dog have været for Apostelen Peder i de Dage, da Xstus var død – og Peder havde fornegtet ham – saaledes vare de altsaa skiltes fra hinanden.

Dette er jeg kommet til at tænke paa i Anledning af et Ord af Luther i Prædiken over Epistelen paa tredie Søndag i Trinitatis.

At fremstille Peder i denne Henseende vilde være gavnligt.

NB10:96

#

Summa summarum.

Naar i et Land Pøbelagtigheden i Forhold til at Landet er saa lille tager rædsomt uproportioneret Overhaand, bogstaveligen vender Alt om; naar i et Land, der er saa lille, at det ikke engang har eet eneste literairt Tidsskrift, Pøbelagtighedens Organ har 3000 Subscribenter, og dette stiger Aar efter Aar; naar den samtidige væsentlige Forf. stundom sætter Penge til og i ethvert Tilfælde kun har et usselt Honorar som Forf, hvorimod han, ved at nedværdige sit Talent til at skrive Pøbelagtighed især om sig selv (een af de meest profitable Gjenstande) kunde tjene overordnigt. Naar saa dette gaaer hen Aar efter Aar; naar alle Anseete i Stilhed harmes, og sige der bør gjøres Noget, men hver især undskylder sig. Naar der saa endeligen er En, der ogsaa efter de Andres Mening er istand maaskee den Eneste, som er istand til at gjøre det: dialektisk rigtigt, er han den Eneste, som er blevet udødeliggjort af Pøbelagtigheden, og til hvis Gunst den synes at have beilet; han er ugift, uafhængig; han er det smukkeste yngre Firma i Literaturen, holdt indtil det Øieblik uden en eneste Plet – naar han da, uegennyttigt, gjør Skridtet. Naar da, medens han ved Skridtet naturligviis udsætter sig for alle Følgerne fra Pøbelagtighedens Side, de Anseete i Literaturen, de der gjøre Fordring paa Anstændighed og ofte nok privat have klaget over hiin

Nederdrægtighed, naar de ikke blot tie Alle, men udvikle den Opinion, at denne Forf. er gal, at han vil udsætte sig for Sligt. Saa er der mod denne Forf. begaaet et National-Forræderie. Collisionen er ganske rigtigt den christelige: at blive ihjelslaaet af de Fornemme, men vel at mærke saaledes, at det er Pøbelen og Mængden der gjør det.

Tale til de Samtidige om denne Sag vil denne Forf. ikke kunne gjøre; thi de ere Alle paa een ell. anden Maade Medskyldige, enten ved at høre til Pøbelagtighedens Tilhængere, ell. ved, skjøndt hørende til de Anseetere, at tie.

Sagen er ganske i sin Orden. Der er blot in casu gjort aabenbart, at Verden er som den altid har været.

Det Eneste, jeg et Øieblik forundrer mig over, er, hvad det saa vil sige, at det Land kalder sig et christelig Land, at Alle ere Xstne, at der er 1000 lønnede christelige Præster.

NB10:97

#

Af en nogle Uger ældre Lap.

Overhovedet er jeg ængstelig for at sige Noget om mig selv. Jeg vil jo nu svinge af. Men hvad der skjuler sig i min Forfatter-Totalitet, hvilken Maalestok den er anlagt efter, aner Ingen blandt de Medlevende. Hvorfor da sige Noget, som kun vil blive mig selv til Byrde, give de Medlevende Vaaben i Hænde mod mig til at fordre endnu mere af mig end jeg kan og vil, og hvorfor gjøre det nu i det Øieblik jeg vil svinge af. Alt Det om et Martyrium er min Hemmelighed. Siger jeg Noget derom, saa faae de saa Meget at vide, at det kan bruges som en Fordring til mig. Jeg har ikke mere Raad til at være Forf., det er Ulykken; havde jeg det, og var saaledes Alt i Orden, var det heller aldrig faldet mig ind at forraade noget Saadant, men jeg har været lidende.

NB10:98

#

Først naar jeg falder, vil det dog egl. blive aabenbart, hvad jeg lider; thi saa længe jeg staaer, skjuler jeg selv over det. Ogsaa det hører med til een af de Løgne, der gjør Lidelsen større, en af de Løgne, som ere uadskillelige fra det Martyrium jeg lider, Reflexions-Martyriet: at den Lidende selv indtil det Yderste kæmper for at denne Nederdrægtighedens Mishandling han lider, seer ud som Ingenting. I Forhold til legemlig, sandselig Lidelse gjælder det, at denne er umidd. til at see, og altsaa umidd. til at see, om En viser Heroisme. Det at lade [sig] legemligt

martre forstaaer Trediemand er en Lidelse. Naar nu Den, der behandles saaledes, lider roligt, aldeles som Ingenting, saa siger man det er Heroisme. Men sjælelig Lidelse kan ikke sees umiddelbart, den kjendes kun paa Skriget. Men Heroismen vil jo netop bestaae i, at kunne tvinge Skriget, ja i at lade som Ingenting – og saa, saa forvexler man Heroisme, der just naaer, at frembringe Skinnet, at det er som Ingenting, med Lidelsens Ingenting.

Fremdeles, selv om jeg vilde det, om Reflexionens Martyriet kan der ikke tales med eet eneste Msk. At lide Det, som i sig selv er Intet, som engang imellem passeret vilde være en reen Ubetydelighed: at lide det af 100,000 Msk, af Alle (den Fornemste og den usleste Tigger) og at lide det 100, 1000 Gange hver Dag: sandeligen blandt Martyr-Lidelserne er denne ogsaa en rangerende. Men tale derom, selv om man vilde, kan man ikke, og atter her er Lidelsens forøgede Qval. Thi Talen (denne Form af Meddelelse) forkorter strax Langvarigheden og Idelighedens Lidelse, fremdeles reduceres da Lidelsen paa det den er i og for sig selv. Men i et enkelt Øieblik og i sig selv er Lidelsen jo en Ubetydelighed – Lidelsen er jo just Ideligheden og Langvarigheden. Det at blive radbrækket er Noget i og for sig; jeg kan sige hvad det er, det tager sig ud idet det siges. Men Piat kan ved Idelighed Aar efter Aar, Dag efter Dag blive frygteligt – men sige det, kan jeg ikke, saa det bliver frygteligt, thi i Talens Form kan jeg jo ikke gjengive Tidens Længde, og ikke Reflexions Bestemmelsen i Ideligheden.

Fremdeles. Sandseligt kunde det jo paavises, at der fE var 100,000 Myg, som ved deres Stik dræbte en Mand – og i Grunden var det dog et Myggestik. Men aandeligt ell. sjæleligt kan det ikke saaledes paavises. Det skeer successive. Man fik hell. ikke Mskene til at gjøre det, naar de vare saaledes samlede; thi saa var det for lidt. Men hver Enkelt kan gjøre det en passant, og i Tidens Længde bliver Virkningen den samme for den, som skal oppebære det Hele.

NB10:99

#

Ogsaa det hører med til Nederdrægtigheden i den Maade paa hvilken jeg behandles. Ved Hjælp af Pøbelagtighedens Organ blev der givet Signal til Pøbelen at kalde mig blot med mit Fornavn, saa det er blevet et Øgenavn, der raabes efter mig. Det benytter nu den finere Portion. Det er jo nu snart en Sjældenhed, at see et nyt, dansk Theater-Stykke, uden en Person deri som hedder: Søren. Saaledes har Hostrup i ethvert af sine Stykker; saaledes har nu Carit Etlar ogsaa faaet en saadan Person; saaledes – Prof. Heiberg. Derom er Intet at sige, de Vedkommende kunne jo svare: hvilken Urimelighed, det er jo et almdl. Navn. Men deels er det ikke saa, deels maatte jo ell. ogsaa Listen paa Personer fra en anden Tid vise et lignende Forhold; og endeligen hvad Heiberg angaaer, er det hell. ikke saa ganske saa, thi det Navn er benyttet paa en egen Maade. Denne Person: Søren repræsenterer den yngre Slægt, han

har netop den Replik: I skulle have fulgt de Yngres Raad (ell. noget Lignende). Og senere raabes der Hurra for Søren. Galleriet og Pøbelen synes det er ypperligt, at der [er] saadant et Raffinement med i Theaterets Lyst – og Forfatterne ere jo udenfor, angerløse. Dersom jeg reclamationerede mit Navn, vilde det blive nyt Stof til Latter.

NB10:100

#

Det er egl. Xstds Opdagelse, at Verdens Synd ell. at Synd er Dobbelt-Løgn: først den Løgn at gjøre det Gale, det Usande; og saa den Løgn, at ville at det skal være det Rigtige, æres derfor. Det er Løgn i første Potens: at gjøre sig jordisk Fordeel ved Sandheds-Meddelelse – den næste Løgn er: at dette at gjøre sig saaledes Fordeel skal være Alvoren, æres som Alvor, som Viisdom i Modsætning til Phantasterie.

NB10:101

#

Der kan man see, hvilken uhyre Anstrengelse Samtidighed med Idealet er, at blot man nu vilde tale om hvorledes Xstus gik klædt, om han havde Hat ell. Kaskjet, blev det næsten uimodstaaeligt comisk. Men i Samtidigheden vil altsaa Alvoren være denne uhyre Potensation af [det], hvis Kjende just er dette Comiske : at der slet ingen Udflugt er med et Sandsebedrag, at man danner en idealere Skikkelse o: s: v:.. Saaledes ogsaa det Spørgsmaal, hvad han har levet af. Thi for Erindringen er han saa ideal, at det Spørgsmaal slet ikke kan komme frem, eller det bliver næsten comisk. Frygtelige Alvor! At i Samtidigheden Idealet har alle disse msklige Tilfældigheder og Endeligheder »som vi«, »som een af os« – og dog er Gud.

NB10:102

#

Ubeskriveligt har jeg i en vis Forstand lidt. Med min oprindelige Elendighed, der var nok til at gjøre mig for evig (: for hele dette Liv) tungsindig, og dette potenseret ved foruden denne egne Smerte anden Gang at have gjort et andet Msk. ulykkelig – og nu endeligen at være Forf. paa det Vilkaar som jeg er det. Det har i ethvert Øieblik betræffende det Sidste staaet i min Magt at reise, at see at komme bort fra det Hele. Msklig talt var det ogsaa det eneste Kloge, jeg er msklig talt gal at jeg vil holde det ud, holde dette ud, i Forhold til hvilket jeg endog er forladt af enhver Forestilling hos de Medlevende. Men jeg kan det ikke anderledes. Saa vil det vise sig, den Dag jeg styrter, om det var Stolthed og Forfængelighed, ell. om det maaskee var tungsindig Selvplagelse – ell. endeligen om det var et Martyrium paa rette Sted. Ethvert Martyrium har altid endnu i det sidste, det tungeste Øieblik for inden seet ud som Galskab, som grinagtig Galskab, »at han vil holde det ud«. Men saa forklarede det sig i den rigeste Betydning. Saaledes maa det være, ell. er det ikke ret Alvor med Martyriet.

Men den Form af det Onde som Martyren sigtede paa, den var rammet – og med hans Fald faldt det.

Min Betragtning er at Mængden og Publikum o: s: v: er det Onde, Piat det meest Demoraliserende. Der falder ogsaa mit Martyrium. Men at der behøves Opvækkelse i den Retning, derom er jeg evig forvisset. Kun at jeg ikke selv foredrager det for de Medlevende og vinder – Publikums Bifald. Nei, min Død maa være Prædikanten.

Det som ligger færdig til at udgives venter blot paa Eet: min Død, da er Alt i sin Orden. At jeg har forstaaet mig selv og Tiden, det er deri yderligere klart nok; men Pointen er just, at jeg som Levende ikke har villet sige det.

Men hovedsageligen beskæftiger mig dog Eet, hvad jeg stadigt har bedet Gud om: »at jeg ret maatte takke ham for det ubeskrivelig Gode, han har gjort imod mig, og at det maatte blive mit sidste Ord ell. et af mine sidste Ord til ham, naar jeg for sidste Gang har angret min Synd og annammet mine Synders naadefulde Forladelse«.

Hvor let falder jeg ikke nu i dette Øieblik enhver Medlevende, ak jeg en Særling, som Alle lee af – men død vil jeg falde tung paa dem Alle.

NB10:103

#

Ogsaa det hører med til Lidelsen. Bag efter, naar Manden er død, saa faae Msk. travlt med, at tale om det Dyb af Lidelser o: s: v: – medens han levede, vilde de samme Msk. spotte ham, dømmе ham, at det var Forfængelighed, Overdrivelse, ell. selvforskyldt.

Man tænke paa det Høieste. Denne fade Tale om Xsti Sjels-Lidelse nu da det er bag efter.

NB10:104

#

»Talen« det Rhetoriske forvirrer reent det Christelige. Man hører, man læser en Tale, som viser og dadler, at saa Mange vel vilde sige det Høieste men ikke gjøre det. Man giver sig hen – ak, og idet man saa seer paa denne Taler, seer man, at han just selv er en saadan; men Bedraget er i anden Potens. I første Potens er Bedraget: at sige det Høieste og ikke at gjøre det; i anden Potens er Bedraget, at prædike om, at Mange sige det Høieste og dog ikke gjøre det. Bedraget kan blive mere og mere raffineret. Den 3^{die} Potens er ikke blot at prædike derom, men at græde idet man prædiker saaledes – ak og naar man saa seer paa denne Taler, som endog græder idet han prædiker om at saa Mange sige det Høieste, men ikke gjøre det,^a seer man, at han just selv er en saadan Taler.

a ja, at de endog prædike om, at saa Mange sige det Høieste og dog ikke gjøre det, uden selv at gjøre det.

Bedraget kan stige høiere og høiere i Raffinement.
Altid er det dog ikke Raffinement, oftest er det
Dumhed.

#

NB10:105

NB. NB.

NB. NB.

O, hvad er dog Farerne, man muligt kunde udsætte sig for! Fare det er jo just mit Element.

Men der [er] en Fare, ell. rettere der er Noget, som er hele min Personligheds Bygning imod, egl. er en Revolution i Forhold til den: det er at skulle tale om min Inderlighed, om mit Guds Forhold. I Forhold til det Skridt vilde jeg ligefrem bede for mig selv, at jeg maatte fritages, det er nemlig som var det at bedrøve min Aand. Jeg har været villig og er det fremdeles at udsætte mig for Alt, men dette er noget ganske andet, det er ikke Polemik, det er Hengivelse.

See derfor er det egl., at denne sidste Udgivelse af Bøger koster mig saa megen Lidelse.

Imidlertid kan det jo dog være, at det er Pligt mod Gud. At skulle tale om hvorledes jeg tilbringer min Tid med at bede, hvorledes jeg ganske egl. lever i Forhold til Gud som et Barn i Forhold til en Fader o: s: v:: o, denne om jeg saa tør sige Blottelse den er mig saa tung, saa tung; det er mig som var min Inderlighed mig for sand til at jeg kunde tale om den.

Og dog er det maaskee Pligt mod Gud; og den Inderlighedens Skiulthed noget Gud accommodationsviis har tilladt mig at have, indtil jeg var blevet styrket nok til at kunne tale den ud. Min ulykkelige Barndom, mit bundløse Tungsind, mit personlige Livs Elendighed indtil jeg blev Forf., alt Dette har bidraget til at udvikle en saadan skiult Inderlighed i mig. Jeg kan ganske bogstaveligen sige, at jeg aldrig i mit Liv, aldrig til noget eneste Menneske har talet i den Forstand som ellers to Mennesker tale sammen - min Inderlighed har jeg altid havt for mig selv, selv naar jeg talte fortroligere; og fortroligt har jeg aldrig kunnet tale.

Dette har Gud hidtil tilladt; men det er jo dog i een Henseende som lidt Kiælerie for mig. Saa god, saa kierlig har Gud været imod mig, at jeg med Sandhed

kan sige, Omgangen med Ham har været min eneste Fortrolige, og Han har ladet mig i al min Elendighed finde Styrke til at udholde den, ja Salighed i den.

Men i det Øieblik jeg skal tale om denne Inderlighed til Andre, da gyser det i mig: at jeg skulde sige for lidt ell. for meget, ja blot det at tale om den synes mig, som sagt, en Usandhed. I Fortrolighed med Gud stride med Menneskene det kan jeg, finde mig i Alt ogsaa i det at blive slaaet ihjel: men udholde at blive pathetisk af Menneskene anseet for det Overordentlige det kan jeg ikke, det er mig som min Død. Havde jeg ellers ikke tænkt at reise, saa maatte jeg reise langt, langt bort, og om muligt blive borte.

NB10:106

#

O, i Sandhed man kan, naar det er for en god Sag man lider den, lære at elske den Forhaanelse, man lider, lære at elske den med samme Lidenskab, som den Verdslige elsker Æren; lære at elske det Sted, hvor man lider Forhaanelsen, at man ikke flygter bort derfra, for menneskeligt talt at gjøre sig Sagen lettere, da den just med Guds Fortrolighed i Lidelsen er langt lettere.

#

NB10:107

#

Det Point, som Prædikeforedraget nu tildags næsten altid mangler, er dette: at foranledige Tilhøreren til endnu i samme Øieblik at gjøre Anvendelse af det Sagte, og begynde derpaa, endnu i samme Øieblik at forpligte sig til en ganske bestemt Opgave. (Hos en Katholik, der forstaaer Sagen, har jeg ogsaa læst, at man aldrig bør gaae til Alters, uden at forpligte sig i et ganske bestemt Forsæt, betræffende noget ganske bestemt). Men Sagen er Præsterne leve ikke selv i det Religieuse, derfor næsten frygte de for, at deres Tale skulde frembringe den Virkning, at En endnu i dette Øieblik gjorde Alvor deraf. Det er med Præsterne, som hvis En, der selv stod paa Landjorden og underviiste i Svømning: han tør ikke lade det komme til den Afgjørelse, ja han vilde blive angest og bange, om en af Tilhørerne gjorde Alvor af det, og sprang i Vandet; thi Svømmelæreren (Præsten) vilde i saa Fald ikke engang vide at hjælpe ham, saa fortumlet vilde Svømmelæreren blive blot ved dette Syn, at En virkelig sprang i Vandet.

Med 1000 saadanne Svømmelærere skal et Land komme vidt i Xstd!

NB10:108

#

Angrebene paa en Mands Charakter ere for længst forladte af Tidens Interesse, der er altfor dybt Fortvivelse til at der ikke i saa Henseende skulde være et fælles Qvit. Nei, Piat, Grinen som i en uartig Skole ell. som et Selskab af fnisende offentlige Fruentimmer det er det som nu interesserer. Saadanne Fruentimmer forekaste hell ikke hinanden, at de ere usædelige, ^ablæse være med det, nei, men, det, der især beskæftiger dem, er at faae lidt at fnise af, at give hinanden Øgenavne o: s: v:.

a Ironie har jeg ofte nok forklaret er: med heelt pathetisk Indtryk af det Store og Overordl. ved et Msk., at kunne mere sig uskyldigt over smaa Tilfældigheder og Deslige. Det er som havde Goldschmidt i sin hele Færd taget dette forfængeligt. Han udelod det Første, skrev for Pøbelen, som naturligviis intet pathetisk Indtryk har: men saa bliver det den frygteligste Raahed, langt, langt mere demoraliserende end de frygteligste Angreb paa Charakteren. Thi det er et Forsøg paa afsindigt at forhjælpe Pøbelen til Aands-Overlegenhedens Synspunkt.

Tiden vedbliver rigtignok at tale om, at naar man endda ikke angriber Ens Charakter – som var det det meest Frygtede. Skinhellighed, Skinhellighed.

NB10:109

#

Det at jeg frivilligt udsatte mig for *Corsarens* Angreb er i Retning af Genialitet vistnok det Intensiveste jeg har gjort. Det vil komme igjen i hele mit Forfatterskabs Proces, vil blive af største Betydning for hele min Opgave i Forhold til Xstd, og til min Belysning af Xstd, til at sætte den ganske ind i Reflexion.

Det er ofte sagt, at dersom Xstus nu kom til Verden vilde han igjen blive korsfæstet. Dette er ikke ganske sandt. Verden har forandret sig, den ligger nu i »Forstanden«. Derfor vilde Xstus blive udleet, behandlet som gal, men som en Gal man leer af.

Den Antinomie maa nu løses: at Det man verdsligt og jordiskt kan see, at Spotten kan gjøre latterligt, at det skal man troe. Det er et endnu høiere Tryk end dette credo quia absurdum. Til Eenfoldigheden hedder det blot: det er blot, at Du skal troe. Til den begribende Forstand hedder det: det er netop lige stik mod Forstanden, men Du skal troe. Her er dette skal stærkere, just fordi det er i Modsætning til Noget. I Forhold til hele Inteectualite[te]ns vittigste Spot hedder [det]: nu ja, det er fra det Synspunkt seet latterligt, uhyre latterligt, det latterligste af Alt – men Du skal troe, det gjælder Himmel ell. Helvede, Du skal. Dette er et frygteligt skal just fordi det gjør Modsætningen saa stor Indrømmelse.

Jeg forstaaer nu bedre og bedre det oprindelige og dybe Grund-Forhold jeg har til det Comiske, og at dette just vil kome mig til Gode i at belyse Xstd.

Derfor er det saa rigtigt, at mit eget Smule Liv udtrykker dette Dialektiske: at jeg har tilladt dem at lee af mig – men sandt er det hvad jeg siger.

Naar der slet Intet indrømmes Modsætningen saa er

»skal« i Forhold dertil ikke nær saa stærkt. Men jo større Indrømmelsen, desto frygteligere er dette skal. Indrømmelsen er saa at sige Styrtebadets Høide.

Den der derfor nu skal fremstille Xstd, maa have eminent Alt hvad den vittigste Spotter kan disponere over – just for at sætte dette: skal.

NB10:110

#

Var det det Hele med Xstd. Det Præsterne forkynde: saa maatte jeg frasige mig Xstd, og hvorfor? fordi den ikke var mig høi nok? nei, lige omvendt, fordi den ikke var og er mig eenfoldig nok. Skal Xstd. antages i Kraft af Grunde, saa maa jeg bede om noget ganske Andet end hvad Præsterne præstere. Men Sagen er: Xstd skal antages. Det er den Magt som er i Himlen og paa Jorden, der siger til hvert Msk: Du skal troe, see det er hverken for høit eller for lavt, men til Pas. Præsternes Snak er hverken det Ene ell. det Andet.

#

NB10:111

#

Kjøbstad-Dialektik.

Ved Hjælp af Pressen! skrives der om en Mands Paaklædning og saa vanvittig, at det Skrevne selv indrømmer det Afsindige i, at skrive saaledes; thi hvis der ikke er Andet Paafaldende ved en Mands Paaklædning, end at den ene Buxe er en Tomme længere end den anden, saa er det jo næsten umuligt at opdage (og især da, naar det er Løgn). Men naturligviis desto opmærksomme maa den Forbigaaende (efter Pressens Ordre) være for at see efter; han maa tage Briller paa, og Pøbel-Portionen maa staae stille og overgloe En som et seeværdigt Dyr. Dette skal være Piat og Ingenting siger man. Godt. Men Landet er saa lille, det givne Blads Udbredelse saa uproportioneret^a, at bogstaveligen Alt, den fornemste Mand i Landet, Ministrene, den fornemme Classes unge Piger og Damer i denne Henseende enes med Skraldemanden, Gadedrengene, Pøbelen om at være vidende om Eet og det Samme.

a og dets Frækhed i at gjentage det Samme

Dette, som altsaa skal være Piat, sætter sig imidlertid fast, og bliver lidt efter lidt til noget ganske Andet. Da det dog staaer paa Prent maa det være sandt, uagtet man ikke kan see det. Og nu bliver dette Piat til en

sædelig Dom over den Paagjældende: at det er en Jagen efter Originalitet, at det er latterligt, at han ikke vil gaae klædt som Andre.

Sige et Ord kan den Angrebne ikke. Gjorde han det, og viste det Nonsentiale i det Hele: saa vilde Svaret blive: det er jo Piat og Ingenting, hvem bryder sig om Sligt.

Og i denne Usselhed enes et heelt Land, som sagt, fra Kongen til Tiggeren, fra den naadige Frue og Frøken til det offentlige Fruentimer, her er Ligheden tilveiebragt. Og det skal holdes ud Aar efter Aar hver evige Dag.

Dette har jeg dog villet optegne for Historiens Skyld. Alle fragaae de det naturligviis, og i samme Øieblik gjøre de det uvilkaarligt. Sagen er, det er som en Art Besathed, fremkaldt ved en aldeles afsindig Brug af Presse-Meddelelse.

NB10:112

#

For Livet.

Min Ven! Du lever nu engang i denne Verdenen, i Msk-Verdenen, skal maaskee endnu leve mange Aar i den Verden, hvor Mskene naturligviis ubetinget have Overmagten over Dig et enkelt Msk – og at Gud for Din Skyld skulde gribe umidd. ind tør Du ikke vente. Dersom Du da ønsker, mskligt talt, at see glade og gode Dage: saa indlad Dig aldrig for Alvor med Xstd; for Alvor, thi paa almindelig item paa præsteviis kan Du gjerne gjøre det. Ja vogt Dig endog blot for at sige dette. Gjør Du det, Du skal see hvorledes det vil gaae Dig, hvor Præsterne ville have travlt for at omfrede Menighedernes elskede Illusion, i hvilken de ere saa beqvemt indrettede, og hvilken tillige omfreder Præstens Levebrød.

Dersom Dit Liv paa nogen Maade udtrykker, at Du for Alvor (altsaa efter Guds Begreb) elsker Gud, saa vil Du blive ilde lidt af Mskene, og i samme Grad netop i samme Grad mere, som Dit Liv mere og mere udtrykker, at Du sandere elsker Gud. Det at fuske i msklig Medlidenhed, at prutte er ikke Christend. Var det Xstd. saa var jo Xsti eget Liv ikke Xstd., og intet af Paradigmerne. Tag Dig ogsaa iagt endog blot for at sige det; thi det sigter igjen paa Illusionen med Trillioner Xstne og saa paa Illusionen »Levebrødet«.

Dette er den msklig talt næsten afsindige Selvmodsigelse i Xstd⁵ Fordring, hvilken er Qvalen i det at være Xsten. Den sætter en Opgave, og siger: i samme Grad, som det lykkes Dig vil Du komme til at lide mere og mere. Det vil bestandig synes Dig: »men Herre Gud, naar jeg rigtig elsker Msk – saa« Dertil

maa christeligt svares: dumme Msk, ell. frække Msk. elskede da Verdens Frelser ikke rigtigt Msk, og han blev bespottet, bespyttet o: s: v:, gik det ikke lige saa alle sande Xstne, og er det ikke gaaet dem lige saa beviser det blot, at de ikke vare Xstne, thi Forbilledet afgjør Alt.

Denne Modsigelse i hvad Xstd fordrer og forudsiger er som hvis en Fader vilde sige til sit Barn »det er Det og det Du skal, det er Opgaven, Du skal det, forstaaer Du mig, – hvis ikke da skjælv« og hvis han saa vilde føie til »det er altsaa Opgaven, men i samme Grad, netop i samme Grad som Du anstrenger Dig mere og mere, er flittigere, aarvaagnere o: s: v:, og i samme Grad som Opgaven lykkes Dig bedre, vil Du ogsaa komme til at lide mere.« Naar en Fader talte saaledes til sit Barn, saa maatte det jo forekomme Barnet Vanvid, og Barnet vilde (fraseet at det forvexlede: det at lide – og det at lide det Samme men som Straf) have Ret, naar det sagde: i saa Fald er det jo bedre jeg slet ikke begynder, da jeg kommer lige vidt, og altsaa staaer mig bedst ved at spare den megen Flid og Anstrengelse.

Men saaledes taler Xstd. til et Msk (som hiin Fader til Barnet), det er Xstd. Men saa føier Xstd til: husk dog paa, at der er en Evighed.

Men dette vil jo sige: ønsker Du mskligt talt gode og glade Dage, saa indlad Dig aldrig for Alvor med Xstd.

[a] Hvad det angaaer med at Præsterne tale om, at man jo lige saa godt kan være en Christen, fordi man er i Besiddelse af alle jordiske Goder, Rigdom, Ære, Anseelse o: s: v: da passe man vel paa. Præsterne maa altid for at oplyse dette recurrere til Exempler af det Gl.T. Aha! Jeg gad dog ogsaa nok seet, hvor man i det ny T: finder det Skriftsted, som lader det saadan staae hen; og jeg gad dog ogsaa nok seet det christelige Paradigma, der ikke afgjørende udtrykker det Lidende. Men Sagen er, der er i Xstheden omtrent so viel wie nichts af Christendom, det Eneste, der er, er en Smule jødisk Fromhed.

Der er, naar Du gjør det, msklig kun een Trøst for Dig: Døden, efter hvilken Du vil lære at længes utaalmodigere end den meest forelskede Pige efter Foreningen med den Elskede. Dog er Døden hell. ikke Trøsten. Men sandt er det, der er een Trøst: Evigheden. Elsk Evigheden, saa hader Du dette Liv: det er Xstd. Elsk Gud, saa hader Du denne Verden: det er Xstd. Elsk Xstus, saa hades Du af alle Msker: det er Xstd.

See, dette er Xstd. Er Du nu ikke i den Grad Dig bevidst, at være en Synder, at Du i den ængstede Samvittigheds Angest ikke tør Andet end alligevel at slutte Dig til Xstus: saa bliver Du aldrig Xsten. Kun Syndsbevidsthedens Qval kan forklare, at et Msk. vil underkaste sig denne Radicalcour. Det at blive Xsten er af Alle, alle den rædsomste Operation. Men saa lidet som et Msk, der blot føler sig lidt upasselig, kunde falde paa at underkaste sig den piinligste Operation: saa lidet kan et Msk. falde paa at indlade sig med Xstd, dersom Synden ikke piner ham grændseløst – og hvis han da, vel at mærke, veed,

hvad Xstd. er, ikke har ladet sig foresluddre Noget om Xstds milde Livet forskjønnende og forædlende, Trøstegrunde.

#

NB10:113

#

Hvad om jeg bag i andet Oplag af *Enten - Eller* skrev:

Efterskrift

Hermed tilbagekalder jeg dette Skrift. Det var et nødvendigt Bedrag, for^a at bedrage Mskene ind i det Religieuse, der bestandigt har været min Opgave. Maieutisk har det vel gjort sin Virkning. Dog jeg behøver jo ikke at tilbagekalde det, jeg har jo aldrig udgivet mig for Forf. af det.

a om muligt

NB10:114

#

Der staaer om Satan (i Hiob) at han, efter hans eget Ord, kom for at speide og gennemvandre Verden. Deri ligger dog, at der er en vis Art lagttagelse der er af det Onde, som overhovedet lagttagelsens Nysgjerrighed altid er af det Onde.

NB10:115

#

Hiob taalte Alt - først da hans Venner kom - for at trøste ham, da blev han utaalmodig.

NB10:116

#

Der er kun Eet man egl. skal blive alvorlig over: sin Synd. I Forhold til alt andet Sørgeligt gjælder det, kan Du tage Dig det let saa meget desto bedre. Men at tage sig Synden let er ny Synd; dette viser just, at her er Alvoren.

NB10:117

#

Hiob (IX, 20) siger rigtigt at om han end havde Ret, for Gud kunde han ikke have Ret, fordi han vilde blive angst for Dommeren. Dette er, hvad jeg i en Tale i Lidelsernes Evangelium, har udviklet, Misforholdet mell. ell. den kvalitative Forskjel mell. Gud og Msk.

NB10:118

#

Luther siger rigtigt (i *Prædiken* over Epistelen paa 8de Søndag efter Trinitatis) at hvis Synds-Forladelse var for at gjøre gode Gjerninger overflødige, saa burde man ikke kalde den Lære, Læren om Synds-Forladelsen, men Læren om Synds-Tilladelsen.

NB10:119

#

»Digteren« drømmer om Bedriften, som han dog ikke selv kommer til at udføre, og han bliver veltalende. Maaskee bliver han just derfor veltalende, fordi han kun er Bedriftens ulykkelige Elsker, medens Helten er dens lykkelige Elsker; han bliver altsaa veltalende, fordi Savnet gjør ham veltalende. Thi »Savn« – o, Mskene tale i Misforstaaelse ilde om Dig, som var Du blot den Grusomme, og ikke lige saa barmhjertig, som tog Du blot, men gav Intet – Savn gjør væsentligen »Digteren«.

En Passus, som ikke blev brugt i den første Tale af »*Lilien paa Marken og Fuglen under Himlen*«.

NB10:120

#

Saavidt jeg veed, er Ingen endnu faldet paa at skrive et Commerce Drama:

Skuespil i 5 ½ ell. næsten 6 Akter.

NB10:121

#

NB.

Det er aabenbart, at det er gaaet og vil gaae mig i mit offentlige Forhold, som det er gaaet mig privat. Den ideelle Udholdenhed (der tillige er Lydighed mod Gud i Frygt og Bæven) med hvilken jeg holder ud at være Forfatter trods Alt, og trods den Maade, paa hvilken

jeg er blevet behandlet: den min Udholdenhed og min Lydighed mod Gud tager man ganske forfængeligt, indbilder sig, at jeg ved min Forfængelighed ell. Deslige, er afhængig af dem, at jeg ikke kan undvære dem. Ak, jeg kommer til at tænke paa en vis ung Pige. Min religiøse Frygt og Bæven i Henseende til Forholdet tog hendes forfængelige eller stolte Hjerter saaledes forfængeligt, som var det Tilbedelse mod hende. Og da det saa kom til Stykket, at vi skulde skilles ad, saa viste det sig, at det dog i en vis Forstand var hende, der ikke kunde undvære mig.

Overhovedet er og bliver det, menneskelig talt, min Ulykke, at jeg har saa stærkt et Indtryk af Gud, og faaer ham ind med i mine Forhold; thi dette bliver aldrig forstaaet i Verden, men altid taget forfængeligt.

NB10:122

#

Hvad der, msklig talt, bidrog til at Xstus blev ihjelslagen er dog aabenbart, at han saaledes uafbrudt holdt Folket i Spænding. Msklig talt kunde han have skaanet Folket ved fE i nogle Aar at leve skjult, og saa igjen at træde frem. Dette havde naturligviis været Usandhed. Men vist er det, at just det, at der blev brugt saa kort Tid, men at paa den anden Side Folket intet Øieblik fik Lov til ligesom at aande ud, at det fremskyndede Undergangen. Det Hele er som eet Aandedrag. Med Jubel modtage de det Overordl., og næsten i samme Øieblik trykker det allerede saa stærkt paa dem, at Undergangen allerede er antydet. Dette er det Overordentliges Dialektik, fastholdt i Eet. Begrebet slaaer om. Det første Indtryk kommer igjen anden Gang, og da er Jubelraabet forvandlet til Raabet: korsfæst, korsfæst.

[a]

#

Hvis vi ville glemme et Øieblik, at Christus jo var kommet til Verden for at lide og døe, og hvis vi saa ville antage, at han havde levet som Lærer i 30 istedetfor i 3 Aar, samt at han havde indlagt, msklig talt, passende Mellemlum for at give Folket Tid til at puste ud: saa var det muligt, at han ikke var blevet slaaet ihjel. Men at anbringe saadanne Mellemlum vilde jo rigtignok have været en usand Accommodation. Med et Msk. er det en anden Sag; thi han er ordentligviis selv nødsaget dertil for sin egen Skyld, da han ikke kan holde ud i eet væk.

NB10:123

#

NB.

[a] NB.

Angaaende, at jeg ikke kom til at reise i Foraaret 48.

En Tanke, der i den forløbne Tid oftere har paanødt sig mig, er, om det dog ikke havde været rigtigere, at jeg var kommet til at reise i Foraaret. Thi hvormeget jeg end er blevet udviklet og beriget i det forløbne Aar, har det dog ogsaa taget paa mig.

Min Tanke, da jeg solgte Huset i 47 Dec, var at reise til Foraaret 48 og i længere Tid. Jeg lod derfor Tiden gaae hen, og leiede ikke Værelser. Imidlertid blev det mig tydeligt, at hvis det overhovedet var min Hensigt, at opgive at være Forf., vilde det ikke hjælpe mig stort at reise, lige tværtimod; thi jeg er aldrig saa productiv som paa Reiser i Udlandet. Saaledes gik Tiden hen. Da blev en Leilighed paa Hjørnet af Tornebuskegaden ledig, en Leilighed, som jeg fra det Øieblik det Sted blev bygget, har været forelsket i. Jeg besluttede da, at leie den, og saa gjøre en mindre Reise i Foraaret og Forsommeren. Saaledes gik Tiden hen. Jeg paabegyndte nu Trykningen af » *christelige Taler*«. Som jeg sad og læste Correctur af dem, udbrød Oprøret i Holsteen og hele Vrøvlet. Nu at reise var en Umulighed, ja, havde jeg nu været i det Tilfælde ikke engang at have Værelser, at flytte ind i, vilde det vel have forstyrret mig meget.

Saa flyttede jeg da derhen. Men Leiligheden var høist uheldig, og Penge-Forvirringen samt saa meget Andet tog paa mig. Dog er det vist, at jeg just i den Tid har produceret noget af det Bedste jeg har produceret.

Sæt jeg var kommet afsted tidligere (hvilket da forøvrigt var en Umulighed, da jeg jo først skulde trykke *christelige Taler*) saa var Enden blevet, at jeg øieblikkeligt var kommet hjem. I Udlandet at opleve en saadan Penge-Crisis vilde vel have været endnu frygteligere.

Det er saaledes saa langt som muligt fra, at det paa nogen Maade er min Skyld, at jeg ikke kom til at reise.

Kun dette er det der har beskæftiget mig. Overhovedet er det mærkeligt at hver Gang jeg vil gjøre Alvor af at svinge af fra at være Forf, hænder der Noget, som gjør at jeg maa blive i det, og jeg faaer saa blot et nyt, et rigere Udtræk i Productivitet. Dette har ogsaa været Tilfældet denne Gang. Men jeg har lidt saa meget i andre Henseender, at jeg er blevet lidt utaalmodig, og denne Utaalmodighed har vel affødt hiin tungsindige Indbildning, om at det havde været bedre at reise, Noget som jeg ved Omstændighederne blev forhindret i.

Forøvrigt er det ogsaa en Taalmodigheds-Prøve, at udvikles som jeg gjør det, idealere og idealere, og saa at udholde denne Tids Piinagtighed, og det daglige Vrøvl. Idealt, troende fatter jeg mere og mere min Betydning, i Øieblikket seer det mere og mere ud som var jeg til Overflod. Nu, i dette Øieblik at faae Tanker anbragt, er næsten til at fortvivle over, derimod kan

b og hver Dag faae ny Leilighed til at blive mindet om det Pecuniaire.

jeg hver Dag blive mishandlet af Pøbel.^b

Men summa summarum: jeg kan ikke noksom takke Gud for det ubeskrivelig Gode han gjør imod mig, saa langt mere end jeg havde ventet.

#

NB10:124

#

Det er et skjøndt Ord for at udtrykke at hele Skabningen kun tjener een Herre, kun vender sig mod Een: uni-versum. (Universet.).

NB10:125

#

Tænk Dig blot det ganske nærved, at Forbilledet kaldes et »Lam«, allerede dette er det naturlige Msk til Forargelse, man har ingen Lyst til at være Lam.

NB10:126

#

Det er ikke nøiagtigt udtrykt, at det er Sagtmodighed der tjener til vor Fred, man maa sige: naar Du er sagtmodig, saa har Du Fred, om saa hele Verden var Krig og Krig mod Dig.

NB10:127

#

Goldschmidt har to meget betydelige Forcer: han er foragtet; og han er Gjenstand for Medlidenhed. Det Første naaede han ved *Corsaren*, det Sidste ved »*Jøden*«. Det er i en demoraliseret Verden den meest betryggede Stilling: han indtager det Punkt, fra hvilken alle Angreb kunne rettes paa Dem, der have Æren og paa dem der ere frygtede, men intet Angreb kan rettes mod ham, det er i selve Begrebet en Umulighed. Han er foragtet – det er allerede en meget sikker Position, men det lod sig dog tænke at Indignationen kunde blive stor nok saa han dog fik det at føle; men, men ach wei mir han er Gjenstand for Medlidenhed, han har jo selv saa rørende fremstillet hvad han har lidt som Jøde.

NB10:128

#

Til Sandhedens Forkyndelse fordres foruden at have forstaaet Sandheden, tillige at være i at forkynde den

ganske uafhængig af Msker. Men saa sjældent som der er En, der har fattet Sandheden, endnu sjældnere En, der i at forkynde den, har denne Hensynsløshed. Men uden den bliver Sandheden forqvaklet, saa det Sande bliver usandt derved at Msk, til hvem det forkyndes, blive gjorte til Instants.

NB10:129

#

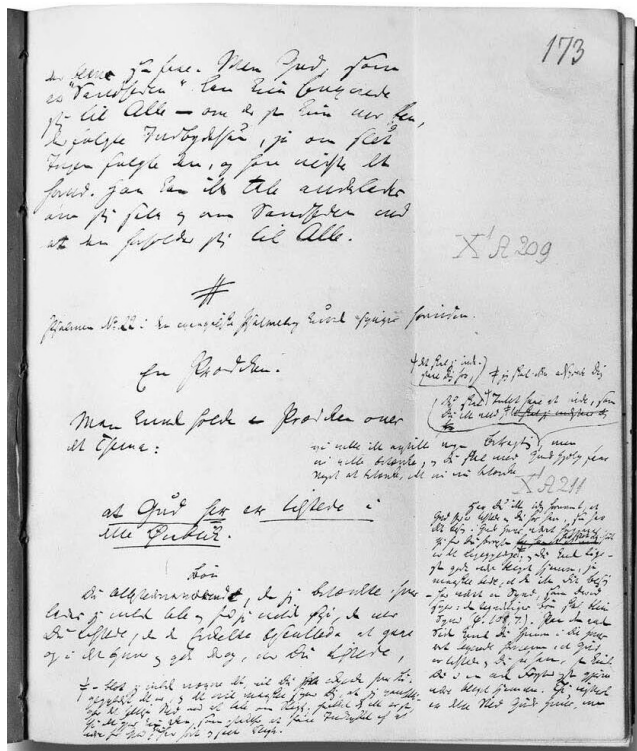
To Punkter kan man ikke have faste; thi saa kan man ikke røre sig. Altsaa enten staaer det Punkt fast: at dette er det Sande – og saa gesticulerer man med hele sin personlige Existeren i Henseende til at gjøre Opoffrelser. Eller man gjør det andet Punkt fast: mit Levebrød, mit gode Navn og Rygte, mit Avancement o: s: v: maa der ikke røres ved – ja saa gesticulerer man ved Hjælp af at slaae af paa Sandheden.

NB10:130

#

Rotter afrettes til at udrydde Rotter: saaledes opdrager hver Slægt sig Den ell. De, der skal gjøre Alvor af med at forkynde Xstd. for dem. Jo mere de forfølge og mishandle ham, desto mere vender hans Sind sig fra Verden, saa han ene har at holde sig til Gud. Og først naar et Msk. er saa ulykkeligt og saaledes piint her i Verden, at hans Lidelse er som Msk-Fjendskab: da først begynder Xstd at være til for ham. Alt dette Ølvarmerie med at leve gemütligt og have det saa rart i Dyre-msklige Kategorier og saa at sætte Xsti Navn paa Kagen hver Søndag: at dette Fitterie skulde være Xstd. er naturligviis lutter Løgn.

Det Ord: kommer hid Alle I, som arbeide og ere besværede – maa enten være sagt af Xstus i Begyndelsen af hans Liv, saa det blot er den første Indbydelse – og Sandheden er jo tiltrækkende for Alle ved første Øiekast. Eller det Ord maa forstaaes, som jeg et andetsteds har forklaret det, som den gudd. Ophøiethed, der, uagtet den veed, hvor Faae der ville følge, dog i Betragtning af hvo det er der taler, siger: Alle I. Xstus veed nemlig, at Alle skulde følge, at han er Alles Herre, derfor siger han Alle I, skjøndt han veed, at det kun bliver nogle Faa. Saa guddommeligt kunde intet Msk. tale, naar han vidste det Samme forud, der vilde blive noget msklig-polemisk i hans Indbydelse, fordi han dog vilde være lidende under, at

7. Journalen NB10, s. 173 (NB10:131)
 der blev saa faae. Men Gud, som er »Sandheden« kan
 kun henvende sig til Alle – om der saa kun var Een,
 der fulgte Indbydelsen, ja om slet Ingen fulgte den, og
 han vidste det forud. Han kan ikke tale anderledes om
 sig selv og om Sandheden end at den forholder sig til
 Alle.

NB10:131

#

*Psalmen N° 22 i den evangeliske Psalmebog kunde
 synges forinden.

En Prædiken.

[a] vi ville ikke anstille nogen Betragtning^a, men
 vi ville betænke, og Du skal med Guds Hjælp faae
 Noget at betænke, idet vi nu betænke

a Du skal^a Intet faae at vide, som Du ikke veed,
 jeg skal ikke adsprede Dig

a det skal jeg indestaae Dig for,

Man kunde holde en Prædiken over
 det Thema:

at Gud her er tilstede i dette Øieblik.

[b] Har Du ikke idag fornummet, at Gud her er tilstede og Du for ham, saa har Dit Besøg i Guds Huus været forgjeves thi hvad Du forresten har seet og hørt er det Ligegyldige – blot jeg vilde nævne det, vil Du erkjende hvor Ligegyldigt det er, og det vil maaskee synes Dig, at jeg vanhelliger det hellige Sted ved at tale om Sligt; hvilket dog ikke er saa, thi det gjør kun Den, som istedetfor at faae Indtrykket af at være for Gud, kun har hørt og seet Sligt., og Du kunde ligesaa godt være blevet hjemme, ja maaskee bedre, at da ikke Dit Besøg har været en Synd, som David siger: den Ugudeliges Bøn skal blive Synd (Ψ. 109,7.). Paa den anden Side kunde Du hjemme i Dit Huus ret levende fornemme, at Gud er tilstede og Du for ham, saa kunde Du i en anden Forstand ogsaa gjerne være blevet hjemme. Thi vistnok er dette Sted Guds Huus, men Opgaven er just, at Dit eget Huus skulde blive et Guds Huus; og vistnok er dette Sted et helligt Sted, men Opgaven er just, at Dagligstuen ogsaa skulde blive et helligt Sted; og Forholdet til det Hellige er ikke saa meget at Du tager ud til det, som at Du tager det hjem til Dig. I Forhold til Forlystelse og Adspredelse kan det være rigtigt at Du tager ud, og det er ikke gavnligt, at Du har den hjemme hos Dig; men til det Gudelige skal Du ikke saa meget tage ud, og i ethvert Tilfælde, hver Gang, Du tager ud til det, skal Du stræbe at tage det hjem med Dig.

Bøn

Du Allestedsnærværende, da jeg betænkte, hvorledes jeg vilde tale og hvad jeg vilde sige, da var Du tilstede, da den Enkelte besluttede at gaae op i dit Huus og gik derop, var Du tilstede, men maaskee var dette ham dog ikke ret nærværende: saa velsigne Du da vor Andagt, at vi alle, hver især maatte i denne Time fornemme Din Nærværelse, og at vi ere for Dig.

NB10:132

#

Xstenhedens Ulykke er dog aabenbart, at Luthers Lære om Troen har man taget det dialektiske Moment fra, saa den er blevet et Skalkeskjul for lutter Hedenskab og Epicureisme, man glemmer reent, at Luther urgerede Troen i Modsætning til den phantastisk overspændte Askese.

NB10:133

#

Naar Paulus urgerer, at han kun formaaer Alt ved Naaden, saa frembragte denne Tale den Virkning den skulde, thi Hedningene var det ingen Talemaade for. Men i Xstenheden er det jo igjen længst blevet en Talemaade, saa Reflexionen underfundigt spiller under, og ligesom det naar det er Mode at gaae skjødesløst paaklædt, uagtet man er skjødesløst paaklædt jo aabenbar er paa Moden: saaledes bliver

Forsikringen om at det er ved Naaden man formaaer
Alt et underfundigt Spil, fordi det er en Vedtægt at
honorere dette Udtryk for Ydmyghed.

NB10:134

#

Et Ord.

Jeg har ikke kjendt et eneste agtværdigt ell. retsindigt
Msk, – og jeg har dog et overordl. udbredt Kjendskab
her i Byen – uden at han i sin Tid var af den Mening,
at det var et skammeligt, Nationen vanærende,
Uvæsen der dreves ved Hjælp af *Corsarens* Sjouere.
Der bør gøres Noget, sagde de Alle. Har jeg da nogen
Brøde, saa er det den, at jeg havde Resolverthed nok
til at gjøre Alvor deraf. Denne Brøde er jeg ganske
godt fornøiet med og jeg vil nok tage den med mig i
Graven og videre fort^a baade ind i Evigheden og ind i
Historien. Derimod skulde man dog betænke, at det
let bliver en Brøde af en anden Art, om man tilsidst
takker mig for en Velgjerning ved virkelig at behandle
den som en Brøde, og hvorfor? fordi man kun
forstaaer det Gode i Betragtning, ikke i Handling; i
Betragtningens Form er ubetinget enig om, at der skal
gøres Noget, og naar det virkelig gøres, bliver bange
for det, og finder, at det er en Overdrivelse?

a ad de to Veie.

NB10:135

#

Der maa (som jeg i en af de tidligste Journaler har
bemærket) indføres en ny Øvelse for Theologerne:
Øvelse i den christelige Talekunst, nemlig ikke i den
Kunst at prædike, det Rhetoriske og hvad dertil hører,
men i den Kunst at kunne prædike – Christendom. Thi
Xstd. har en Specificitet m: H: t. Meddelelse, som gjør
at i Forhold til den gjælder ganske egne Kategorier.

NB10:136

#

Der gives kun een consequent Opfattelse af
Christend. det er den at blive ihjelslagen for
Sandhedens Skyld, at blive Martyr, naturligviis ikke
saadan Huhei, jo før jo hellere, men med den meest
gjennemførte Reflexion som Tjenende.

Til denne den eneste sande consequente Opfattelse af
Xstd (enhver anden er verdsligt, timeligt, jordisk, feigt
ell. dumt Sinkerie) svarer som Misvisning: et
Selvmord, foranlediget ved ikke at kunne udholde
Martyriet[s] langsomme Forarbeiden.

NB10:137

#

Det der har forvirret Alt og fremfor Alt hele Xstheden og hele Xstd, er bestandigt at man gjør de Medlevende, Slægten o: s: v: til Instants i Forhold til Sandheden. Alt dreier sig om den Enkelte. Denne Kategorie er det Punkt, ved hvilket og gennem hvilket Gud kan komme til at berøre Slægten - Tages det bort, er Gud dethroniseret.

Da nu dette er saaledes, saa er selvfølgelig blot det, at jeg til et eneste Msk. henvender mig ganske ligefrem betræffende den religiøse Sandhed et Forsøg paa at gjøre ham til en Instants, og altsaa et Bedrag.

NB10:138

#

Det Dialektiske ender altid paa een ell. anden Maade med det Pathetiske (dette var blandt andet min Tanke med et Problem, der ligger etsteds i mine Papirer: Forskjellen mell. en pathetisk og en dialektisk Overgang). I Middelalderen viste dette sig paa en besynderlig Maade, idet der, der hvor det Dialektiske hørte op, indtraadte det Phantastiske.

Et Exempel herpaa, hvorved jeg kom til at tænke Dette igjen, anførte Rosenvinge idag. Spørgsmaalet om de tilladelige Slægtskabs-Grader i Forhold til Ægteskabet, satte naturligviis Middelalderens Dialektik uhyre i Bevægelse. Tilsidst blev den saa skarpsindig, at den ikke kunde standse sig selv, og man standsede saa - ved det 7de Leed - og hvorfor? kan De gjette, sagde Rosenvinge; jeg svarede: fordi Gud hvilede paa den 7de Dag. ja netop svarede R. Jeg har nu vistnok en Slags Rapport til Middelalderen, men snurrigt nok, at hvad jeg dog tillige sagde som en Witz, at det var Alvor.

Men her seer man det Pathetiske i Form af det Phantastiske, og saaledes saa idelig i Middelalderen; det var den nødvendige Knude, de maatte slaae paa det Dialektiskes Traad.

NB10:139

#

Et sand Martyrium, omnibus numeris absolutum, er dog egl. kun muligt mod »Mængden«, det er, Martyren maa falde for »Mængden.« Den der bliver Martyr for Angrebet paa en Enkelt (Konge, Keiser, Pave o: s: v:) han er jo ikke forladt af Forestillingen, han har Mængdens Forestilling som det Understøttende.

Og Socrates er den eneste, er i eminent Forstand »Martyren«, det største Msk; medens Xstus er »Sandheden«, og det vilde være blasphemisk at kalde ham en »Martyr«.

#

NB10:140

#

Christelig Recept.

Sagen er ganske simpel. Tag det N. T. for Dig, læs. Kan Du negte, tør Du negte, at hvad Du deri læser, om at forsage Alt, opgive Verden, som din Herre og Mester at blive bespottet, bespyttet: kan Du negte, tør Du negte, at det er saare let at forstaae, ubeskrivelig let, at Du hverken behøver Lexicon ell. Haandbøger ell. eet eneste andet Msk for at forstaae det. Men siger Du »jeg maa dog, inden jeg vover saa afgjørende Skridt, først raadføre mig med Andre«.

a Du understaaer Dig

Uforskammede, Ulydige^a; veed Du vel, at det fremfor Alt er Guds-Bespottelse; thi Du, Bedrager, Du søger Udflugt og Undskyldning, da Du vel veed, at ethvert Msk. vil raade Dig til, hvad der giver Aflad, og til at følge hvad der bedre behager Kjød og Blod, vil sige: for Gud i Himlens Skyld spar Dig selv.

Men Sagen er, o den ulykkelige Forvirring, er at Msk. mene, at Gud er langt borte, at det er 1800 Aar siden at Xstus døde. Hvad vilde vel en Fader dømmes, hvis hans Barn istedetfor strax at adlyde den Befaling, der var let nok at forstaae, først raadførte sig med – en anden Dreng, om han skulde gjøre Faderens Villie. Vilde Faderen ikke sige: just det, at Du understaaer Dig at tale til een eneste af Dine Kamerater, om Du skulde gjøre det ell. ikke det jeg har befalet, just det er Skyld nok, til at fortjene enhver Straf.

Og selv hvis det var saa (hvilket Du jo dog selv har indrømmet ikke er saa, og sandeligen hell. ikke er saa) hvis det var saa, at Ordren, Befalingen var vanskeligere at forstaae: det er dog Ulydighed at ville raadføre sig med en anden end med Gud selv. Saaledes vilde jo ogsaa Faderen sige til Barnet: hvad skal det til, at Du raadfører Dig med andre Dreng, Du kan jo komme til mig.

#

NB10:141

#

Efter en saa enorm Productivitet næsten 10 Aar i Træk, nu først at skulle begynde paa det meest Afgjørende: det er strengt, det er som naar en Armee efter 3 Dages forcerede March ankomer tidlig paa Morgenstunden den 4de Dag, og dog skal føres i Slaget endnu samme Dag. Og dog gjælder det maaskee just om at benytte Øieblikket.

Og nu Øieblikket! Den, der har min Phantasie! I et lille Land, der ligger og kæmper i sin Opløsning, hvor Nationaliteten er unaturligt spændt til det Høieste; der er Krig ud ad: Partier ind ad; der lever et eenlig Msk og udfolder en saa enorm Vingestrækning; og dette eenlige Msk. er allerede, som »ethvert Offer skal saltet«, saltet i Pøbel-Forhaanelse – og just nu skal Øieblikket være for ham! Sandeligen, det er som læste man en gl. Geschichte, hvor man tillige læste, at den Mand blev slaæet ihjel.

Dog er det Modsatte ogsaa muligt.

NB10:142

#

Det at være lagttager i den Forstand som man saadan taler derom, er egl. Synd; Synden er at være objektiv, udadvendt istedetfor indadvendt.

NB10:143

#

I dybere Forstand Sympathie for mig er der egl. Ingen af Forfattere o: s: v: der kan have. De føle kun altfor godt min uhyre Overlegenhed, og at her ikke er at tænke paa nogen Forening o: D. Kort jeg er et Phænomen, og paa saa fatale Vilkaar som muligt: at være Phænomen i en saadan Kneipe som Danmark. Loven for Forfølgelsen jeg lider er ganske simpel: det skeer ved Pøbelen, medens de Fornemmere af Misundelse tie.

Og Heiberg, hvem jeg aabenbart gjorde den størst mulige Tjeneste ved at styrte mig over P. L.M og *Corsaren*: han ikke blot tier, nei skjult stemmer han ligefrem i med Pøbelen.

NB10:144

#

Det har interesseret mig, Tid efter anden at optegne Exempler paa den Nederdrægtighed, med hvilken jeg er blevet behandlet; Sligt kan existere efter min Død, at de kunne see, hvor nøiagtigt jeg gennemskuede dem. Tale derom mens jeg lever gider jeg naturligviis ikke.

Noget der i sin Tid dog gjorde mig lidt nysgjerrig var, hvordan det egl. hang sammen med den svenske Novelle: en Nat ved Bullar-Søe, som blev trykt som

Feuilleton i *Berlingske*. At den af Mange Mange blev hentydet paa mig er nu vistnok; men naar den er skrevet, og om Nathanson tænkte derpaa, o: D. gad jeg dog i sin Tid nok vidst. Overhovedet er det da min sædvanlige Skjebne, at hvert et Ord, der kunde have Hentydning til mig interesserer Kjøbstaden ganske enormt – men mine Bøger, nei de blive blot plyndrede af andre Forf.

Det jeg oplever er ganske simpelt en Kjøbstads misundelige Herskesyges Opstand mod – Aand. At man fra første af har taget fejl af mig, ingen Anelse haft om mit Incognito: det bliver just Notabenet.

Det det kniber lidt paa er legemlige Kræfter; thi aandelig føler jeg mig over al Maade uendelig stærkere end det Hele.

NB10:145

#

Det Onde, der allerede i lang, lang Tid havde været Danmarks specifikke Onde (tildeels lidt til at undskylde, fordi Landet er saa lille, men i en anden Henseende hængende sammen med denne ægte danske Generethed og Frygtagtighed mod Fremmede og den næsten jødiske Misundelse mod hinanden indbyrdes) er Smaalighed, pianket Misundelse grundet i Ligemands-Herligheden og Middelmaadighedens Forgudelse, saa Medlidenhed er den eneste offentlige Dyd i Danmark. Men aldrig havde dette Onde (denne danske Grund-Skade) grebet saaledes om sig, fundet sig saa aldeles til Rette i at være den eneste Herskende, det Eneste, den offentlige Mening, som i de Aar jeg har været Forf. Falder jeg, falder jeg correct i Egenskab af religieus Forf. og offentlig Charakter, ved selv at have givet Ordren til at der fra den Kant sigtedes paa mig. At sige: at jeg var selv Skyld deri, er naturligviis at baggesnagvendt; thi det forstaaer sig, deri ligger just min Fortjeneste.

#

NB10:146

#

Men siger En: »det burde jo dog Du have forudseet, hvorledes det kunde ende, idet Du gjorde Skridtet.« Dertil maa svares. Jeg var religieus besluttet og forsaavidt forberedt paa Alt ubetinget; jeg klager derfor hell. ikke. Men vist er det dog virkelig, at msklig talt lod det sig dog hell. ikke forudsee, at Forholdet skulde blive saa vanvittigt, saa lidet som det lod sig msklig talt forudsee, at de Ansete vilde forraade mig, ja at deres Misundelse egl. skulde blive det Farlige. Og endeligen hvad der er Hovedsagen, det der piner mig, er mine Formues-Omstændigheder; dette til, er det,

der gjør mig Sagen besværlig.

Men alvorlig vil Sagen dog nok blive, skjøndt den blev lagt an i Form af en Spøg næsten. Og mere forlanger jeg ikke, selv om det Galeste skulde skee, end at have gjort det Hyklerie aabenbart som er i vore offentlige Forhold, at man endnu hyklet taler om at Angreb paa Ens Charakter er det Farlige, medens Piat o: D:, som det sande Farlige, bruges ganske ugenert.

Som jeg i sin Tid havde tænkt mig Sagen, var Operationen blevet saa let som mulig. Blot et Ord af to ell. tre Anseete, men paa Prent, et Ord til mig, da jeg gjorde Skridtet, et Ord som: tak – saa havde hele Sagen været endt. Thi at jeg ubetinget var Manden troede i Grunden Alle Goldschmidt med. Men den falske Interpretation fra oven af Skridtet, det blev Faren. Var det blevet, som jeg havde tænkt mig det, saa skulde hell. ikke Goldschmidt have lidt Uret, thi ham var jeg ikke ugunstig. Men Sagen er, det havde maaskee været en Usandhed, om Danmark saa let var sluppet fra » *Corsaren*«. Nu bliver Sagen alvorlig. Men sige skal man ikke, at det er min Indbildning, at » *Corsaren*« var en saadan offentlig Synd. Jeg seer bestandigt blot paa Udbredelsens Proportioner. Dette er jo et Faktisk, er ikke min Indbildning. Derfor skal man lige saa lidet kunne sige, at min Opfattelse er Indbildning, som at det er Indbildning, naar En siger: det er varmt idag – naar Thermometret viser 29° i Skyggen.

NB10:147

#

Men vil En sige: Ulykken er, at Du har indladt Dig for meget med den simple Mand, at Du har villet, om end ikke quaForf, dog personligt være til for dem. Svar. At det er klogere at leve skjult veed jeg nok – men hvad er saa Xstd. Og naar fE Mynster bryster sig af denne sin Klogskab med det skjulte Liv (ikke det skjulte Liv i Xsto) i fornemme Kredses Forborgenhed: da satiriserer han sig selv frygteligt.

#

NB10:148

#

I et saadant lille Hul som Danmark, hvor Man har disse Tusinder som ere Ingenting, blot Numerus, lige paa sig og slet ingen Afstand, og slet intet Selskab i en Kreds for sig af offentlige Charakterer: der at skulle være offentlig Charakter, er et reent Martyrium.

NB10:149

#

Saa længe kan der Intet ventes, saa længe det endnu vil være det tilstrækkelige Forsvar for Goldschmidt betræffende mig: at jeg saa selv forlangte det. Naar Vüet er naaet, da vil det lyde anderledes, og blive at betragte som om Tyvene til Forsvar for at have slaet igjen paa Politiet vilde sige: de have jo selv begyndt. Men saa dybt vare vi sjunkne, at Usædeligheden formelig havde faaet Borgerret. Endnu er Tiden ikke kommet, endnu er Goldschmidt skjult under det Publikum Foragtighedens og Usselhedens store Publikums brede Skjørter som deres elskelige Dægge-Barn; thi hans Mod har da altid været – Feighed.

NB10:150

#

Der gives Forbrydelser, som Politiet ikke har med at gjøre. Saadanne ere Bagvaskelse, Bagtalelse, Piatten o: s: v: naar det tager for stærkt Overhaand: saa skal Præsterne tage fat. Jo jeg takker Præsterne! Pøbelagtigheden begyndte med at angribe Politiet og om muligt aldeles at svække det; men Præsterne, jo jeg takker Præsterne.

Præsterne in specie, og forsaavidt det var Presse-Misbrug, de andre Journalister have Ansvaret for, at Pøbelagtigheden udbredte sig stærkt.

#

NB10:151

#

Egentlig er det jo som en Art Grusomhed: at jeg (den Troende) skal glæde sig ved Xsti Lidelse og Død.

NB10:152

#

Det er misforstaaet Springen fra det Ethiske til det Æsthetiske i Talen om Døden, naar det hedder: ikke vor egen Død, ell. at vi selv skulle døe – thi det er ikke det Tungeste – men vore Venners Død. Thi det eneste Alvorlige er at jeg skal døe og saa til Dommen. Man maa først uethisk have forfeilet Pointen i Døden for saa at komme ind i den Sludder om det er tungest at miste en Anden ell. selv at døe.

#

NB10:153

#

Hvor veemodigt, at ogsaa dette, som der nu – ja, Gud veed det er vanvittig nok – har været saa meget Vrøvl om, mine Buxer ogsaa det hænger (sindbilledligt) paa en tungsindig Maade sammen med mit Livs Tungsind. At der egl. paa nogen Maade skulde være noget paafaldende ved dem, er da ikke sandt, og Løgn er det da, at jeg paa nogen Maade skulde selv have beordret det ell. have til Hensigt at henlede Opmærksomheden paa min Paaklædning. Men Sagen er ganske simpel. Vil man lægge Mærke til Folks Paaklædning, skal man i denne Henseende opdage, at Oldinge gjerne gaae med kortere Beenklæder. Den yngre Alder, Ungdommeligheden interesserer naturligviis Paaklædningen og især Benene. Alderdommen tænker blot paa Magelighed og paa intet mindre end hvordan det seer ud.

Min Fader var en Olding, anderledes har jeg aldrig kjendt ham. Og hvad der er hele mit Livs Grund-Ulykke, at jeg skjøndt Barn blev forvexlet med det at være Olding: det viste sig ogsaa i min Paaklædning. Jeg husker meget godt fra Barn af, hvorledes det bedrøvede mig, at jeg skulde have saadan korte Beenklæder, jeg husker ogsaa min Svoger Christians idelige Vittigheder.

Saa blev jeg Student, men Yngling blev jeg aldrig. Jeg fik aldrig det Ungdommelighedens Indtryk af Livet,^a som gjør, at man har Lyst og Sands for sit Ydre. Jeg trøstede mig paa anden Maade. Min Aand udvikledes enormt, og jeg tænkte mindst paa Sligt. Men som det gik med Alt, at jeg væsentligen forblev ved hvad der havde været Skik i min Faders Huus, at spise til Middag til den Tid og til Aften o: s: v: o: s: v: – saaledes gik det mig ogsaa med min Paaklædning. Den blev væsentligen uforandret, saa jeg med Sandhed kan sige, at det egl. er min afdøde Fader man angriber, naar man angriber min Paaklædning. Tungsindigt-veemodigt, ironisk-overgivent forstod jeg mig selv i den Lidelse at have været en Olding da jeg var 8 Aar gl – og aldrig at have været ung, eminent udrustet med Aand opløftede jeg mig ironisk over Alt hvad der saaledes hang sammen med det Dyriske ved det at være Msk. Men, at jeg nogensinde skulde blive Gjenstand for literairt Angreb i d. H, og at det af Tusinder skulde blive taget høist alvorligt som et Angreb paa min Charakter: nei, det havde jeg ikke tænkt.

a (at der ligger et langt Liv for En, thi for mig har der bogstaveligen aldrig ligget mere end et halvt Aar, og neppe neppe det)

NB10:154

#

»Vidnesbyrdet« er dog den Form af Meddelelse, der sandest træffer Midten mellem ligefrem og indirecte Meddelelse. Vidnesbyrdet er ligefrem Meddelelse, men gjør dog ikke de Medlevende til Instantsen. Idet nemlig Vidnets »Meddelelse« henvender sig til de Medlevende, vender »Vidnet« sig mod Gud og gjør

ham til Instantsen.

#

NB10:155

#

Da jeg i sin Tid kastede mig mod Pøbelagtigheden, da benyttede en vis fornem Misundelse dette mod mig, sigende: »han er dog en Phantast, at ville udsætte sig for noget Saadant, som han dog ikke kan udholde.« Da jeg saa ganske rolig blev staaende – og nu, da man maa tilstaae, at jeg dog holdt ganske godt ud, nu bliver Misundelsen en anden, nu ærgrer det dem, at jeg har Kraft dertil, item ærgrer det dem, at de mærke, at Sagen bliver alvorlig, og de faae en Mistanke om, at der har skjult sig en oprindelig Alvor bag dette Skridt.

NB10:156

#

Forsaavidt det er tilladt at tænke over Sligt og paa en saa reent msklig Maade maatte man sige, at et Msk. i Xsti Sted, da Petrus fornegtede ham, har een Grund mere til at vredes, den nemlig, at intet Msk jo kan have det til Hensigt at ville døe. Peders Forræderie gjør hverken fra ell. til med Hensyn til hvad der var Xstus Hoved-Hensigten for hans Liv: at døe, i denne Henseende kan jo Discipelens Forræderie ikke være til Hinder. Dette hænger igjen sammen med, at Peder ikke har – og intet Msk kunde have det – Sag tilfælles med Xstus.

Naar derimod et Msk har en Discipel eller Ven, han har stolet paa, og denne forraader ham: saa maa dette jo ordentligviis tillige antages at være til Skade for den Førstes Sag, da intet Msk. jo kan have ene og alene den Sag: at blive slagen ihjel.

NB10:157

#

Det Sørgelige for os Msk er egl., at det næsten gjælder om Alt i vort Liv, at først bag efter, ∴, efterat vi har gjort det og ofte galt, saa veed vi, hvordan vi skulde have gjort det.

NB10:158

#

Hvis man vilde udgive mine Journaler efter min Død, kunde man gjøre det under den Titel:

Dommerens Bog.

NB10:159

#

Det er dog saa sandt, hvad jeg etsteds har skrevet i een af Journalerne:

Mit sidste Ord til de Medlevende:

Lad mig saa see, at I, der have levet samtidig med mig, pynte min Grav ud og sige: havde vi levet samtidig med ham, skulde han ikke være blevet behandlet saaledes.

#

NB10:160

#

Forstaae mig selv i det Mindre gjør man dog ikke. Hvor redeligt har jeg dog ikke i hvert mit Forhold til og hver Berøring med Biskop Mynster bevaret hele det første Indtryks Høitidelighed – han vurderer det dog egl. ikke, han tager sig det udenvidere til Indtægt. Thi lidt Frygt maa der dog til.

NB10:161

#

Naar i et lille Folk – der just ved det ringe Antal fornuftigviis er anvist at beflitte sig paa Gemytlighed, hvilket igjen gjælder for hver Enkelt – et Msk, der ved Livs-Vilkaar hører til de^a Begunstigede, ved Talent og Evne samt ved den Brug han gjør af den til de mest Anseete, naar han, er villig til at leve saa vidt mulig udtrykkende Ligheden med Enhver,; saa troede jeg, at dette var Gemytlighed, og Xstd, og jeg troede en saadan Leveviis just var paa rette Sted i det lille Danmark.

a saakaldte

Dette var mit Tilfælde, saaledes levede jeg.

Da der imidlertid samtidig i Literaturen havde udviklet

sig et afskyeligt og usædeligt literair Phænomen, der [er] kun altfor rædsomt uproportioneret, et literairt Phænomen, der hvis det skulde kunne siges at have nogen Tanke, maatte have den: at nivellere, at svække de Anseete, de Fornemme, at gjøre lige: saa fandt jeg, foruden af flere andre Grunde just ogsaa af den, at mit Liv havde været indrettet som det havde været det, [mig] kaldet og opfordret til at kaste mig imod denne literaire Usædelighed.

Dette skete. Men tillige skete der noget Andet. En vis fornemmere Portion i Literaturen, der lige fra Begyndelsen havde seet skjævt til mig, benyttede sig af denne Fordeel. Der udspreddes en Opinion, at jeg var gal, at ville udsætte mig for Sligt, item, at det var Stolthed og Forfængelighed at jeg levede som jeg havde levet – udtrykkende Ligheden. Paa den anden Side gjorde naturligviis den literaire Usædelighed alt hvad den formaaede, hvilket da forøvrigt var i sin Orden.

Enhver der overhovedet kan samle en Tanke, vil let see, at der er en uendelig Forskjel mell. hvad man frivilligt gjør, og at Raahed paa nogen Maade vil fravriste En det Samme. Denne Forskjel forklarer min forandrede Levemaade. Jeg er ikke en Gud, jeg er kun et Msk. Det er let nok for et lille Land ved Kjøbstad-Sammenhold at skrue Fordringerne til et Msk. saa høit, at formodl. ikke engang en Gud vil kunne tilfredsstille dem; men et lille Land skulde dog betænke, at det har ikke meget at spøge med.

NB10:162

#

Pilatus Hustrue havde lidt meget af Drømme idag, og fraraadte derfor Xsti Domfældelse. Men Pilatus drømte ikke om Dagen, han forstod, at hvis han ikke domfældte Xstus, var han ikke Keiserens Ven – og han dømte ham: Forunderligt i Grunden var dog Pilatus Hustrue, som drømte om Dagen, mere vaagen end Pilatus, som ikke drømte om Dagen.

NB10:163

#

Sandt nok, Sagen med Pøbelagtigheden er blevet alvorligere end jeg havde forestillet mig den i sin Tid, hvor alvorligt jeg end betænkte Skridtet og religieust besluttet, som jeg var, det vil sige, jeg har opdaget Nederdrægtigheden og Demoralisationen langt større end jeg havde tænkt mig, det forstaaer sig, den er ogsaa blevet temmelig fuldstændigt opdaget derved, at jeg blev staaende.

Men just derfor, maa jeg sige, at det da var godt, at jeg kom med; thi jo alvorligere Sagen er, desto større min Forpligtelse og mit Kald.

#

NB10:164

#

Det er dog en rystende Omvendthed der er i alle msklige Kategorier anvendte paa Gud-Msket; thi, hvis man kunde tale om Xstus ganske mskligt, saa maatte man jo sige, at det Ord: »min Gud, min Gud hvi haver Du forladt mig« er en Utaalmodighed og en Usandhed. Kun naar Gud siger det, kan det være sandt, altsaa ogsaa naar Gud-Msket siger det. Og sandt, ɔ: da det er sandt, er det ogsaa Smertens Største.

NB10:165

#

Jeg maa nu passe vel paa, eller rettere Gud vil vel passe paa mig, at jeg dog ikke forvildes ved altfor eensidigt at stirre paa Xstus som Forbilledet. Det er det dialektiske Moment i Forhold til det næste Xstus som Gaven, som Det, der skiænkes os (for at erindre om Luthers staaende Inddeling). Men dialektisk som min Natur er, seer det altid i det Dialektiskes Lidenskab [ud] som var den modsatte Tanke slet ikke til – og saa kommer den netop først, og stærkest.

NB10:166

#

Jeg føler mig ubeskrivelig svag, mig synes længe kan det ikke vare inden Døden gjør en Ende paa Sagen. Og sandeligen en død Mand er det netop Kiøbh. og Danmark behøver, hvis der overhovedet skal være ell. blive en Ende paa Usselhedens, Misundelsens, Grinets Nederdrægtighed. Derfor klager jeg ikke, om det end kunde synes en tung Skjebne, at jeg, der i ethvert andet Land vilde have tjent en stor Formue og gjælde for et Genie af første Rang, med Indflydelse af vidt indgribende Art, at jeg, ganske consequent, ved at være født i en demoraliseret Kjøbstad, naaede at blive en Slags Gale Meyer, kjendt, insulteret af enhver Gadedreng (ganske bogstaveligen) selv af Slaverne – medens Misundelsen op efter i Stilhed glædede sig og nød sin Seier. Jeg klager ikke; om det end er Anklagen, at ganske bogstaveligen Enhver har tiet ubetinget i Løbet af over 3 Aar, medens dette fortsattes dagligt. Jeg klager ikke. Oldtiden forlystede sig ved at lade Msker stride med vilde Dyr, vor Tids Nederdrægtighed er mere raffineret. Men Offre er der faldne, og Taarer ere der udgydte i Stilhed af Qvinder (de Forfulgtes Hustruer, Døttre o: s: v.) og imidlertid jublede Grinet og Subscriber-Antallet steeg. Offerne gik saa til en Side og døde – og Ingen blev ret opmærksom; Qvinderne skjulte deres Taarer, og Ingen blev opmærksom; thi de Lidende selv gjorde naturligviis Alt for at skjule. Da indviede jeg mig til Offeret. Jeg turde troe, at være Danmark lidt for stor til at det saadan kunde gaae uden videre hen, hvorledes jeg kom af Dage. Kun en død Mand kan standse og hævne slig

Nederdrægtighed, hvori et heelt Land mere ell. mindre er skyldig. Men hævnnet skal I blive, alle I, der have lidt. Og ubeskrivelig tilfredsstillet føler jeg mig, jeg, der hvis ell. Nogen, just fandt en Opgave for mit Liv, som ganske svarede til alle mit Livs Forudsætninger. Det var jo nemt nok for de Medlevende at lade mig standse det Onde, lade mig med alle mine Opoffrelser garantere, at P.L. Møller og Goldschmidt dog holdt sig i Skindet – og saa imidlertid faae deres Misundelse mættet, ved at jeg maatte lide hvad jeg har maattet lide, forøget derved, at jeg af de Anseete blev saadan erklæret for saadan gal, at jeg vilde udsætte mig for Sligt. Gjengjeldelsen kommer.

Og saa vender jeg mig til den anden Side, betænkende i megen Frygt og Bæven mit personlige Liv, dets Synder, men haabende og troende, at Gud for Xsti Skyld vil tilgive mig – og saa »ein seliger Sprung in die Ewigkeit«.

NB10:167

#

Saaledes er altid Forskjellen imell. den æsthetiske Fremstillings Distance, og det virkelige Udsagn i Situation: da Xstus (Luc: 8, 53.) sagde »Pigen er ikke død, hun sover« da beloe de ham – naar Præsten præker om det Skjønne og Trøstelige i den Tanke at Døden er en Søvn – saa græde vi. Thi i Kirken der er jo ingen Død tilstede om hvem det siges, han er ikke død – han sover; vi ere Alle levende. I Situationen med en virkelig Død kommer det Comiske. Hvad os angaaer, maa man da tillige erindre, at det Udtryk er blevet os en Trivialitet.

Forøvrigt er det en mærkelig Distinction med Hensyn til Bibel-Udtrykket at hensove, paa hvilken ogsaa Luther^a gjør opmærksom at i 1 Thess. 4, 15., vi som leve paa den Tid skulle forvandles – men de Hensovede.«

a Epistelen paa 25^d Søndag efter Trinitatis.

[b] »Paulus siger ikke: vi skulle ikke alle døe – men: vi skulle ikke Alle hensove. Thi han skjelner mellem at døe og at sove.« Luther.

#

NB10:168

#

Spørgsmaal, som ønskedes besvarede af en af vore fornemme Mænd, der tillige gjør Fordring paa at være Christen.

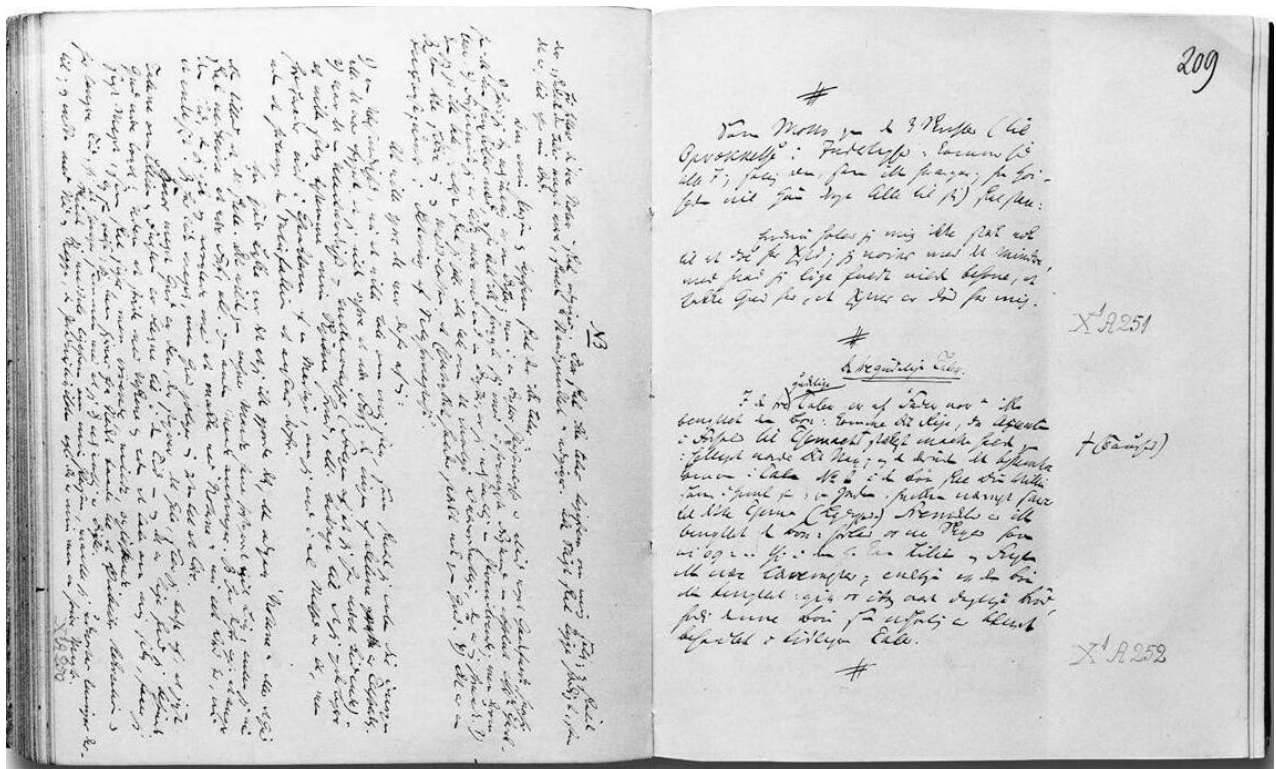
1) At det er det Klogeste at leve skjult, forskandset bag Sandsebedrag, kun kjendt af de Fornemme, at det er det Klogeste, at det er det eneste Kløge: det veed jeg, det vidste jeg meget tidligt – men, nu kommer Spørgsmaalet, har man christeligt Lov dertil, er det ikke en Verdslighedens Usandhed og Løgn, for hvilken man paa Dommendag vil blive krævet ganske anderledes til Regnskab end for de almdl. Forbrydelser, thi Eet er de enkelte Forbrydelser, og et andet at Ens hele Liv daglig har forskyldt det, at Ens Liv fra først til sidst har været en consequent Gjennemførelse deraf?

2) At det at vove at gjøre Msk's Mængde opmærksom paa Sandheden, med Tilsidesættelse af Afstands-Sandsebedragene at indlade sig saaledes med Mængden, at den maa dømmes: at det er en farlig Sag, at det er den sikke Vei til et Martyrium, at det, msklig talt, er Galskab at gjøre det – men, nu kommer Spørgsmaalet: har man Lov til at unddrage sig, vil man ikke paa Dommensdag blive krævet til Ansvar først og fremmest betræffende saa at sige Total-Anlæg af hele Ens Liv?

3) Naar da En indretter sit Liv saaledes, christeligt forsager Verdslighedens Klogskab, vover det ublodige Martyrium – og lider det: hvorledes kan der saa være Mening i, at det Sted ell. det Land, hvori Sligt hænder kalder sig Christenhed, ell. er der Spor af Mening i, at blive Martyr – i Christenheden – fordi man udtrykker^a

a det Christelige? Er derfor dette Forhold ikke et Beviis for, at det er en Usandhed, naar det Sted, hvor Sligt hænder kalder sig Xstheden?

NB10:169

8. Journalen NB10. Optegnelse skrevet på tværs af siden og i hele sidens bredde (NB10:169)

NB

Ei heller de » *tre Noter*« skal udgives. Der skal ikke tales ligefrem om mig selv; og skulde der, skulde der tales meget mere, skulde »Standpunktet« udgives. Alt Sligt skal ligge færdigt, som det er, til efter min Død.

Om min Person og ligefrem skal der ikke tales:

1) fordi jeg dog væsentlig er en Digter; men i en Digters Personlighed er altid noget Gaadefuldt, hvorfor han ikke maa fremstilles med, og for Alt ikke forvexle sig med i strengeste Forstand en absolut ethisk Charakteer. 2) Forsaavidt jeg er lidt mere end en Digter, er jeg væsentlig en Poeniterende; men derom kan jeg jo ikke tale, og altsaa skal jeg hell. ikke tale om det mulige Overordentlige, der er mig forundt. 3) Jeg kan ikke sikkre mig og Meddelelsen, at Eftertrykket falder stærkt nok paa Gud. 4) Det er en Inconsequents i Retning af Selvfornegtelse.

At ville gjøre det var derfor af mig:

1) en Ubesindighed, nu at ville tale om mig selv, som skulde jeg enten døe imorgen ell. det var afgjort at jeg vilde ophøre at være Forf; da ingen af Delene er Tilfældet. 2) Var det en Utaalmodighed og Vilkaarlighed (Følgen af at jeg har været Lidende) at ville selv bestemme min Skjebne forud, ell. bidrage til at jeg yderligere forceredes ind i Charakteren af en Martyr, om jeg end i al Stilhed er det, men uden at forlange den Satisfaktion at ansees derfor.

En Guds Lykke var det at jeg ikke gjorde det, ikke udgav » *Noterne*« eller at Gud ikke tillod, at det skete. Det vilde paa enhver Maade have forstyrret mit Liv, enten jeg nu skal vedblive at være Forf, ell. paa anden Maade anbringes. Jeg har derfor egl. at angre den Tid, da jeg gik og vrøvlede med at makke ved »*Noterne*« nu eet Ord her, nu et andet hist. Jeg har lidt meget, men Gud hjælper mig ogsaa til at lære.

Hvor meget Gud er Den, der styrer det Hele, seer jeg bedst af, at just Talerne om Lilien og Fuglen er blevne til i den Tid – og det er lige hvad jeg behøvede. Gud være lovet! Uden at stride med Mskene og uden at tale om mig selv, faaer jeg sagt Meget, som skal siges, men rørende, mildt, opløftende.

Og saa reise; jeg maa fjernes fra Stedet baade til et Øiebliks Rekreation og for længere Tid, thi det hænger sammen med at jeg dog væsentlig er Digter.

Skulde jeg meddele ligefrem om min Person, maatte jeg udvortes tvinges dertil; og endda med Nød og Neppe, da Productiviteten egl. ikke er min men en

høiere Magts.

NB10:170

#

*Som Motto paa de 3 Skrifter (*til Opvækkelse i Inderlighed: kommer hid alle I; salig Den, som ikke forarges; fra Høiheden vil Han drage Alle til sig*) skal staae:

Endnu føler jeg mig ikke stærk nok til at døe for Xstd; jeg nøies med det Mindre, med hvad jeg lige fuldt vilde behøve, at takke Gud for, at Xstus er død for mig.

NB10:171

#

De tre gudelige Taler.

I *de tre gudelige Taler* er af »Fader vor« ikke benyttet den Bøn: komme Dit Rige, da Accenten i Forhold til Themaet^a stærkest maatte falde paa: helliget werde Dit Navn; og da desuden det bestemtere kommer i Taler N° 2 i den Bøn skee Din Villie som i Himlen saa og paa Jorden, hvilken nærmest svarer til dette Thema (Lydighed.) Fremdeles er ikke benyttet den Bøn: forlad os vor Skyld som vi og: .. thi i den H. kan *Lilien og Fuglen* ikke være Læremester; endeligen er den Bøn ikke benyttet: giv os idag vort daglige Brød, fordi denne Bøn saa udførlig er blevet behandlet i tidligere Taler.

a (Taushed)

#

NB10:172

#

Ogsaa Dette hører da med til det Vanvittige i mit Forhold her hjemme, at man har forhjulpet den hele Sværm af Msker til at dømme om min Tale om Publikum og den Enkelte, den hele Sværm af Msker (Næringsdrivende o:s:v: o:s:v:), der jo ogsaa ere Forfattere og mene at vide, hvordan man skal tale til Publikum, da de jo er Forfattere af Avertissementer, hvori de anbefale sig og deres Varer o:s:v: til et høistæret Publikums Tilfredsstillelse.

NB10:173

#

Men svagt og feigt og lumskt og tildeels foragteligt af de Anseetere (fEHeiberg og hele det Slæng, paa den anden Side ogsaa den anstændigere Journalliteratur) var det dog at bære sig ad som de bare sig ad i sin Tid. Jeg var det stolteste yngre Firma i Literaturen, det er ganske bogstaveligen sandt, at hine Anseete i Literaturen sad og ærgrede sig, men de vogtede sig vel for at vove Slag; jeg var en ubetinget Magt, og der var end ikke Een, der havde vovet at sige eet eneste ondt ell. blot bedømmende Ord om mig, og det var emphatisk nok som Goldschmidt havde vidst at accentuere det.

Da beslutter jeg mig til at vende hele Pøbelagtigheden over paa mig, for om muligt at standse den. Det er ubetinget den uegennyttigste Handling i den Tid jeg har levet i det offentlige Liv. Og hvad skeer. Den fornemme Misundelse tænker som saa: aha, her har [han] fanget sig selv; vi havde ikke Kræfter til at svække ham, nu skal det vel lykkes. Skridtet han har gjort er dumdrigt, Striden saa ulige som mulig: et eenligt Msk.; kjendt af Alle, lige overfor Pøbelen, som tilmed er concentreret ved at have sit Organ, og et Talent til Chef. At han udretter Noget er imidlertid ikke umuligt; thi eminente Kræfter har han, og han synes at have en stor Tro. Nu eh bien, gjør han det, saa meget desto bedre, det kommer jo os til Gode; men i ethvert Fald, – og det kommer her ogsaa os til Gode – han maa svække sig selv.« Saa taug den fornemme Misundelse, udvikle[de] den Opinion at jeg var gal, at jeg vilde udsætte mig for Sligt. Pfui!

Dog at jeg udrettede Noget – ja, naar jeg tænker derpaa, jeg forbauses derover. Goldschmidt bliver aabenbar lammet, Pointet i *Corsaren* var tabt, han reiser – kommer hjem og bliver anstændig. P.L M. lod saa godt som ikke høre fra sig efter den Tid – og reiser.

I en vis Forstand har den fornemme Misundelse faaet en endnu større Forestilling om mig, men det er den bestandig af Vigtighed at svække mig, og derfor af Vigtighed at vedligeholde den Opinion, at det var Galskab af mig – og tillige (besynderligt nok! thi hvis saa er, hvori ligger saa Galskaben!) at det er Ingenting, Ingenting at blive et Offer for Pøbelen.

Forøvrigt var der et Træk i hiin Novelle » *En Nat ved Bullar-Søe*«, som virkelig fristede mig til at falde paa, at der kunde være tænkt paa mig (som den hele Novelle havde et underligt Forhold til min Productivitet, næsten var som en Combination af *Forførerens Dagbog* og det psykologiske Experiment *Skyldig – Ikke-Skyldig?*, hvilket vilde være mig meget mærkeligt, dersom Novellen er ældre) det var det vanvittige Korstog som Helten foretager sig for at omvende Finnerne – det var næsten dannet som et formentlig Pendent til min Expedition mod Pøbelen.

NB10:174

#

Luc: IX, 21. Peder svarede: Du er Guds Christus »Men han bød dem strengeligen at de skulde Ingen sige det«. Her seer man, hvorledes Xstus holdt over sit Incognito, dog vel aabenbart en teleologisk Reticents indenfor den at komme i en Tjeners Skikkelse.

Luc. IX, 25hvad hjalp det et Msk. om han men tabte sig selv ell. leed Skade paa sig selv; thi at tabe sig selv er ikke saadan udendvidere at blive af med sig selv, det er at beholde sig selv beskadiget tilbage.

NB10:175

#

Luc: XI, 5-8 kunde blive Text til en Prædiken om:

at vi bør være uforskamne i at bede.

NB10:176

#

Luc: XI, 38. 39. – cfr v. 45. Det er dog virkelig som en Uhøflighed af Xstus, der maatte vække Anstød. Han bliver indbudet af en Phariseer til Middag; tager mod Indbydelsen; er altsaa Gjest. Saa gjør Phariseeren den (fra hans Standpunkt) uskyldige Bemærkning, hvorfor han ikke toer sig først (v. 38.) – og deraf tager Xstus Anledning til ved Gjestebudet at holde en Tordentale over Phariseerne. Og da saa (v. 45) een af de Lovkyndige siger: Mester, idet Du siger saadant, forhaaner Du os: saa følger en ny Tordentale over de Lovkyndige (v. 46 o: fl.).

Dette er et Bidrag til at belyse, hvor usand Præste-Opfattelsen er af Xstus.

NB10:177

#

O, men uforklarligt er det dog, og det kan stundom overvælde mig, naar jeg pludseligt kommer til at tænke derpaa: jeg, der tungsindigt og christeligt, havde min eneste Glæde af at udtrykke Lighed med alle Mskener, og derfor udsatte mig for de Fornemmes Ugunst – at jeg, just jeg, bliver forfulgt for min Stolthed af den simple Classe, at jeg just jeg bliver Offeret, som den hele Udvikling, hvori vi nu gaae ind, kræver – og saa var jeg netop Den, der udtrykte det, længe førend man fik Problemet op.

Og smerte mig kan det dog, naar jeg tænker paa, hvorledes jeg dog har maatte forandre mig noget, det kan dybt smerte mig. Jeg der før havde en mild Hilsen til ethvert tjenende Msk og til Enhver, et venligt Ord, et Opmærksomhedens Udtryk – jeg er nu ordknap,

undvigende, gjør lidt Forskjel i min Maade at hilse paa, seer halv adspredt paa Den, der hilser (ak jeg som elskede at hilse først!) og hilser som i tredie Person. Og det maa jeg gjøre; jeg maa ordentlig huske mig selv paa at gjøre det – thi Verdens Frelser kan jeg ikke være, og holder jeg ikke lidt igjen i den Retning, saa ender det med, at jeg bliver slaaget ihjel.

Men deraf kan man see, at Pressens Ulykke altid er den, at frembringe det den udsiger saaledes, at naar det ikke var til før, saa bliver det til. Thi nu er det dog blevet noget sandere, at jeg er stolt. Men hvo er Skyld deri? Pressen! Aabner jeg mit Øie, seer mildt ud og paa Enhver – saa opfanger jeg i Sneseviis disse grinende Fjæse: ergo maa jeg (det er Nødværge) – stolt trække mit Øie ind i mig selv. Var jeg, som fordum, villig til at have et venligt Ord til Enhver, i samme Øieblik har jeg en Slump af disse fnisende Dosmere om mig: ergo, maa jeg (det er Nødværge) stolt være ordknap. Af denne Striden kommer det igjen, at jeg mere accentuerer de Enkelte, som ere mig hengivne, ell. for hvilke jeg har særdeles Hengivenhed – og saaledes er jeg (ja, det er Nødværge) blevet nødsaget til – at gjøre Forskjel.

Dog Eet har jeg lært: den egl. christelige Collision. Denne Collision har jeg ikke oprindeligt havt i mit Omfang, den skyldes alene min Conflikt med Mængden. Min Collision er ægte christelig: jeg forfølges – fordi jeg var godmodig.

Det er ikke blot saa, at Verden vil bedrages, o: at man kommer (jordisk og verdsligt) længst ved at bedrage; nei den vil bedrages, den bliver rasende, naar man ikke bedrager den. Foragt Msk. stolt – og de elske Dig – elsk dem, og de hade Dig.

Imidlertid skulde det ikke afskrække mig; men Forholdene ere altfor afsindige, og derfor maa jeg slaae lidt af. At Pressen er med, er det, som gjør det Onde til en frygtelig Magt. Var Pressen ikke med, turde jeg dog endnu haabe paa min personlige Magt. Men at eet Msk. kan hver ottende Dag ell. hver Dag i eet Nu faae 40, til 50,000 Msk. til at sige og tænke det Samme – det er rædsomt. Og den Skyldige kan man aldrig personligt faae fat paa; og de Tusinder, han hidser paa En, ere i en vis Forstand uskyldige.

Vee, Vee, Vee over Dag-Pressen! Kom Xstus nu til Verden: saa sandt, jeg lever, han tog ikke Sigte paa Ypperstepræster o: s: v: – men paa Journalisterne.

NB10:178

#

Paa hvilken rædsom christelig Usandhed er dog den saakaldte christelige Stat baseret. Det er en saare lille Brøksdeel af de Samtidige der egl. udgjør Staten. Under dem er et Chaos – og Ingen tør vove sig saa langt ud, at han forsøger paa at gjøre disse Tusinder opmærksomme.

Tag Danmark! Biskop Mynster i Spidsen for Geistligheden. Hans Liv er med den størst mulige verdslige Klogskab indrettet paa verdslig Fornemhed. At prædike er ham en Embedsgjerning, efter Tour 1 Gang om Ugen ell. nu hver 6te Uge. Forresten gjælder det for Alt om at holde sit personlige Liv saa fjernt, saa fjernt som muligt, ganske udenfor. Gud i Himlene er det en christelig Geistlig! Han veed ypperligt, at Forvirringens Tusinder og Tusinder ere til – men at han skulde indlade sig med dem: ih, Gud bevares det var jo uklogt! Gud i Himlene og det er en christelig Geistlig!

Og han er Forbilledet! Efter ham danner Alle sig. Gud i Himlene og det er Christenheden!

I den Grad er den christelige Stat gudforladt og fortvivlet, at man ikke engang har lidt sympathetisk Pathos for Den, der vover, hvad man selv ikke vover. Nei, med den meest uchristelige Objektivitet anseer man Sligt for Galskab! Gud i Himlene, og saa ere vi Alle Christne!

Og derfor har Martyriet i vor Tid faaet een Lidelse mere, en Potensation mere: at være fuldkommen forladt af enhver Forestilling, midt i Lidelsen at accompagneres af det Tilraab: han er jo gal, at han vilde udsætte sig for Sligt.

#

NB10:179

#

Styrelsen veed dog at danne Collisionen for ethvert Msk. just i Forhold til hans Kræfter. Mit Livs Collisioner har, formodentlig i Betragtning af at mig har været overordentlige Kræfter forundte, en Potensation, der gjør dem til Alvor for mig, og i hvilken jeg strax gjenkjender mig selv, min Personligheds Eiendommelighed, saa jeg fra Collisionernes Beskaffenhed kan slutte til min Aands Eiendommelighed; og det er ogsaa vist, saadanne Collisioner forekomme meget sjældent.

Min erotiske Collision havde den Potensation: at det ikke var nogen anden Magt, der skilte os ad, ei hell. Pigen, der brød med mig, men at det var mig selv, der maatte tilintetgjøre en virkelig Elskov, saa jeg foruden min egen erotiske Smerte fik en sympathetisk i Forhold til hende som jeg gjorde ulykkelig, og endeligen Ansvars Lidelse dobbelt skærpet ved, at det der bestemte hele Skridtet var Anger over et tidligere Liv og Tungsind. Dette er unegteligt en saa combineret erotisk Collision som det er muligt.

Min anden Collision er den med Verden. Her er igjen Potensationen, at jeg er den, der frivilligt har udsat mig for det Hele. Og forøvrigt er allerede Collisionen med »Mængden« en Potensation; men det forstaaer sig, der lever intet enkelt Msk. med hvem jeg kunde collidere saaledes, at det kunde falde mig ind, at det skulde have Stort at betyde, ell. blot være lige Kamp.

Min Overlegenhed i Forhold til det almene-Msklige er strax til at gjenkjende i mit Livs Collisioner derpaa, at hvor jeg faaer en Collision bliver den altid saaledes, at jeg faaer »Anfægtelse« med. Anfægtelse ligger i, at jeg er selv den Handlende, selv Den, der maa gjøre det afgjørende Skridt, selv Den, der maa udsætte mig for Lidelsen. Men just dette Spontane bliver Anfægtelse, der altid lyder saaledes: ja var det ikke for meget vovet. Det vil sige, i enhver min Collision er tillige en Collision med Gud, ell. en Kamp med Gud. Just Dette er igjen i Collisionen Det, som gjør, at det bliver frygtelig Alvor med min Liden.

Man tænke sig blot, hvilken Forandring i mit Liv, om det havde været en Pige, der havde behaget ikke at ville elske mig og havde slaaet op med mig – jeg tænker jeg havde slaaet bag ud af Kaadhed. Men det kom jeg ikke til – ak thi jeg maatte være den Handlende, og maatte stride med Gud: frygtelige Collision. Man tænke sig, at det var en enkelt Mand, der litterairt havde overfaldet mig: jeg tænker han var i samme Øieblik faldet over mig og havde brukket Halsen. Men »Mængden« er i sig selv allerede en ganske anderledes besværlig Collision. Og dog forslaaer ogsaa det kun lidt; men jeg var selv den Handlende, jeg streed med Gud: frygtelige Collision!

Dog dette er igjen Vidnedsbyrden om, at jeg forholder mig til det Christelige; thi det er ægte religieuse, og christelige Collisioner.

NB10:180

#

Det er dog et mærkeligt Prædikat til Erinnyerne:
μνημονες Εγγυυες.

cfr.Solger: *über den Ursprung der Lehre von Dæmonen und Schutzgeistern in der Religion der alten Griechen.*

Nachg. W. 2^d B. N° XI. p. 655.

Jeg kommer derved til at tænke paa den Sprogbrug: at huske En Noget. Man vilde derfor emphatisk kunne sige: ^aRetfærdigheden husker! Solger gjør paa det anførte Sted opmærksom paa den tydske Sprogbrug: ahnden i Betydning af straffe. Skjebnen siger

a husk paa,

Grækeren følger: μοιρα ἐπ[ε]ταί, ell. ogsaa den seer Alt. »Dieses begleitende Bewußtsein ist auch die Zeit, in einem höheren göttlichen Sinne gedacht, und daher ist auch Χρονοσ eine Schicksalsgottheit, welche alles Einzelne als eine und dieselbe anschaut.« ... Dieses unbekannte dunkle, alles anschauende Wesen erkennt also vorzüglich auch die Vergehungen der Menschen, und straft sie, wengleich noch so spät; denn dasselbe begleitet in ununterbrochener Einheit wie die Gegenwart so die fernste Zukunft.«

Overhovedet er jo Tidens Bestemmelse at gjøre aabenbar.

Hvor dybsindige var dog Grækerne; jeg tænker blot her paa Plutarchs Afhandling om den guddommelige Retfærdigheds Langsomhed, en gribende ethisk Afhandling.

#

NB10:181

#

Dersom der er Noget, som hedder Nødvendighed i en Individualitet saa er i min dette: at være der hvor Fare er. Og saa skulde det være muligt, at jeg i en heel Samtid var den Eneste, der saae Feil, og da jeg styrtede mig mod Pøbelagtigheden og Grinet vovede mig i en Fare – som ingen Fare var! O, I Daarer, ell rettere I Tvetydige! Nei der er ingen Fare saaledes frygtet i Verden som just Latterens; og hvorledes den var frygtet her i Danmark og her i Kiøbh. det veed jeg allerbedst, jeg som levede i Omgang med Alle og dog er lidt af en Mskkjender; hvorledes den var og er frygtet af de modigste Journalister og offentlige Personligheder: det vidste jeg; at det var netop Feighed, at Alt taug, det vidste jeg. See derfor fandt jeg, at denne Fare, der desuden har en dybere Rapport til min Persons Eiendommelighed, at det var en Fare for mig. Det er den eneste Fare i Danmark, jeg har fundet stor nok for mine Kræfter. En Polemik med Heiberg: det var jo en Spøg; og om han havde havt 10 Andre til, det var ikke blevet meget alvorligt og var snart glemt. Men nu er det paa 4de Aar, – og Kiøbh. interesserer sig endnu for mine Buxer og Been med samme Lidenskab som for Tivoli, Maskeraderne i Casino, ell. Krigen.

#

NB10:182

NB.

Alle Afhandlingerne (paa den nær om Adler) i » en *Cyclus* o: s: v: kunne godt udgives. Men de skal udgives særskilt, hver for sig ell. høiest to sammen, og af Pseudonymer: HH, FF, P.P. De kunne saa som Blenkere ledsage Udgivelsen af de tre Skrifter til Opvækkelse. Men just fordi de skulle tjene som Blenkere, maae de komme i saa smaae Dosiser som muligt.

#

NB10:183

#

Det kunde benyttes opbyggeligt den tilsyneladende Modsigelse som ogsaa Luther etsteds (i Evangeliet paa 3^{die} Søndag i Advent) fremdrager.

: »Evangelium prædikes for de Fattige« og

»Gaaer ud og forkynder alle«

Det er da forresten ligesom med hiint Ord: kommer hid Alle I o: s: v:

NB10:184

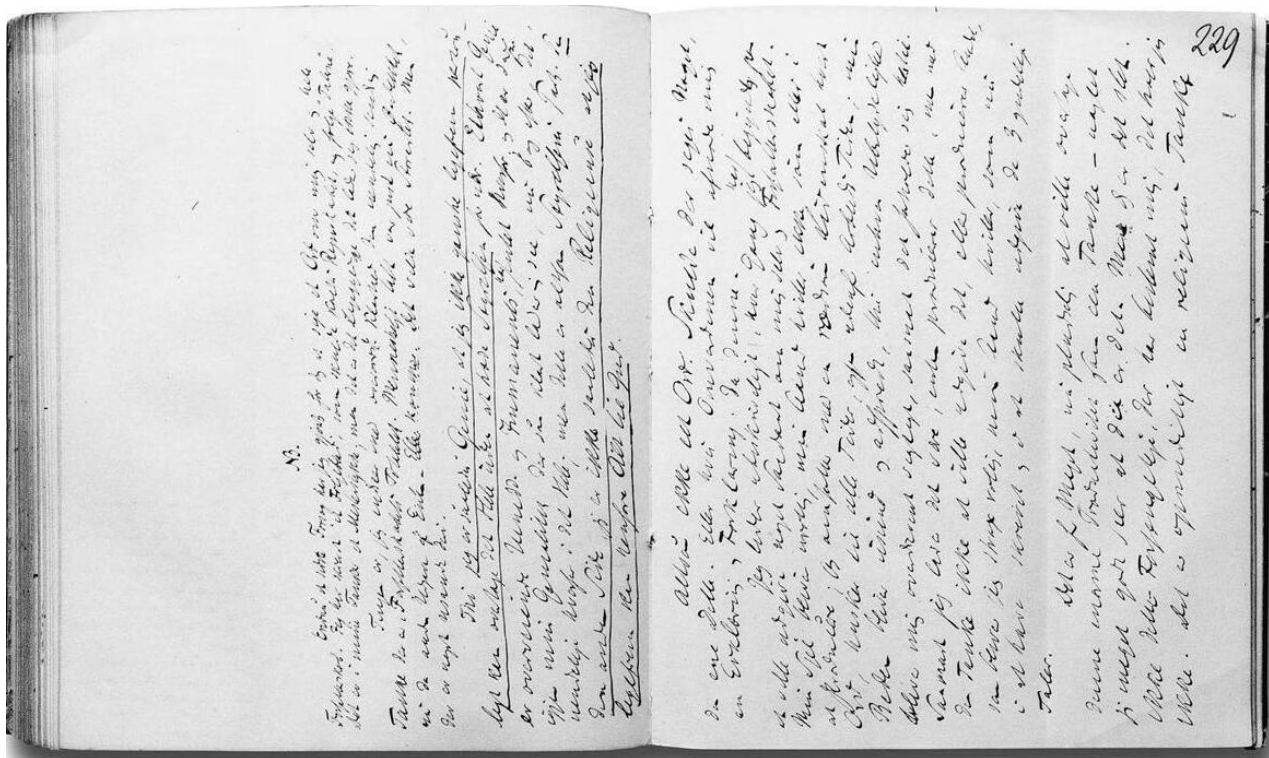
#

NB.

Det følger af sig selv, at naar Nederdrægtigheden mener og veed at den faaer Magt, den bliver ved en vis nederdrægtig Kløgt forsigtig; og naar saa Alle vil bøie sig for den, saa er den saa klog som enhver anden Tyran. Men derfor gjælder det om at faae den ud af denne Klogskab, at faae den til at forløbe sig, saa den kommer til at gjøre – hvad der, naar Tidens Fylde kommer, bliver en Consequents, den selv segner under.

[a] Det var den Underfundighed, der blev brugt mod Goldschmidt. Han fik jo Lov til at gjøre sig saa gal han vilde – jeg havde jo selv forlangt det. Men han tog sig ikke iagt for, at det kommer igjen, og i et Øieblik, hvor det vil intet Forsvar være, at jeg jo selv havde forlangt det, i et Øieblik hvor Opmærksomheden vil falde paa, at det blev aabenbart, hvad der boede i ham.

NB10:185

9. Journalen NB10, s. [228]-229 (NB10:185)

NB.

Endnu et sidste Forsøg har jeg gjort for dog at sige et Ord om mig selv og hele Forfatterskab[et]. Jeg har skrevet » *et Følgeblad*«, som skulde kaldes Regnskabet, og følge » *Talern*«. Det er i mine Tanker et Mesterstykke; men det er det Ligegyldige det lader sig ikke gjøre.

Tingen er, jeg indseer med overordl. Klarhed den uendelig sindrige Tanke der er i Forfatterskabets Totalitet. Menneskeligt talt var just nu Øieblikket, nu da anden Udgave af *Enten - Eller* kommer. Det vilde være Storartet. Men der er noget usandt deri.

Thi jeg er saaledes Genie, at jeg ikke ganske ligefrem personligt kan overtage det Hele uden at træde Styrelsen for nær. Ethvert Genie er overveiende Umidd. og Immanents, har intet hvorfor; og det er derfor igjen min Genialitet der saa klart lader mig see, nu bag efter, det uendelige hvorfor i det Hele; men dette er altsaa Styrelsens Part. Paa den anden Side, jeg er ikke saaledes den Religieuse, at jeg ligefrem kan henføre Alt til Gud.

* Altsaa ikke eet Ord. Skulde der siges Noget, da ene

Dette. Eller hvis Omverdenen vil afnøde mig en Erklæring og Forklaring: da denne.

Jeg lider ubeskriveligt, hver Gang jeg har begyndt paa at ville udgive noget Saadant om mig selv og Forfatterskabet. Min Sjel bliver urolig, min Aand hviler ikke som ellers i at producere; jeg omfatter med en rædsom Lidenskab hvert Ord, husker til alle Tider, ogsaa udenfor Arbeids Tiden; min Beden bliver usund og adspredt, thi enhver Ubetydelighed bliver mig overdrevent vigtigt, saasnart det forholder sig hertil. Saasnart jeg lader det være, enten producerer dette, men med den Tanke ikke at ville udgive det, eller producerer Andet, saa bliver jeg strax rolig, min Aand hviler, som nu i at have skrevet og i at skulle udgive de 3 gudelige Taler.

Det er for Meget, nu pludselig at ville overtage denne enorme Productivitet som een Tanke - uagtet jeg meget godt seer at den er det. Men dog er det slet ikke dette Forfængelige, der har bestemt mig, det troer jeg ikke. Det er oprindeligt en religiøs Tanke jeg meente at skylde Gud det. Men derfor ligger jo ogsaa nu Alt færdigt - til efter min Død.

Personligt kan jeg ikke saaledes overtage det. Det, for at tage et Exempel, det er sandt, at jeg »religiøs besluttet« begyndte som Forf; men det maa forstaaes paa en anden Maade. *Enten - Eller, især » Forfærers Dagbog«* har jeg skrevet for hendes Skyld, for at klare hende ud af Forholdet. Overhovedet er just dette Tegnet paa, at det er Genialitet i mig, at hvad der beskæftiger mig personligt, at det gjør Styrelsen til noget vidt indgribende. Jeg tænker her paa hvad en Pseudonym har skrevet om Socrates: hans hele Liv var personlig Beskæftigelse med sig selv, og saa gaaer Styrelsen hen og øger verdenshistorisk Betydning dertil.« Saaledes for at tage et andet Exempel. Polemisk er jeg af Naturen og det om hiin Enkelte har jeg tidligt forstaaet. Men dog, da jeg skrev det første Gang (i to *opbgl. Taler*) tænkte jeg især paa det: min Læser, thi denne Bog indeholdt et lille Vink til hende, og det var indtil videre især uhyre personligt sandt i mig, at jeg kun søgte en enkelt Læser. Denne Tanke er saa efterhaanden blevet overtaget. Men her er atter Styrelsens Part saa uendelig.

Den øvrige Productivitet kan godt udgives. Kun ikke eet Ord om mig selv.

Reise maa jeg saa.

NB10:186

^a ; Jeg var det derfor har jeg ikke søgt noget Embed;

O, at jeg turde sige det som jeg forstaaer det i mit Inderste, hvor jeg ypperligt forstaaer mig selv. Jeg er en Poeniterende. Jeg var det; ^a derfor hævede jeg en Forlovelse; jeg var det; derfor udsatte jeg mig for Pøbelagtigheden, thi jeg meente at det just var en Opgave for en Poeniterende; jeg var det derfor har jeg holdt ud at blive staaende, ikke vejet Pladsen – thi jeg gjør Poenitentse.

Og dog har det Overordl. været mig forundt. Men dette er just ogsaa det Overordentliges Dialektik: ringere – høiere. Men tale om Dette kan jeg ikke, ikke om at jeg er en Poeniterende og altsaa hell. ikke om det Andet.

Ak og maaskee er der dog selv i min inderste Forstaaelse meget Tungsind.

En Digter er jeg – reise maa jeg.

NB10:187

#

Det er ogsaa Selvmodsigelsen i at stride med »Mængden«: at anstrenger man al sin Kraft, for at udtrykke at det er Ingenting – saa siger Mængden: det er Ingenting, han bryder sig slet ikke om det, det kan man see paa ham – og saa bliver det galere. Paa den anden Side mærker den, at man lider, saa er Medlidenhed strax til Tjeneste. Ak, men selv Xstus maatte jo taale at blive ynket.

NB10:188

#

Som Xstus siger til den rige Yngling sælg al Dit Gods og giv det til de Fattige; saaledes kunde man vel ogsaa tale om den Fordring at give al sin Værdighed (∴ den jordiske, timelige) til de Fattige, for nemlig at udtrykke Ligheden.

#

NB10:189

#

Det at leve skjult, dækket bag Sandsebedrag, og saa at vinde Mængdens stupor det er just Usandheden. Mod denne er det blandt andet jeg kæmper. Ak, og saa elendig er Verden, Ingen forstaaer mig. Imidlertid sidder den fornemme Misundelse ganske trygt skjult bag sit Sandsebedrag, og glæder sig over den Modvind jeg faaer; ja den fornemme Misundelse interpreterer naturligviis det Hele i sin Fordeel, at Sligt

hænder mig just fordi mit Liv er Usandhed; og tilsidst glæder den sig vel til, at jeg skal styrte, og Udbyttet af mit Liv skulde blive, at det jeg havde villet, det var Usandhed – derfor faldt jeg jo – men Sandsebedragene det var Sandheden, saa mit Livs Fortjeneste blev yderligere at bekræfte Sandsebedragene, som en Advarsel at skrække Folk hen til Sandheden o: til Sandsebedragene.

Dette vilde ogsaa skee, dersom der ikke var en Styrelse og en Gud i Himlene, og dersom det ikke var saa, at Lidelsernes Seier dog er den bedste, og da gjennem at ligge under den sandeste.

NB10:190

#

Verdsligt spørger man: hvo prædikede idag – gudeligt skulde man ikke spørge om Sligt. Thi her, i Guds Huus, hvad enten Præsten prædiker ell. Degnen, den berømteste Præst, ell. den ubekjendteste Student: der [er] altid Een der prædiker, og altid den Ene og Samme: Gud i Himlene. Det at Gud er tilstede det er Prædikenen, og det at Du er for Gud det er Prædikenens Indhold.

#

NB10:191

#

Digterisk om mig selv.

[a] Benyttet som » *Følgeblad*« til » *Regnskabet*«

.... Skulde derimod en Enkelt sige til mig: Du som jo dog nu i længere Tid har levet og lever daglig omgivet af disse Tusinders Piat, Grinen, Bestialitet o: s: v:: mig synes der er noget fremkunstlet i den Taushed, med hvilken Du aldrig omtaler alt Sligt, ell. i den Ro, med hvilken Du taler om Dig selv, som var Du uberørt af alt Sligt.« Ham vilde jeg svare.

[b] fortier

For det Første. Der er, naar jeg taler, en meget ophøiet Person, som hører til – i det samme Tilfælde er da forresten ethvert Msk., men de fleste betænke det ikke – der er en meget ophøiet Person, der hører til: Gud i Himlene; han sidder i Himlen og hører, hvad ethvert Msk. siger. Dette betænker jeg. Hvad Under saa, at min Tale ikke er uden en vis Høitidelighed; jeg taler jo desuden heller ikke med disse Tusinder, men med den Enkelte for Gud – saa er det jo snarere forunderligt, at min Tale ikke er uendelig mere høitidelig.

For det Andet. Allerede som lille Barn blev det mig fortalt, og saa høitideligt som muligt: at »Mængden« spyttede paa Xstus, som dog var Sandheden. Dette har jeg gjemt dybt i mit Hjerte, jeg har endogsaa, for desto bedre at gemme den, under det meest modsatte Ydre skjult, at jeg gjemte denne Tanke dybest i min Sjel; thi jeg frygtede for, at den for tidligt skulde undslippe mig, at den skulde franarres mig, og blive som et Skud løst Krudt. Denne Tanke – ved Hjælp af hvilken jeg ogsaa strax og let, som det mindre Vanskelige, forstod, hvad der beskæftigede mig meget i min Ungdom: hiin den eenfoldige Vise,^e hvem »Tallet«, »Mængden« forfulgte og dømte til Døde – denne Tanke er mit Liv. At jeg er paa den rette Vei, det veed jeg jo med den størst mulige Bestemthed deraf, at »Mængdens« Piat, Grinen, Bestialitet er Omgivelsen og Mærkerne. Hvad Under saa, at min Tale ikke er uden en vis Høitidelighed, og at den, som jeg, har Ro; thi Veien er den rette, jeg paa den rette Vei, om end langt tilbage. Antaget, at De, der efter, frivilligen, at have lidt i længere Tid en Samtids Raahed, Mishandling, Bagtalelse (altsaa efter at være ligesom saltede; thi »ethvert Offer bør saltet«), efter derpaa at være blevne bespottede, bespyttede (altsaa efter at have modtaget den sidste Indvielse forinden): ende med at blive korsfæstede, ell. halshuggede, eller brændte, eller radbrækkede – antaget, at disse efter den christelige Rangforordning ere i første Classe af Rangen, hvilket dog vel er udisputeerligt: dette antaget, saa troer jeg, uden at sige for meget om mig selv, at jeg nu omtrent er^g i nederste, i ottende Classe. Videre kommer jeg vel ikke. Men dog passer det paa mit Liv, hvad engang en Lærer i sin Bedømmelse skrev om en Discipel – og det manglede blot, at det var om mig, han havde skrevet det – : »han gaaer tilbage ikke uden al Flid.« Af Læreren var det nu vistnok uheldigt udtrykt, det er kun et eget Forhold, hvor en saadan Dom kan siges at være heldigt udtrykt, som nu om mit Liv. »Ikke uden al Flid« er dog maaskee for lidet sagt, thi jeg gjør mig megen Flid, er meget flittig og stræbsom; og tilbage gaaer jeg, det er ganske vist; og jo mere Flid jeg gjør mig, jo mere gaaer jeg tilbage, det er ogsaa ganske vist: saa jeg i Sandhed med megen Flid gaaer mere og mere tilbage. Paa den Maade haaber jeg at komme ind i Evigheden og hvor skulde det ogsaa, filosofisk, være muligt at komme ind i Evigheden, uden ved at gaae tilbage; hvor skulde det, christeligt, være muligt at komme ind i Evigheden, uden derved, at det mere og mere gaaer tilbage for En? Der blev jo spyttet paa Xstus, som var Sand[heden] – og om jeg glemte Alt, jeg glemmer aldrig, ligesom jeg hidtil ikke har glemmt, at man sagde dette til mig som Barn, og det Indtryk, det gjorde paa Barnet. Det hænder stundom, at et Barn endnu paa Vuggen forloves med Den, der engang skal blive hans Hustrue ell. hendes Mand: jeg var, religieust forstaaet, allerede tidligt som Barn – for-lovet. Ak, jeg har dyrt betalt, at jeg engang misforstod mit Liv og glemte – at jeg var forlovet! Og derimod har jeg engang i mit Liv oplevet den skjønneste og saligste, mig saa ubeskriveligt mættende Tilfredsstillelse, fordi jeg i det Skridt, jeg den Gang gjorde, i den Fare, jeg frivilligt udsatte mig for, ganske forstod mig selv og forstod mig selv i – at

[c] at man spyttede paa Xstus, at Mængden (»De, der gik forbi«) spyttede ad ham og sagde: Tvi Dig

[d] thi om der ogsaa har været Øieblikke, ja Tider, hvor det har været mig som glemt, er jeg dog bestandigt kommet tilbage til Dette som min første Tanke.

e Intellectualitetens Martyr

[f] medens Opgaven hidtil hovedsageligen er en Intellectualitetens, for hvilken der kæmpes religieust.

g nederst

jeg var for-lovet. Forlovet, forlovet til den Kjerlighed, der fra Første af og indtil dette Øieblik, trods mine mange Vildfarelser og Synder, har omfattet mig – om hvem det ganske sandt kan siges, at han syndede meget, men om hvem det dog maaskee ogsaa ikke ganske usandt kan siges: han elskede meget – med en Kjerlighed, som uendeligt overgaaer min Forstand, med en Faderlighed, »i Sammenligning med hvilken selv den kjerligste Fader kun er en Stedfader.«

Og saa blot Eet endnu, hvad jeg, om muligt med en Døendes sidste Villie, lægger Alvorens stærkeste Eftertryk paa. Jeg har (naar jeg tænker mig i Forhold til hine Herlige, til hvilke jeg dog kun forholder mig paa den størst mulige Afstand nedenfor som den Nederste i den nederste, i ottende Classe) jeg har et vistnok alvorligt og sørgeligt Fortrin, men dog i een Forstand et Fortrin frem for dem i Henseende til at skulle holde ud. Thi mig synes, naar man selv er Reen, Fuldkommen, Hellig da maa Verdens Modstand mod det Sande gjøre En saa veemodig, at man hurtigt døde af Veemod. Jeg derimod er ingen hellig Person, jeg er en Poeniterende, hvem det kan være ubeskriveligt tjenligt at lide Noget, og hvem det personligt, just som Poenitentse, tilfredsstiller at lide; ja, hvis jeg var samtidig med en Renere, da^h om muligt at vende alⁱ Haan og Mishandling fra ham paa mig. Dette mener jeg er et Fortrin, at jeg, der har den Ære at tjene Sandheden, ved personligt (for hvad jeg tidligere kan have forbrudt, og for hvad jeg personligt forbryder) at være en Poeniterende, saaledes (men ogsaa kun saaledes) finder Mskenes Mishandling paa rette Sted, naar den er vendt mod mig.

h vilde det tilfredsstillende mig

i Mængdens

[j] hvem vistnok det Bedrag er lykkedes overordentlig, det Bedrag, der muligt til en vis Grad var Tungsindets Opfindelse, det Bedrag: at blive anset for den Letsindigste af Alle.

NB10:192

#

NB.

Nei, ganske rigtigt, der skal ikke siges et Ord om mig selv, fremfor Alt da ikke i Forhold til en Overtagen af hele Forfatter-Virksomheden som min Tanke og Hensigt; hvormeget jeg end exciperer derimod i selve Fremstillingen, det forslaaer ikke, jeg skal tie. For Alt vilde det da blive usandt, hvis jeg i det Øieblik jeg gik afgjørende videre qua religieus Forf. vilde sikkre mig hele det Foregaaendes Fart.

Nei, jeg er Digter. Productiviteten er væsentligen min Udvikling, paa forunderlig Maade har Styrelsen – som man presser Saften af en Frugt – skruet mig saaledes Tid efter anden i et fornødent Livsforhold, for just at blive productiv som jeg skulde være det.

Nu er jeg egl. blot paa det Punct, hvor der kunde være Tale om at træde i Characteren; men dette vilde saa være noget Nyt og ikke at forvexle med at overtage hele det Foregaaende som mit, saa meget mere som jeg jo bestandigt havde tænkt mig at bryde af.

Digter er jeg. Reise skal jeg. Det er paa det Oeconomiske jeg er blevet standset. Uafhængighed var den Understøttelse jeg behøvede, og at jeg havde den, skulde maaskee for mig, at jeg dog egl. var Digter, nu har jeg forstaaet det. Nu blot Taalmodighed.

NB10:193

#

Dersom En Mand vilde begynde paa følgende Foretagende. Han bekjendtgjorde, at da han var af den Mening, at det vilde være i et høistæret dannet Publikums velforstaaede Interesse, nøiagtigt at vide Beskeed om, hvilke Kræmmere der havde de bedste Varer, og i de forskjellige Retninger o: s: v:; da det tillige var i et høistæret dannet Publikums velforstaaede Interesse, naar man skulde leie Værelser, nøiagtigt at vide Beskeed om alle en Leiligheds gode og slette Egenskaber, dens aabenbare og hemmelige Feil; og da det endelig var af Vigtighed for et høistæret-dannet Publikum at kjende vedkommende Mænds Reellitet, Manerer o: s: v: – saa havde han, ene og alene for at tjene Sandheden og et høistæret dannet Publikum, hvis Gunst og Bifald skulde være ham den eneste men ogsaa den kjereste Løn for hans Arbeiden, besluttet at udgive et Blad, et kritisk Blad der ene og alene skulde beskæftige sig hermed.

Hvad saa? hele Borgerskabet o: s: v: vilde fortvivle; de vilde see, at Meningen af Dette var hverken mere ell. mindre end at lægge en ny Skat paa alle de Næringsdrivende, en ny Skat, som de^a maatte svare Redakteuren, »hvis han ikke skulde sætte dem saadan i Bladet, at det skulde være forbi med deres Næringsvei.«

a foruden at holde Bladet

Og saaledes behandler man Kunstnere, Forfattere o: s: v:; der er Critiken en Skat, som man maatte betale.

Og hiint Foretagende i Forhold til hele Samfundet (man kunde udvide det nedefters fE, til den tjenende Classe, nøiagtigt – for at tjene et høistæret dannet Publikum, som skal fæste Tjenestefolk, angive hvad Ondt og Godt der er at sige om enhver Tjenestesøgende, og omvendt for at tjene den tjenende Classe, give en Charakteristik af Familierne,

Husbond, Madmoder og Børn – hvilket blev en ny Skat, der blev paalagt Vedkommende til dette Blad) kunde lade sig gjøre hvad Øieblik det skulde være, blot der er en Skurk, der har lidt Talent. Jeg forpligter mig til at gjøre det, hvad Øieblik det skal være, og det skal lykkes, blot man idelig forsikkrer, at det er ene og alene for at tjene et høistæret dannet Publikum.

O, og I Daarer saaledes have I levet og saaledes leve I her i Kiøbh. Og naar der saa endelig er et Msk, der vil om muligt sætte en Pind for denne Nederdrægtighed, ham forfølge I.

Hvor sandt, hvad Moses opleve[de]: den største Plage er at ville frigjøre – et Trælle-Folk.

NB10:194

#

Maaskee har jeg dog ogsaa været næsten selvplagersk grusom i at fordre for Meget af mig selv. Nu det faaer saa at være, ved Guds Hjælp tjener det mig nok til Gode.

Men hvad jeg har lært, og hvad der staaer mig evig fast, er at jo høiere man (ethisk) kommer op i det Gode, jo mere vil Verden gaae En imod. Havde jeg strax anlagt mit Liv som en Digers, fjern fra Mskene, i Fornemhedens Skjul: hvilken Ære og Anseelse vilde jeg ikke have sikkret mig. Men at leve paa den Maade, er just, ethisk, Usandhed. Min Smule ethisk Værd er just, at jeg dog har levet anderledes – og just derfor (altsaa just for Det, som er min Fortjeneste) forfølges jeg og ansees for en Særling, berøvet i Mængdens Øine al Anseelse.

Sagen er Msk. forstaae ikke hvad det Høieste er. Og af de Faae, de meget Faae, som dog forstaae det, ere de Fleste langt langt for kloge til at lade sig mærke med det ∴ de foretrække at profitere af Sandsebedragene. Saa bliver der i hver Generation endnu et Par Stykker til: det er Martyrer.

NB10:195

#

Selv om Noget reent æsthetisk betragtet var Ironie, det, at det henvender sig til Pøbelen, med nederdrægtig Frækhed gjør ved idelig Gjentakelse Forsøg paa at faae det til at sætte sig fast i Pøbelen: det forvandler naturligviis Alt, og gjør det til den nedrigste Calumnie.

NB10:196

#

Ogsaa dette hører da med, naar man er saaledes dialektisk situeret som jeg. Dersom jeg vilde sige til En »det er trættende i Længden, at man i eet væk

taler om Eet og det Samme En betræffende.« Deraf vilde saa han strax tage Anledning til at blive sig selv vigtig ved at være objektiv og have den objektive Dom i Sammenligning med mig, som blot var subjektiv. Jeg vil nu ikke tale om, at det er nemt nok paa den Maade at blive objektiv – i Tilfælde hvor man jo er objektiv; thi han er jo ikke den Paagældende. Han vilde da sige: jeg hører saamænd aldrig Nogen tale derom. Deri kan han nu maaskee tildeels have Ret; men det er egl. hell. ikke Det, jeg meente. Lad dem snakke saa meget de vil – naar jeg er fraværende. Men det Trættende er, at Dette – hvad enten der nu i min Fraværelse bliver talt derom ell. ikke – bliver strax berørt – saasnt man seer mig. Det er Trættende, aldrig at faae nogen Adspredelse i Omgang med Andre, fordi man selv, blot man viser sig, bliver Gjenstand for deres Nysgjerrighed og Piat. Men hiin objektive Mand, han bildte sig ind, at hans Dom var objektiv, at jeg dømte anderledes, var Forfængelighed.

NB10:197

#

Og vilde jeg end tale til Nogen; jeg har egl. Ingen at tale med. En enkelt En, som maaskee kunde forstaae mig, han betragter disse lyrisk stærke Udgydelser, der vilde komme, som en Slags Nydelse; ja der var maaskee Den, som kunde sidde og høre efter og notere sig det i Hukommelse[n] – for at bruge det til Productivitet.

Thi mig betræffende strides der ikke om en Sag, om at man ikke kan forstaae mig o: D. Nei, Enhver har i sit stille Sind maaskee kun altfor stor en Forestilling om mig; men jeg er netop saa stor, at hele Kjøbstaden, de Forskjellige af forskjellige Grunde, kunne blive enige om i Misundelse om muligt at trykke mig ned, at de kunne have Medlidenhed med mig og saa i et Tutti lovprise mig.

Hvis jeg ikke havde Xstd. kunde jeg ikke holde dette ud; men hvis jeg ikke var opdraget i Xstd., var jeg hell. aldrig kommet ud i Dette.

NB10:198

#

Det er dette Dialektiske, jeg bestandig kommer tilbage til. Xstus kommer til Verden, for at frelse Msk. for at gjøre dem salige, Englene synge ved hans Fødsel: Ære være Gud i det Høie, Fred paa Jorden, og i Msker Velbehagelighed – og dog lærer Xstd selv, at det at være sand Xsten er, msklig talt, at være den elendigste af Alle, at altsaa Xstd. gjør Msket, msklig talt, langt elendigere end han ell. nogensinde blev.

Det har jeg kun forstaaet saaledes, at det er Collision mell. det Gudd. og det Mskliges Qvaliteter, at Xstus forstaaer Alt i gudd. Forstand, men just det, at skulde drages saa høit op er for Msk. den størst mulige

Lidelse, ligesom det vilde være for et Dyr at skulde behandles som Msk., ell. at fordre det at være Msk af det.

Men dog maa det fastholdes, at Xstus jo ikke er kommet til Verden: alene for at efterlade os et Exempel. I saa Fald faaer vi Loven og Fortjenstligheden igjen. Han kommer for at frelse os, og fremstiller Exemplet. Just dette Exempel skal ydmyge os, lære os hvor uendelig langt vi ere fra at ligne Idealet. Naar vi da ydmyge os, saa er Xstus idel Forbarmelse. Og i vor Stræben efter at naae Forbilledet, er Forbilledet atter os selv behjælpelig. Det alternerer, hver Gang vi skulde stræbe: saa er han Forbilledet, snuble vi, tabe vi Modet o: s: v: saa er han Kjerligheden der hjælper os til Rette, og saa er han igjen Forbilledet.

Det vilde blive den rædsomste Qval for et Msk, om han saaledes forstod Xstus, at han blot blev ham Forbilledet, og han nu ved egne Kræfter vilde ligne Forbilledet. Xstus er paa een Gang »Forbilledet« og just fordi han er det absolut, er han tillige det Forbilledet, som kun kan naaes ved Forbilledets egen Hjælp.

Forøvrigt maa erindres, hvad jeg bestandigt indskærper, at det, at det at være Xsten, msklig talt, er den største Elendighed er [det], for at Eftertrykket uendeligt kan falde paa, at kun Synden kan drive et Msk til Xstus, at Xstus ikke skal tages forfængelig i denne almdl. Præstesludder om en himmelsk Ven, milde Sandhedslære, det Dybe og de dybe Længsleres Tilfredsstillelse og andet Slikkerie som Silke-Præster opvarte Silke-Tilhørere med.

#

NB10:199

NB. NB. NB. NB.

Hvor dog Tungsind og Religieusitet underligt kan blande sig, og hvor det dog er farligt at have saa uhyre Kræfter, som mig er forundt – og saa i saa smaa Forhold, som jeg lever i.

Jeg har dog seet den Mulighed an, at gaae et Skridt videre og nu systematisk at styre videre Skridt for Skridt med den Mulighed for Øie at blive ihjelslagen. Sigtet og Alt var rigtigt – ak, og deri gjenkjender jeg mig selv i med samme Lethed at overskue hele Forholdet i en Stad som i et Elskovs-Forhold – Collisionen rigtigt, den at falde for Pøbelen ved Hjælp

af de Fornemmes Misundelse. Det vilde vistnok være skeet, i det Øieblik jeg nu, afgjørende i Charakter, og med behørigt Incitament for hele Clerisiet havde givet Signalet: at der egl. ingen Christendom er i Landet, og at det er nødvendigt: at indføre den. Geistligheden var blevet rasende, og havde været glad ved at jeg allerede var saa godt i Kast med Pøbelen – og nu benyttet det.

At det er vist, at Xstheden kunde behøve en saadan Opvækkelse, derom tviv[ler] jeg intet Secund, ell. rettere derom er jeg absolut forvisset. At det skulde være lykkedes mig, holder jeg mig ogsaa overbeviist om. At det, msklig talt, vilde være blevet Maximum, der var at bringe ud af mit Liv: det forstaaer jeg.

Men nu kommer det Tungsindige og Usande. At det var mig af Vigtighed at falde. Jeg havde regnet paa at have Formue nok til at holde ud nogle Aar endnu, og Katastrophen i 48 hjalp overodl: saa var jeg undgaaet alle Spørgsmaal om Udkommet. Fremdeles jeg har stridt med Mskene, og maaskee tilfredsstillede det dog min Stolthed, at lade dem komme til at fornemme, at de havde stridt med mig; thi jeg har studeret den lidende Maade at kæmpe paa trods nogen Feldtherre den handlende, og den lidende er da den religieuse og den dybsindige.

Til mit Forsvar maa siges, at det som gjør mig Forholdet til en saadan lille Klat som Kiøbh. , naar vel at mærke jeg skal være offentlig Person, saa vanskeligt, er, at jeg maa have Ideen hos mig. Mskenes Piat kan ved at komme i Berøring med Idealitet blive noget høist Alvorligt; og det var egl. min Tanke. At mit Liv skulde tage den Vending, det har taget, end sige ende i et Martyrium: det er ikke faldet En Eneste af de Medlevende ind. Det er mig, der underfundigt styrer Intriguen – og de Medlevende skulde, efter min Taktik, ikke faae Øinene op, før det var skeet – og ved dem selv: see, nu kommer jeg igjen.

Men heri ligger ogsaa en Uret mod Mskene. Mskene ere dog kun Børn, og saa er det uretfærdigt mod dem som det er utilladeligt mod En selv, at lade dem blive skyldige efter den Maalestok.

Saaledes har jeg taget mit Livs sidste vüe. Jeg svinger nu af, bliver mig selv tro i mit Oprindelige: at jeg dog væsentligen er Digter, og væsentligen skal høre op at være Forf., saasnart jeg ikke har Formue mere.

Saa fjerner jeg mig. Dermed er Sagen en ganske anden; jeg er ikke mere i Charakteren af selv at være det Fremstillede.

Men aldrig noksom vil jeg kunne takke Styrelsen for hvad den forunder mig, og hvorledes den hjælper mig. Forsaavidt jeg virkelig har tænkt paa at gjøre Alvor af at gjøre dette Skridt, at blive ihjelslagen: maa jeg vel angre det. Men deels er det jo aldrig kommet videre

end i min Tanke, deels har jeg, (ell. Gud har hjulpet mig dertil) saasnart jeg blev opmærksom paa, hvor dette førte mig hen og som jeg følte min Genius oprøre sig derimod, ogsaa gjort Modstand. Og uendelig Kjerlighed, som Styrelsen er, har den saa skjænket mig dette kostelige Fund af det Dybsindigste, jeg har forstaaet, til en Foræring, hvilken jeg digterisk kan raade over, ogsaa gjøre megen Gavn ved paa rette Maade o: digterisk at meddele.

Hvorledes skulde jeg dog nogensinde noksom kunne takke Gud.

Men Eet har jeg lært, hvad det er at tjene Sandheden. I 7 Aar har jeg nu holdt ud at være Forf., efter den størst mulige Maalestok, med alle Opoffrelser: og jeg har høstet idel Utak, er blevet anset for en Særling, og hvorfor? fordi jeg ingen jordisk Fordeel har havt. Sandeligen med min verdslige Forstandighed har jeg godt haft Øie for de jordiske Fordele. Det er hell. ikke af Forfængelighed og Stolthed, jeg har holdt ud. Nei, Sagen er denne. Bundet i ulykkelig Tungsind, har jeg ikke meent, at kunne paatage mig et Embede; dybt ydmyget for Gud, har jeg følt mig ringere end det Almene. Derfor var det ogsaa, det veed jeg med Gud, at jeg i sin Tid hævede Forlovelsen. Som en Poeniterende har jeg takket Gud, at han forundte mig Leilighed til efter en større Maalestok, reent ideelt, at tjene Sandheden. Men hvad dette betyder i Verdens Øine, har jeg lært, og lært at sande Xstd., ikke saaledes som Præste-Sluddren opfatter den.

Og saaledes er jeg nu, af den kjerlige Styrelse, beriget med en saa eminent Forstaaelse af Sandheden, som sjeldent forundtes et Msk, derhos, af den samme Kjerlighed, udrustet med eminente Evner til at fremstille den. I denne Henseende maa jeg kun ydmyge mig under Eet: at jeg dog ikke har Kræfter til selv at være det Forstaaede. Havde jeg ikke været i pecuniær Forlegenhed, og alligevel forstaaet, hvad jeg har forstaaet, var dette maaskee ikke blevet mig tydeligt. Men Styrelsen har vidst at ydmyge mig. Dog paa samme Tid har den atter gjort for mig hvad saa ubeskriveligt overgaaer al min Forventning.

Hvad Forholdet til R. Nielsen angaaer, da forstaaer jeg det meget let. Der, hvor jeg skal svinge af, behøver jeg altid et Msk. Han bliver mig, men i langt mindre Grad, hvad engang den lille Pige var. Han skal imidlertid vistnok ikke have Grund til at beklage sig over, at have haft et Forhold til mig; thi han er blevet rigeligt beriget. Min Tanke, end sige dens Nærmere, har jeg aldrig indviet ham i. Jeg har blot holdt ham ved min Side, for hvis jeg skulde ville gjøre Alvor deraf, - da var han Den, jeg skulde bruge. Var jeg traadt i Charakteren for at blive Martyr - saa var han blevet Discipel. Forskjellen mell. ham og hende er meget væsentlig. Ak, thi hende bedrog jeg dog paa en Maade, fordi jeg ikke selv havde forstaaet mig fra Begyndelsen af. Overhovedet den Gang fangede Styrelsen mig. Havde jeg ikke friet til hende, men med min Sikkerhed i at overskue Forholdet, i fjern Berøring

sikkert mig hende, – at hun, hvis jeg skulde giftes, var Den, jeg skulde forenes med – og saa begyndt ret fra Grunden af at tænke over, om jeg kunde gifte mig: saa var jeg sluppet lettere fra den Sag; thi Resultatet var blevet, at jeg ikke kunde gifte mig. Men der fangede Styrelsen mig, og jeg kom til at lide efter en frygtelig Maalestok, just fordi Gud var i strengeste Forstand med, da der var en ethisk Forpligtelse mell. hende og mig. Mit Forhold til R Nielsen har jeg fra første af gjort saa svævende som muligt, og dermed visseligen gavnet ham ved at berige ham med et heelt Tanke-Udbytte. Med hende som sagt anderledes. Dog var det vistnok godt for mig, og ogsaa saaledes, at jeg paa den anden Maade egl. var kommet til at gjøre hende langt større Uret, ved fjernt at have sikkert mig hende, og saa at hun ikke en Gang fik den Opreisning, at jeg blev en Skurk, fordi jeg ikke tog hende. Overhovedet skylder jeg hende ubeskrivelig Meget. Hun har rørt mig. Haard som jeg var, om end i mit inderste Hjerter saa blød, var just en Kvinde beregnet paa at saare mig dybest, thi en Kvinde strider qvindeligt: ved Bønner og Taarer. Og denne Kamp er og bliver mit visse Nederlag, hvorfor jeg baade den Gang og ell. altid især kæmper for at holde Modparten stolt, at vi ikke komme til Bønner og Taarer og Guds Navns Nævnelser; thi saa er jeg væk.

#

NB10:200

d. 25 April.

O, Gud være lovet, nu forstaaer jeg mig selv; og det var dog godt, at jeg ikke reiste ifjor Foraar, og maaskee var blevet adspredt paa Reisen, ell. forkeert productiv; og det har dog været mig ubeskriveligt gavnligt hvad jeg har lidt, om end forfærdeligt i det forgangne Aar.

Beriget, som jeg aldrig har været det, efter en overordl. Maalestok med Tanke-Indhold – og med alle Forudsætninger staaer [jeg] nu i en vis Forstand som ved Begyndelsen. Det er Christendommen jeg skal fremstille, og hvad jeg i denne Henseende har at gjøre, er allerede $\kappa\alpha\tau\alpha\ \delta\upsilon\nu\alpha\mu\upsilon\nu$ tilstede i mig, men vil være rigeligt Nok for det længste Liv.

Kun een Ydmygelse skal jeg qua Forf. tage af Guds Haand, som Alt – og personligt har jeg altid været dybt ydmyget – den er: at jeg ikke maa fordriste mig med selv i Virkeligheden at udtrykke Det, jeg fremstiller, efter den Maalestok jeg fremstiller det, som var jeg selv Idealet. Jeg har i denne Henseende at gjøre en Indrømmelse i Retning af overveiende at være Digter og Tænker. Tungsind og Utaalmodighed og Bekymring havde nær drevet mig for langt ud, hvilket vilde være endt med, at jeg var blevet sprengt. Det var da ogsaa (hvad jeg dog tidligt blev

opmærksom paa om ikke saa klart som nu) en Misforstaaelse af alle mine Forudsætninger; det var en overmenneskelig Opgave, som den maaskee aldrig er løst: med min Bygning, min Phantasie, min digteriske Sands for Frembringelse tillige at ville eksistentielt være det. I Almdl. kommer først Helten, eller den ethiske Character, og saa Digteren: jeg vilde være begge Dele, paa samme Tid som jeg behøvede »Digterens« Ro og Fiernhed fra Livet og Tænkerens Ro, paa samme Tid vilde jeg midt i Virkeligheden være det Digtede og Tænkte. Selvp[il]jagersk, som jeg altid har været, havde jeg i Tungsind, vel ogsaa med nogen Tilsætning af Stolthed, udfundet denne Opgave til at plage mig. Gud har hjulpet mig, og som altid over al Maade.

Det staaer nu saa tydeligt for mig, Alt hvad jeg forstod ifior, om hvorledes Gud har ført mig just til denne Opgave: at belyse Christendommen, at fremstille Idealet af en Christen. At jeg skulde være det, tænkte jeg mig heller ikke den Gang; jeg meente, at jeg skulde døe.

Da det saa ikke skeete, og jeg ikke døde, saa var jeg et Øieblik ifærd med at misforstaae mig selv. Jeg syntes at forstaae, at Verden ell. Danmark behøvede en Martyr. Skrevet havde jeg Alt færdigt, og tænkte saa virkelig paa, om muligt at understøtte det Skrevne paa den meest afgjørende Maade ved at blive ihjelslagen.

Her var Misforstaaelsen, ell. dette skulde jeg vel have med for at saare mig derpaa: at det formaade jeg ikke.

Og nu er Alt i sin Orden. Jeg har at gjøre et Skridt tilbage i Retning af selv at ville være det Fremstillede, og saa er Opgaven min. Desto stærkere vil jeg trykke paa Christenheden. Jeg bliver den ulykkelige Elsker i Forhold til selv at være Idealet af en Christen, derfor bliver jeg dets Digter. Denne Ydmygelse vil jeg aldrig glemme, og forsaavidt være forskiellig fra en almdl. Taler, der tankeløst forvexler det at snakke om Noget med at være det. Jeg blev ikke Ægtemand – men jeg blev Ægteskabets meest begeistrede Forfægter. Saaledes i en noget lignende Forstand med den anden Opgave. Jeg har ikke Kræfter til at blive et Sandhedsvidne, der bliver ihjelslagen for Sandheden. Dertil var mine Natur-Anlæg heller ikke. Jeg bliver en Digter og Tænkter, dertil er jeg født, men i Forhold til Christendommen og Idealet af at være Christen. Jeg kan ogsaa maaskee bringe eet og andet Offer i det Mindre, men væsentligen forholder jeg mig til det at være et Sandhedsvidne i den sande Ydmyghed: at jeg tilstaaer, at jeg ikke er i strengeste Forstand et Sandhedsvidne. At jeg tilstaaer Dette, er Sandheden i mig. Men det at det er sandt i mig, frembringer i mig en Smerte, der netop er Digter-Betingelsen i Forhold til Frembringelsen, der tillige er en Tænkers.

Jeg har været langt, langt længere ude end en Digter i Almindelighed. Det var ogsaa fornødent, for at faae

den Opgave: Christendommen, Idealet af det at være en Christen.

Som der i en Digters Sang gjenlyder et Suk fra hans egen ulykkelige Elskov, saaledes vil al min begeistrede Tale om Idealet af det at være en Christen, gjenlyde af det Suk: ak, jeg er det ikke, jeg er kun en christelig Digter og Tænker.

NB10:201

#

Naar jeg ophører at være Forf, vil der maaskee blive stor Ophævelse i den Anledning, om det Tab, Landet lider o: s: v: Dertil maatte jeg sige: efter den Maade, paa hvilken jeg er blevet behandlet, at slutte, skulde man troe, at Danmark havde Forfattere af min Art i Tusindviis – med mindre den Maade, paa hvilken jeg er blevet behandlet, skal være det ægte danske Udtryk for og Betegnelse af: at jeg var den eneste! I første Fald er det jo ligegyldigt, at jeg hører op; i andet Fald er det dog næsten for meget forlangt af mig, at jeg skulde blive ved – for maaske i længere Tid at faae at vide, hvad det i Danmark betyder at være den Eneste!

#

NB10:202

#

At overtage den hele Forfattervirksomhed som min Hensigt tør og kan jeg ikke; thi det er tillige mit Forfatter-Væsens (Det Dialektiskes) Mulighed, som er blevet til, lykkeligt begunstiget, omfredet paa enhver Maade af Styrelsen, understøttet ogsaa ved Situation – dog at det fra første af har været under Bevidsthed. Sige, at den pseudonyme, den æsthetiske, Productivitet er af mig benyttet som et Majeutisk tør jeg ikke, kan jeg ikke, men den vil faktisk i Forhold til Læseverdenen være hele Forfatter-Virksomhedens, totalt betragtet, Maieutiske i Forhold til det Religieuse, hvilket laae langt dybere i min Sjel; men, som sagt, at jeg har benyttet det saaledes, tør og kan jeg ikke sige.

#

NB10:203

#

Jeg har altsaa ogsaa nu fremtidig at gjøre min Tale

mild, at vinde Menneskene; thi dette ligger i, at jeg tilstaaer mig selv ikke at være væsentlig mere end en Digter, saa jeg altsaa ikke har et Høiere i Baghaanden til tilsidst at argumentere med fE et Martyrium.

#

NB10:204

#

Christus taug; der gives ogsaa to Grunde til at tie ganske: enten ikke at have eet eneste Ord at sige til sit Forsvar, eller at det vilde være en himmelraabende Usandhed at sige eet eneste Ord til sit Forsvar.

NB10:205

#

Thomas a Kempis *1ste Bog 20de Capitel.*

»Saa ofte jeg var blandt Menneskene, kom jeg stedse mindre Menneske tilbage.« Efter Seneca epist. VII.
»Jeg kommer gjerrigere, hovmodigere, vellystigere, grusommere og umenneskeligere hjem igjen, fordi jeg var blandt Msker.«

Denne Tanke har jeg just selv for kort siden udtrykt saaledes: i hvilken Grad skulde Mskene ikke blive – Msker, og Elskelige, hvis man kunde faae dem Enkelte for Gud.

NB10:206

#

Der seer man hvad det betyder i Virkeligheden at være Xsten: (Joh: 12, 10) Jøderne vilde slaae Lazarus ihjel – fordi Xstus havde opvakt ham. Saa farligt er det at blive opvakt – af Xstus!

#

NB10:207

#

Zacharias Werner anfører i en Prædiken, at de gl. Kirkelærere fremstillede sindbilledligt de tre Opvækkelser af Døde som Grader i Fortabelsen, fra hvilken Mskene opreistes ved Xstus: Jairi Datter – hun sover blot; Enkens Søn af Nain – han bæres allerede

ud; Lazarus – han stinker allerede.

NB10:208

#

Af et Brev, som var bestemt til Geheimeraad Ørsted med Tak for *3^{die} Deel af hans Skrift om Forfatningen*; men Brevet blev ikke afsendt.

... »Mon det da ogsaa er saaledes i Forhold til Heste?«

Mig synes der er noget, at jeg skal tale græsk, noget Gudd. i dette socratiske Spørgsmaal, og ikke mindre i denne uforlignelige Sammenligning – med Heste.

Og ogsaa fra en noget anden Side; thi i disse Tider fristes man virkelig til at opgive at tale om Msker for at give sig til at tale om Heste, eller, idet man taler om Mskene, er det som talte man om Heste. Mig idetmindste har det derfor tilfredsstillt ubeskriveligt, at det da endeligen er lykkedes en Stat (Genua) at udfinde Typen for en Minister i vor Tid: en Hyrekudsk. I Sandhed kan han ikke, han som dog er vant til at omgaaes Heste, kan han ikke – saa kan Ingen regjere – Mskene.

En Hyrekudsk! Hvor er dog Virkeligheden saa vittig! Jeg troer ikke, at selv den vittigste Digter var paa aristophanisk at bruge en Hyrekudsk. Han havde maaskee valgt en Barbeer, en Dreier, en Børstenbinder, en rejitceret Student, en Pedel, en Leietjener, et Bud, et Ladegaardslem o: s: v: men en Hyrekudsk havde han ikke tænkt paa. Aristophanes selv har i Ridderne brugt en »Pølsehandler« men en Hyrekudsk tænkte han ikke paa. Det kunde man nu forklare af, at i Grækenland havde man ikke Hyrekudske. Men selv om man havde haft Hyrekudske den Gang, var Aristophanes dog maaskee ikke faldet paa at benytte en saadan. Og var han faldet paa det, maaskee havde han dog ikke brugt ham; og maaskee havde han havt Ret, thi maaskee vare Mskene i al deres Forvildelse dog lidt mere msklige den Gang end nu.

Mig har i en vis Forstand »Hyrekudsken« atter forsonet med Livet; jeg er fra dette Øieblik beroliget. I min Afsidshed fra Livet har ogsaa jeg Tid efter anden faaet at vide, »efter hvad Barberen siger«, at Europa rundt nu en Professor var blevet Minister, nu en Magister, en Licentiat, en Polyhistor, en Prokurator o: s: v: Snart var jeg indigneret, snart maatte jeg lee; men min Sjel fandt ingen Hvile, ingen heel Tilfredsstillelse hverken i Indignation eller i Latter. Endelig kom – Hyrekudsken. Funtus raabte jeg. Naar man reiser ud for at opdage America – og man seer Land; naar man midt i Tidens Forvirring opdager – Loven: saa bliver man beroliget. I samme Øieblik forelskede jeg mig digterisk i Hyrekudsken ell. som jeg kunde fristes til at kalde ham min Hyrekudsk. Mit Ønske var nu – ak, desto værre det blev skuffet,

Virkeligheden holdt dog ikke hvad den lovede! – mit Ønske var, at det øieblikkeligt maatte lykkes Hyrekudskens at styrte hans to Colleger fra Styret ell. fra Bukken og derpaa at opsvinge sig til Dictator i Genua; at det saa dernæst ved Vaabenmagt ell. paa anden Maade maatte lykkes ham, lidt efter lidt at underlægge sig hele Europa samlet under sit faderlige og vise Hyrekudske-Dømme. O, hvad havde man ikke kunnet give for at see hele Europa eller Regjeringens-Tømmer over hele Europa i Haanden – paa en Hyrekudsk!

NB10:209

#

O, hvor vi dog smaaligt stykke vort Forhold til Gud ud! Vi ere 17 andre Ting tillige – og saa en sparsom Time tænke vi paa Gud. Præsten lige saa. Hvor forskielligt fra den Tid, da Præsten aldrig gik i Andet end i sit Ornat, og tænkte paa Gud hele Dagen, Intet havde med Verdsligheden at skaffe – uden at gjøre den opmærksom paa Gud.

#

NB10:210

#

Det er et smukt Ord af den hellige Therese, som Fenelon oftere anfører:

[a]

#

Det er en ret sindrig Idee af Z. Werner (s. *Sk. XIII* B. p. 34) at opfatte Zachæus saaledes: han har egl. gjort sig latterlig ved sin Iver for at see Xstus. Werner siger, at det vilde Figentræ i Textenegl. betyder: det latterlige Figentræ, m: H: t: at det paa Grund af dets Skikkelse tjente til Spot og et Ordsprog, det var lille, krumt, Grenene forkrøblede, forkeert dreiede, »saa den lille Zachæus maa have seet latterlig nok ud i Træet.« Man har et Ord »Zacharias i Pæretræet«, det var curieust om det egl. var Zachæus i Figentræet. Man siger ogsaa fikst Du Pæren Zacharias.

#

»O, de Blinde, at opgive Bønnen, idet den skal til at begynde.« Men saaledes er det ogsaa; i gode Dage, naar Alt er saa let at forstaae, ell. de dog mene, at Alt er saa let at forstaae, da bede de, ell. mene, at de bede. Naar Modgang kommer og Bønnen bliver Strid o: bliver ret Bøn, saa opgive de den.

NB10:211

#

»Al god og al fuldk. Gave kommer ned o: s: v:« Men

maaskee var der Den, som siger ell. dog i sit stille Sind tænker: mig lyder dette Ord næsten som en Grusomhed; thi mit Lod blev idel Lidelse og Elendighed; jeg kan derfor vel ikke negte, at Ordet er sandt, at »al god Gave kommer ned ovenfra«, jeg kan kun sige til mig kom den ikke.

Men kæmp, kæmp troende, saa er det, hvorunder Du lider, en god og fuldkommen Gave, som kommer ned herovenfra.

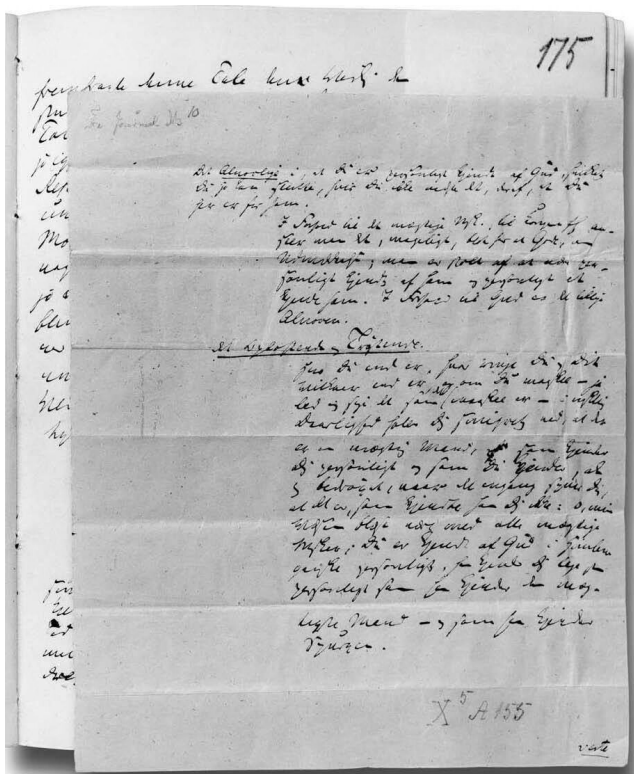
NB10:212

#

Der gives vistnok ikke sjældent Opvakte, som paa en høist forkeert Maade have travlt med at mene, at hvad der siges, angaae alle Andre. Med mig er det Omvendte næsten forkeert Tilfældet. Der er i mig en Undseelse i Forhold til det Religieuse, som angik det alene mig; den Inderligheds Realitet det har for mig, kan jeg ikke meddele. Ogsaa bliver jeg mismodig, naar jeg tænker paa, hvad det skal blive til, en Time om Ugen at declamere Noget derom, jeg som hver Dag bruger flere Timer, og neppe to ell. tre Timer er ganske borte fra det. Endeligen er det mig ogsaa saa tydeligt, at det Religieuse bliver vanskeligere jo mere man indlader sig med det; og at det der-^a

a for, naar det ikke har den Magt over En, som det har over mig, slet ikke fører til Noget, at begynde derpaa.

NB10:213

10. Journalen NB10. Tilføjelser på et løst blad indlagt mellem s. [174] og 175 (NB10:213)
Det Alvorlige i, at Du er personligt kjendt af Gud, hvilket Du jo kan slutte, hvis Du ikke vidste det, deraf, at Du her er for ham.

I forhold til det mægtige Msk., til Kongen fE anseer man det, mageligt, blot for et Gode, en Udmærkelse; man er stolt af at være personligt kjendt af ham og personligt at kjende ham. I Forhold til Gud er det tillige Alvoren

Det Opløftende og Trøstende.

Hvo Du end er, hvor ringe Du og Dit Vilkaar end er, og om Du maaske – ja lad mig sige det som det maaskee er – i msklig Daarlighed føler Dig smigret ved, at der er en mægtig Mand, som kjender Dig personligt og som Du kjender, ak og bedrøvet, naar det engang synes Dig, at det er, som kjendte han Dig ikke: o, min Ven blæse være med alle mægtige Msker; Du er kjendt af Gud i Himlene ganske personligt, han kjender Dig lige saa personligt som han kjender den mægtigste Mand – og som han kjender Spurven.

verte

Slutning

Dersom Du nu i Sandhed ell. det er Sandhed i Dig, at Du har fornummet, at Gud er her tilstede og Du for ham ell. rettere, dersom Du oftere pleier at komme hid, og det hver Gang er i Dig Sandhed, at Du fornemmer, at Du her er for Gud: da skal det ogsaa mærkes paa Dig. Man skal paa et Msks Væsen kunne mærke, at han er forelsket, man skal paa et Msk. Væsen mærke, at han er grebet af en stor Tanke: hvorledes skulde det da ikke blive til at mærke paa et Msk. Væsen at han er for Gud. Da skulde Du blive stille og taus, som man altid er, naar man er for Gud; varm og inderlig som man altid er, naar man er for Gud; stærk og modig, som man altid er, naar man ved at være for Gud er med Gud; taalmodig, overbærende, eftergivende, langsom til Vrede, ilsom til Forsoning som man altid er, naar man ved at være for Gud, har Gud over sig; Du skulde blive fuld af Haab, riig paa Trøst, som idel Glæde – Du skulde blive en Velsignelse for de Msk., mell. hvilke Du lever, da jo Gud derved, at Du er for ham, bestandigt lyser sin Velsignelse over Dig.

verte

